

Matyu

Aboedi Hoafi Matyu ai sürü papimarandi

*Sisas Kraisindi amoa mamî nüngurumboemo
tüküyafu manîngomo hoafi
(Ruk 3:23-38)*

¹ Sisas Kraisindi amoa mamî nüngurumboemo
tüküyafu manîngomo hoafane nda. Sapo Sisas
ai Defitindi amoa ambeahindi tüküme fiyua
asu Defit ai Abrahamindi amoaombofi
tüküme fiyu rani hoafane nda. ² Abraham
ai Aisakindi afindiyuane. Asu Aisak ai
Sekopindi afindiyuane. Asu Sekop ai Suda
ahandi apodoho mamî rani babidimbo-memo
ranahamundi afindiyuane. ³ Asu Suda ai
Peres Sarayafandi afindiyuane. Ahafandi
hondi ranai Tamarîyoane. Asu Peres ai
Hesronindi afindiyuane. Asu Hesron ai Ramindi
afindiyuane. ⁴ Asu Ram ai Aminadapindi
afindiyuane. Asu Aminadap ai Nasonindi
afindiyuane. Asu Nason ai Sarmonindi
afindiyuane. ⁵ Asu Sarmon ai Boasindi
afindiyuane. Ahandi hondi ranai Rahapîyoane.
Asu Boas ai Obetindi afindiyuane. Ahandi hondi
ranai Rutîyo. Asu Obet ai Sesindi afindiyuane.
⁶ Asu Sesi ai sapo Defit adükari bogori
nindumbofi manüngu ranahandi afindiyuane.
Asu Defit ai Soromonindi afindiyuane. Ahandi

hondi ranaiyo horombo Uriandi nimorehi-mayo. ⁷ Asu Soromon ai Rehoboamindi afindiyuane. Asu Rehoboam ai Abaisandi afindiyuane. Asu Abaisa ai Asandi afindiyuane. ⁸ Asu Asa ai Sehosafatindi afindiyuane. Asu Sehosafat ai Sehoramindi afindiyuane. Asu Sehoram ai Usiandi afindiyuane. ⁹ Asu Usia ai Sotamindi afindiyuane. Asu Sotam ai Ahasindi afindiyuane. Asu Ahas ai Hesekiandi afindiyuane. ¹⁰ Asu Hesekia ai Manasendi afindiyuane. Asu Manase ai Emonindi afindiyuane. Asu Emon ai Sosaiandi afindiyuane. ¹¹ Asu Sosaia ai Sekoniandi apodoho mamí ranahamundi afindiyuane. Sapo rani-simboani Babiron ami Israer nendi ranaheimbo Babiron hifina ahamundi moani ratüpurimbohünda sowandümondürí mahomo. ¹² Ai Babiron hifina sowandümondürí houmbo Sekonia ai Searítierindi afindiyuane. Asu Searítier ai Serubaberindi afindiyuane. ¹³ Asu Serubaber ai Abiutindi afindiyuane. Asu Abiut ai Eriakimindi afindiyuane. Asu Eriakim ai Asorindi afindiyuane. ¹⁴ Asu Asor ai Sadokindi afindiyuane. Asu Sadok ai Akimindi afindiyuane. Asu Akim ai Eriutindi afindiyuane. ¹⁵ Asu Eriut ai Ereasarindi afindiyuane. Asu Ereasar ai Matanindi afindiyuane. Asu Matan ai Sekopindi afindiyuane. ¹⁶ Asu Sekop ai Sosepindi afindiyuane. Asu Sosep ranai Mariandi nindowenihí-mayu. Maria ai Sisas ranahambo

wakimarimindo, sapo ahambo Krais* sei arihündi ra. ¹⁷ Ranimboane munguambo nindou Abraham nunguambe peyo haya ho hombo Defit nunguambe tüküme feyo ranai 14 amoa boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tüküme feyo. Asu Defit nunguambe peyo haya ho hombo Babiron hifina sowandümondüri homondambe amboani, mare yahurai 14 amoa kareandeimbambe ramindümbi boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tüküme feyo. Asu Babiron hifina sowandümondüri homondambe peyo haya ho hombo Kraisimbo Maria wakimarimindoambe amboani mare yahurai 14 amoa kareandeimbambe ramindümbi boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tüküme feyo.

*Sisas Kraisimbo Maria wakimarimindo hoafi
(Ruk 2:1-7)*

¹⁸ Sisas Krais ai tüküme fiyu hoafi ra ndahuraiane. Ahandi hondi Maria ranahambo Sosepimbo segodimbo momo kürihi hinngimarihindi. Maria ranai Sosepidibo ningokoateyoambeyo asu ahambo hoeirihindane ai furümbi maninggo moani Yifiafi Aboedindi nginindinambo. ¹⁹ Ahandi nindowenih Sosep ranai nindou mbumundi hamindiyu, nga ai Maria ranahambo nindou himboahü amoanngambofembo-mayo ranimbo yiboarükumbo asu ai moani dibo ahambo randihe hinngindihia yahu haya

* **1:16:** Ndüri Krais ranana nindou God ai nindou aboedambofembohünda adükar bogorimbofembohünda kamafoariri.

hohoanimomayu. ²⁰ Sosep ai ranimbo dibo hohoanimoyu-ane asu Adükarindi sünambeahindi nendi ranai ahamboso yafogoadinambo tüküfi hoafiyundühi yahuya, “Sosep, Defitindi amoa, se Maria sihafü nimorehimbofe semindimbo yihimbondamboyafü. Yifiafi Aboedindi

hoafi sünguane Maria ai fi masemindo. ²¹ Nimorehi ranai nindowenihü nimirü nderimindimboe. Asu se ndürü Sisasa ra kaboadiwori nimboe sapo ai animbo ahandi nindou ranaheimbo ahei moaruwai hohoanimoranambeahindi aboedambondearümbui,” mehundo. ²² Muᅅguambo rani-moatükunü rahurai tüküme feyo ra, sapo Adükarü ai ahandi hoafi hoafiyu randeimbindi yafambe süngure haya hoafimayu. Ai yare hoafiyuhü yahuya,

²³ “E, nimorehi mamü ai nindowenihü dibo hokoatendowohü ai fi ndemindi haya asu nindowenihü nimirü nderimindimboe.

Rananimbo asu ahambo ndürü ra kaboadihorühi Emanuer mbisahündomboyei,” *Aisaia 7:14*

mehu ra. Rani hoafi ranahandi nimindi hoafi ana God ai sihiri babidimbo anüᅅguane.

²⁴ Raniyu asu Sosep ai yangirüfi haya Adükarindi sünambeahindi nendi hoafimayundo süᅅgu rareandühi Mariambo ahandi nimorehimbore masemüdu. ²⁵ Sosep ranai moai nimorehi

ranidibo mamühi apafe rünanü, nga moani nimorehi ranaipoanimbo nüᅅgo himboyo asu ai nindowenihü nimirü maserimindo. Raniyu asu Sosep ai nimirü ranahambo ndürü Sisasani mehu.

2

Hüf+ham+ndi süfuan+poedi ndüfosi nendi Sisas hoeifimbo tüküme fundi

¹ Herot ai Sudia hifambe bogori+mbofi nünguambe rani+s+imboani Maria ai Sisas ranahambo Betrethemühi wakimarim+ndo. Hondi ai Sisas ranahambo serim+ndi hayamboyoane ranambe nindou bogori f+firundeimbi ranai hüf+ham+ndi süfuan+poedi Serusarem ngoafambe tüküme fundi. ² Ai düduyafundühi yahomoya, “Nimori simbori masahorim+nde sapo Suda-yafe bogorimayu ra nüngufiyua? Ro hoeir+hundani ahandi mupui ranai hüf+ham+ndi süfuan tüküfe mamaroamboanefi asu ro ahambo hohoan+moyondowohü ngusüfo pefimbohünda masühifi,” mehomondamboyu. ³ Raniyu asu Herot Adükari Bogorimayu ranai rani hoafi ra h+imboriyu haya ngusüfoambe af+ndi hohoan+momarira asu munquambo nindou Serusarem ngoaf+hü mamarei amboani ramareandüri. ⁴ Raniyu asu Herot ai Godimbo sesi s+hou-rundeimbi bogori nindou-memo raniyomo asu ah+nümbi hohoanimo f+firundeimbi nindou-memo raniyomo munquambo ahamumbo mamühi gugureapurim bura düdufipurühi yahuya, “Krais ranahambo ngoafi nahü mandahorim+ndeia?” yahu düdumefipuramboemo. ⁵ Asu simbori ai ahambo yahomoya, “Betrethem ngoaf+hü Sudia hifambe. Sapo horombo God ai ahandi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ahandi süngu hoafi ra

ndahuraiyu yare sürü pare masihendi. Ai Bukambe yare hoafiyuhü yahuya,

6 “Btrehemihündi, se Sudia hifambe-anei aniboadei ra awi se Sudiambo hifandundeimbi bogori ngoafi ranahamundi daboadanipoedi hamindiyepoani, nga wani.

Sihei ngoafi mbusümodidi animbo nindou adükarı mamı ai tükündüfi haya wandı Israer nindou ranaheimbo hibadarümbui,”
Maika 5:2

mehu. ⁷ Raniyu asu Herot ai sapo nindou hüfıhamındi süfuanipoedi ndüfosi nendi masifomo ranahamumbo dıbo mborai yahupurı hürühepurı haya yahuya, “Nin simboanı hondü hamındıyo mupui ra tüküfe mamaro?” yahu haya düdu düdumefipurı.

⁸ Raniyu ai nindou memo ranahamumbo Btrehemınambo koamarıhepurı ndanı süngundafundi yahuhaya hoafıyupurühi yahuya, “Se ngıfomo moanı ndondu nımorı ranahambo nahi ai ahambo masahorımındeı ranahambo kokondurü. Nga asu hoeındurühi ana, asu se wambo ranühi mbısımo hoafındımondanı anımbı asu ro-amboanı dügi ahambo hohoanımondahandowohü ngusüfo pandıhinımbıane,” yahu koamarıhepurı.

⁹ Ndüfusi nendi-memo ranai ahandı hoafı ra hımborıyomo houmbo ndamefundı. Ai nafına hıfomondane, sapo mupui hüfıhamındi süfuanı tüküfe mamaro ra asükaiyomo hoeımarundı. Mupui ranai ahamundı hanğıfoanı hıfo nımorı nımarümbı worı

rani nimoamo mamaro. ¹⁰ Raniyomo mupui ra hoeirundani mayowa ai afindi hihifi-hihifimemo. ¹¹ Raniyomo asu ai worimayo ranambe kefou hifomo nitori ranahambo hoeimaruri ahandi hondi Maria radiho. Raniyomo asu ai ahandi fikimi putapiyomo yiri yimbu pusiru nimarimombo ahambo hohoanimoymondühi ngusüfo pamaruri. Raniyomo ai ahamundi arambeahindi napo ra bokaründümo houmbo masabudo. Rani-moatükuni ra gorio, fisinarümbi mbimbrayo asu sanda aboedio, nginindi napo ra masabudo. ¹² Nindou ranahamumbo God ai yafogoadi-namboa, “Se Herot nimiru nafi ngomboemo,” mehupuramboemo. Asu sungunambo ai raninafi hiniñguru hou ngörü nafi ahamundi hifina mahomo.

Isip hifina Sosep ai ahandi ambori babidimbo aboeda mafefohindi

¹³ Nindou ranai ndaweyafundane rani-simboani Adükariñdi nendi ranai Sosepimbo yafogoadinambo tükumefiyu. Asu ai hoafiyundühi yahuya, “Botindafo, nitori ranani asu ahandi hondane ra ndowapinñifi hawa Isip hifina feboehi ñgei ranühi nimboeiani asu ro hombo hoafindahanani animbo ngoründühi ñgei. Nimboe Herot ai nitori ranahambo hifokoeffimbo kokonduri wakindirümbui,” yahu hoafimenduamboyu. ¹⁴ Raniyu Sosep ai botifi nitori ra serümundü haya ahandi hondi ranidibo mare rani nimbokoani Isip hifinambo mahei. ¹⁵ Hifi ranühanimbo ai nimboeiani Herot ai yifindümbui. Adükari ai

ahandi hoafi+yu-randeimbi ahandi yafambe süngure haya hoafi+yuhüya, “Ro wandi N+morì Isip hifambeah+ndi mborai masahando,” mehu. Hoafi ra moani an+hondü hondü tükünd+femboe yaho hayamboyo rani moatükuni rani yare yahurai tüküme Feyo.

Herot+ndi hoafi süngu n+morì hifokoakomar+hündi

¹⁶ Hüf+ham+ndi süfuan+poedi ndüfosi nendi mas+fomo rani ahambo ngorü-süngumarüwuri ra Herot ai kir+hai fifire hayamboyo asu rani+ambo ahambo ngin+ndi ngusüfoambe fondi+im+ndi mahafo. Rani+yu asu ai munguambo nindowenihi n+morì yimbu h+mban+koateyeimbi Betrethem ngoafi+hündi asu ngoafi amuri rani ngoafi-k+mi adaburo ranambeah+ndi hifokoakofoefembo hoafi masendi. Sapo nindou hüf+ham+ndi süfuan+poedi rani hoafi+memo rani-simboani mupui tüküme Feyo hoafi ra fifire hayamboyo asu ai yare hoafi+mepuri n+morì ra hifokoakofoefembo. ¹⁷ Ndan+moatükuni tüküme Feyo ra sapo God+ndi hoafi hoafi+yu randeimbi nindou Seremaiani yafambe süngure haya horombo hoafi+mareandi ra simogodühi tüküfemboyo yare tüküme Feyo.

¹⁸ Sapo ai yare hoafi+yuhü yahuya,

“Ramahündi ai yasimondi mamì h+mbor+yei.

Aran+ hoafi af+ndi puküna asu aran+ hoafi yambohai tüküfeyowa h+mbor+yei.

Reser ai ahandi amao mamì Israer+hündi n+morì ranaheimbo aran+namborandüra

asu munḡuambo nindou ranai ḡḡiri ahambo
 didiḡoadondiḡindi ahandi ḡḡusüfoambe
 farihēfembo.

Nimboe sapo ahandi nimirani ranai
 niḡḡokoatemayeiambo wambo,” mehu
 rani-süḡumbo. *Jeremaia 31:15*

*Sosep ai ahandi ambori babidi asükaiyei
 masühüsi*

¹⁹⁻²⁰ Süḡunambo Herot ai yifiyuane asu
 Adükariḡndi nendi ranai yafogoadambe
 Sosepimbo Isip hifihü tüküfi hoafiyundühi
 yahuya, “Se ambori ndowapindifi hawa
 hihirindafo Israerḡnambo ḡḡafi. Nindou
 sapo nimirani ranahambo hifokoeffimbo
 hohoanimomemo ranai ana yifimemo,”
 mehundoamboyu. ²¹ Raniyu asu Sosep ai
 botifi nimirani ra serümündü haya hondambo
 kameihi asu ai hihiriyahi Israer hifinambo
 mahüsi. ²² Asu Arkeraus ai ahandi afindi
 Herot ranahandi fondühi Sudia-yafe adükari
 bogorimbofi manüḡḡu rani hoafi ra Sosep ai
 himboriyu haya ranühi niḡḡombo hombo ra
 yihimbomayu. Nga asu God ai yafogoadambe
 Sosepimbo bidifiri hoafi masagadoamboyu
 asu ai Gariri hifinambo mahu. ²³ Raniyu
 asu ai hu ḡḡoafi mamani ahandi ndüri Nasaret
 ranühi manüḡḡu. Sapo mamani rani-süḡumbo
 animbo God ai ahandi hoafiyomo rundeimbi
 süḡḡu hoafiyomondühüya, “Nindou ranahambo
 Nasaretihündi nindou mbiseimboyei,” mehomo
 yahurai anihondü tüküfembohündamboyo
 yahurai tükümeḡefeyo.

3

*Son h̄imon̄i hundürürarandeimb̄i nindou ranai
God̄ind̄i hoaf̄i bokar̄ih̄efembo tükümeſiyu
(Mak 1:1-8; Ruk 3:1-9; Son 1:19-29)*

¹ Ran̄i-simboan̄i Son h̄imon̄i hundürürarandeimb̄imayu tükümeſiyu. Nindou ranai n̄im̄i woh̄i fur̄ikoatereandüh̄i Sudia h̄ifambe ranüh̄i manūngu. Ai piyu haya nindou ran̄i h̄if̄ih̄ü amarei ranaheimbo God̄ind̄i hoaf̄i ra bokar̄ih̄ai marand̄i. ² Ran̄iyu asu ai yare hoaf̄iyuh̄ü yahuya, “Awi, se s̄hei moaruwai hohoan̄imo ranahambo daboadanambond̄ihind̄i, nga God̄i nḡin̄ind̄i h̄ifandarand̄i ra ndeara moan̄i ak̄imane,” mehu. ³ Sapo Son ranahamboyu God̄i ahand̄i hoaf̄i hoaf̄iyu randeimb̄i nindou Aisaia ranahand̄i yafambe süngure hoaf̄iyuh̄üya, “Nindou mam̄i ai n̄im̄i woh̄i fur̄ikoatereandüh̄i muᅅᅅiyuh̄ü yare hoaf̄iyuh̄üya,

‘Adükar̄ind̄i naf̄i se d̄id̄iboadond̄ihind̄i.

Ai hombo-memo, naf̄i ra ndondond̄ih̄i
h̄in̄inḡind̄ihind̄i,’ *Aisaia 40:4*
mehu ra,” mehu.

⁴ Son ai hoear̄i ahand̄i güdemarand̄i ranana kamer n̄in̄ihond̄i n̄inend̄inambo naf̄iyoweimb̄ihünd̄iyo. Asu ai n̄in̄ihond̄i hoear̄ihünd̄i t̄itapür̄imbore güdehaya bot̄ifoh̄ü asu woh̄i ȳit̄ih̄i n̄imambeah̄ind̄i, efu hoe ran̄iyu sesü marand̄i. ⁵ Ran̄iyei asu nindou ranai Serusarem ngoaf̄ihünd̄i, muᅅᅅuambo Sudia h̄if̄i ran̄ihünd̄i asu muᅅᅅuambo h̄if̄i Sodan Hoe ran̄ik̄im̄i adaburo ranühündambo ai Son sowana masüh̄üsi. ⁶ Ran̄iyei nindou ranai ahei moaruwai hohoan̄imo süngumar̄ih̄i hei

ranahambo weindah+mar+hinda asu ai aheimbo Sodan h+imo hundürürarü marand+.

⁷ Nga Son ai hoeireapurane Farisi asu Sadyusi af+ind+ ranai ahamboya, “Y+hoefombo ai h+imon+ hundürümb+ramun+,” yahomo houmbo ahambo sowana mahomonda hoeimareapur+. Ran+yu asu ai ahamumbo hoaf+yupurühi yahuya, “Awi seana amoas+r+ind+ n+mor-anemo! God ai s+hamumbo ng+in+ind+nduh+ moaruwaimbo ndeapur+mbui. Se nüngundafu mafebou?

⁸ Se moaruwai hohoan+imo ranahambo daboadanambo-rundeimb+hünd+ ana asu s+hamund+ n+ine ratüpur+ rawarund+ ra se moaruwai hohoan+imo h+n+ng+fembo nafuimbendüramboane.

⁹ Se ng+r+ randu bor+ind+mondüh+ya, Roana Suda anef+, Roana Abraham+ind+ amoao mam+wambo aboedambo-ndahumboyef+, mb+s+imo. Awi ro s+hamumbo hoafehapur+ God aiana moan+ n+moei kurayo ranamboan+ ndemünd+ haya Abraham+ind+ amoao mam+mbonde h+n+ng+ndeambui!

¹⁰ N+m+ s+rahambe p+r+f+r+hefembohünda ndeara t+ime ranai ndoram+ind+ engoro. Muñguambo n+m+ ra nahan+yo ai aboed+ h+s+ikoateayo ana, ranahambo t+ime ranambo h+t+hefe hefe haiambe pütifemboane.

¹¹ Roana se moaruwai hohoan+imo ra h+n+ng+r+himboanei ran+imbo nafuimbohünda h+imon+ hundürar+harü. Nga nindou ngorü

ai wand+ wagabe tüküfemboayu ranai ana s+heimbo Yifiaf+ Aboed+n+ambo asu hai ranambo hundüründarümbui. Aiana moan+ adükar+ hondüyuwan+ asu ro ran+ hoarehanah+.

Roana awi aboed+ ndear+h+am+nd+yah+ipoan+ ahand+ su ra sem+ind+indombo. ¹² Ranan+imbo ai fok

warambe ndemündi haya ranambo wit hîpîri ra futinde fîndamündi pindendambui. Asu ai wit safi aboedi ranî-yanğiri ndemündi ahandi wit sihefembo worî-mayo ranambe digembui. Nga asu hîpîri moaruwai moani yanğorombo rananîmbo ai ndemündi sapo hai dikîrifekoate moani yare koadürümbo koadürümbo horoweimbi ranambe pütindifimbui,” mehu.

*Son ai Sisasîmbo hundürümarüri
(Mak 1:9-11; Ruk 3:21-22)*

¹³ Mamî ranî-sîmboani Sisas ai Gariri hîfi hîningîre haya Sodan hîmona mahanu. Son sowana ngahani ai wambo ahandi warîna hîmoni hundürîmbîrandîri, mehu. ¹⁴ Nga asu Son ai ahambo ngorü hohoanîmonambo yare hoafîyundowohü yahuya, “Seanîmbo wambo hundürüyondîrîmbo-mayafi asu sîmborî se wambo-sowana asînîfi ro sîhambo hundürüyônînimbo,” mehundoamboyu. ¹⁵ Asu Sisas ai sîmborî ahambo hoafîyundühi yahuya, “I ambe, nga hapondani ana moani ro hoafayahî sîngu randowandî. Se randowandani moani ranî sîngu mbumundî hohoanîmo muŋgu sîhîri nafîndîhumîndefomboane, nga ra aboedane,” mehundoamboyu. Asu Son ai hîmborîyu haya refembo-ane mehu.

¹⁶ Son ai Sisasîmbo hîmoni hundürürî hayamboyu ane, Sisas ai mamîharî hîmonîndî tükümeŋiyu. Ranîyo asu sünambe sünü ahambo bureandühiyo asu Godîndî Yifiafi ranai wupufo nahurai kosî ahandîwamî pühîmayoa hoeimareandî. ¹⁷ Ranîyo asu yasîmondî mamî ranai sünambeahîndî

kosowohü yare hoafiyowohü yahoya, “Nindou ranana wandi nïmorani, nga moani ro ngusüfo pari+hineimbani. Ahamboane Ro wambo ngusüfoambe siaoweheandi,” meho.

4

Sisasimbo refe hoeifembo moatükuni (Mak 1:12-13; Ruk 4:1-13)

¹ Raniyo asu rani-simboani Yifiafi Aboedi ranai Sisasimbo Satan ai sisihimombohünda nïmi wohi furikoatereandühi serimindi maho. ² 40 si ra Sisas ai sesikoate nungu mbura asu ai wembombomayu. ³ Asu Satan, nindou sisiindarandeimbi ai ahambo-so tüküfi hoafiyundühi yahuya, “Se Godindi Nïmorayafi ana, nïmoei kurayo ndanahambo hoafindafani sesimbofe tükümbifeyowamboane,” mehundoamboyu. ⁴ Asu simbori Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Godindi Bukambe yahoya, ‘Sesi yangiri ana ai ngiri nindoundi yangiri niñgombo ndendi. Nindou ai yangiri niñgombo sahümündi arihündi ra mungu hoafi Godindi yafambeahündi süngu mbisahümündi,’ meho,” mehu. ⁵ Raniyu asu Satan ai Sisasimbo Godindi adükari ngoafi Serusarem rani-nambo serümündü hu haya hafumbo nïmoamo hamindi Godindi Wor Adükari bogimondi raniwami hinñgimariri. ⁶ Raniyu asu ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Asu se Godindi Nïmorayafi ana, nïmoamo ndani-waminindi hifini horipindafo pindafi. Sapo Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘God ai shambo ahandi sunambeahindi nendi ranahamumbo hoafinduan

asu ai sihambo ahamundi warinambo
mbundindininimboemo
asu ngiri nimo ei hoarehi kurayo ranai sihambo
futindeanini, meho,” *Buk Song 91:11-12*
mehundoamboyu. ⁷ Asu Sisas ai ahambo yahuya,
“Nga awi Baiborambe hoafi ranamboani ai
yare hoafiyowohü yahoya, ‘Se Adükari sapa
sihafi God ranahambo rando hoeindorimboya fi,
nga yowan,’ meho,” mehundoamboyu.
⁸ Raniyu asükaiyu Satan ranai Sisasimbo
serümündü hifi wafu nimoamo hamindi-
mayo raniwami mahafu. Raniyu ai raniwami
nüngumbo Sisasimbo munguambo nindou-
yafe hifandarundi raniyo asu ahamundi
munguambo aboedi adükari moatükuni engoro
ranahambo nafuimefoendo. ⁹ Raniyu asu Satan
ai hoafiyundühi yahuya, “Asu se yiri yimbu
pusirowandühi wambo hohoanimo yafindirühi
ngusüfo pararowandiri ana, asu ro sihambo
mngu moatükuni nafuimehanini ra
ndahaninimboyah,” mehundoamboyu. ¹⁰ Asu
Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “E!
Satan, se andai ragu ngafi! Baiborambe hoafi
ranai yare hoafiyowohü yahoya, ‘Adükari sapa
sihafi Godimayu ranahambo yangiranimbo
se hohoanimondafi ngusüfo pandoworühi asu
ahandi ratüpurü yangiri ratüpurindafi,’ meho,”
mehundo-amboyu. ¹¹ Asu Satan ai Sisasimbo
yare hininngimarira ndamefiyua asu Godindi
nendi ranai kosimo ahambo farihouwurühi
hifandimarühi.

Sisas ai Gariri hifambe piyu haya Godindi hoafi

*wataporimbomarandi**(Mak 1:14-15; Ruk 4:14-15)*

¹² Sonimbo sowaründümo karabusambe hiniŋgimarüwuri hoafi Sisas ai himboriyu haya Gariri hifina mahu. ¹³ Asu ai Nasaret ngoafihü hiniŋgire haya Kaperneam ngoafi sapo Gariri kurihoe ranikimi ngoafi ranina mahu. Kaperneam Seburun hifi, Naptari hifambe engoro ranühi manüŋgu. ¹⁴⁻¹⁵ Sapo God ai ahandi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou Aisaiani yasimondi süŋgu yare hoafiyuhüya, “Seburun hifi, Naptari hifi, Gariri hoe nafi howani gogu ra,

Sodan hoe gogoanini ra nindou Sudayafe ndifoyei Gariri hifane.

¹⁶ Nindou didiyei ai nimbini maroambe animboei

ranai ana si adükari ra hoeirihimboanei.

Yifiyorambo hifi ranambe nimbini maroanini nindou animboei

ranaheimbo ana si ranai boakifoareandürimboane,” *Aisaia 9:1-2*

mehu, nga rani-simongorühümboyo rani-moatükunini ra yahurai tükümefeyo. ¹⁷ Raniyu

asu rani-simboanini piyu haya Sisas ai ahandi hoafi ra bokarihendühi yahuya, “Awi se sihei moaruwai hohoanimo ranahambo daboadanambondihindi, nimboe sapo God ŋgini ndi hifandarandi engoro ranai ndeara akimini tüküfembo yangirane,” mehu.

Sisas ai ahandi süŋguferambo nindou yimbuyimbu weŋgurühi mborai mehupuri

(Mak 1:16-20; Ruk 5:1-11)

18 Sisas ai Gariri kurihoeikimi huane kini wowariyafani rinandeimbi apodoho ranai manimbafanda hoeimareapiri. Ahafandi nduri ra Saimon, Pitamboyu-randeimbi asu ahandi akidi Andruyu. Apodoho ranai andurinambo kurihoe ranambe kini wowariyafanduh manimbafani. 19 Raniyu asu Sisas ai hoafiyupiruh yahuya, “Se mborai wandi sungu sinifandani animbo asu ro shafanimbo nindou semindimbo se kini rawarinendi nou nafuindahapirimboyah,” mehupiramboafani. 20 Asu ai moani hoafi ningoambe ahafandi anduri ra rarine sihene hena Sisasindi sungu ndamefineandi. 21 Asukaiyu ai suhufi huhundamboyu ngoru apodoho ahafandi nduri Sems, Son ai ahafandi afindi Sebedi babidi botambe nimarimombo ahamundi anduri ra diboadorunduh mamarimonda hoeimareapuri. Asu ai ahafanimbo mborai mehupiri. 22 Asu moani hoafi ningoambe ahafandi bot asu afindambo rarine hiningirine hena Sisasindi sungu ndamefineandi.

Sisas ai hoafi bokarhenduh asu angunimboyeimb nindou aboedimarearu (Ruk 6:17-19)

23 Raniyu asu Sisas ai Gariri hifi mungu ranambe nungu wakimareandi. Raniyu asu ai refih Suda-yafe rotu wori nindou ranambe aheimbo yamundimareanduri. Asu ai refih God nginindi hifandarandi engoro Aboedi Hoafi ranahambo bokarimarhenduri. Mam ran simboani nindou ranahei fi ranai moani ranipoanimbo ranipoanimbo

anğünî fi moaruwaimboareandürî ranahambo aboedîmarearü. ²⁴ Ai ranî-moatükunî rawareandî ranahambo Siria hîfî muŋgu ranambe nindou amarei ranai hîmborîmayei. Asu ranîyei muŋguambo nindou ranai nindou didîyei ai moanî mamîkarî anğünî moaruwai asu asübusî afîndî mamîkararandürî ranaheimbo ahambo-so fufurühümündihündürî mafandîhindî. Bîdîfirî nindou moaruwai nendî ahei fiambe nîmarümbî, wunünümboyeimbî asu yirî warî yîfîsafeimbî ranîyei ai mafandîhinda asu Sisas ai aheimbo aboedîmarearü. ²⁵ Ranîyo asu nindou afîndî ranai Gariri hîfîhündî, Dekaporis ŋgoafîhündî, Serusarem ŋgoafîhündî, Sudia hîfîhündî asu Sodan hoe gogoanînipodî ranai mamî muŋgu ahambo süngumarîhorî hei.

5

Sisas hîfî wafuambe Godîndî hoafî bokamarîhendî

¹ Sisas ai hoeireandürane nindou afîndî ranai ahandî süngu tümareandamboyu asu ai hafu hîfî wafu mamî ranîwamî nîmaru ane asu ahambo süngururü-rundeimbî ai ahambo sowanambo masîfomo. ² Ranîyu asu Sisas ai ahamumbo piyu haya yamundîmareapuri.

Anîhondü hondü hîhîfî hîhîfane
(Ruk 6:20-23)

³ Ranîyu ai ahamumbo yare hoafîyupurühî yahuya,

“Nindou didîyei ai rarîhi hoafîyeihüya, Roana Godîndî aboedî sürühoeimbî hohoanîmo ra mbonîmborî humîndefî-mboanefî, asei

- ana, nindou ranai hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga God nginindi hifandarandi raní hoarehi aniboadei.
- 4 Nindou didiyei ai arani araniyei hei ranai ana hihifi hihifimbeyei-amboane,
 nga nindou ranaheimbo ana God ai didiboado-ndearuhi yirümondearümbui.
- 5 Nindou didiyei ai himboari yangiri hifandühündeimbimayei aiana hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga nindou ranai ana nini-moatükuni God ai aheimbo saimbo yahuhaya masihendi ra ndahümündimboyei.
- 6 Nindou didiyei ai Godindi mbumundi hohoanimo ranahambo semindimbo wembohühi nouehindi
 asu hoe simindimbo amindaninombo nouehindi ana, aiana hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga God ai aheimbo mbumundi hohoanimo ra dagadürümbui.
- 7 Nindou didiyei ai nindou ngorumbo moani hipoambarihündi ranai ana hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga God ai hipoambondearümbui.
- 8 Nindou didiyei ai ahei ngusüfoambe moani aboedi sürühoeyoweimbi hohoanimo ra amarondürü ana, aiana hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga aiana God amaru ranahambo hoeindihorimboyei.
- 9 Nindou didiyei ai moani nindouyei mbusümo rani moatükunimbo borifoeferambo

yangiri nindouayei ana, aiana hihifi-
 hihifimbeyei-amboane,
 nga nindou ranai ana aheimboya aiana
 Godindi nimiranei, mbiseimboyei.

10 Nindou didiyei ai mbumundi hohoanimo
 yangiri süngurhindani,
 asu ranimbo nindou amuri ai aheimbo
 tirifo sahündürühi moaruwai
 moaruwaimbo-arhindüri ana,
 asu nindou ranai ana hihifi-hihifimbeyei-
 amboane,
 nga God nginindi hifandarandi sünambe ra
 ahei-ane.

11 Nindou bodimondi ai sishamumboya,
 Aiana Sisasimbo süngururü rundeimb-
 anemo, mbiseihumbo, sishamumbo moaruwai
 moaruwaimbo ndhipurühumbo, moani
 moaruwai woshihoafiri moatükun watapori
 hoafindühüpurani ana, asu se ranimbo
 hihifi-hihifindimo. 12 Asu se ngusüfoambe
 aboedi kündündühi afindi hihifi-hihifina
 ningomo sapo adükari moatükun takini ra ai
 sünambe mbenjoripuri. Sapo Godindi hoafi
 hoafiyomo-rundeimbi se ningomondi daboadani
 maningomo ranahamumbo amboani nindou ai
 rarihi yahurai moaruwaimbo marhipuri.”

*Anihondümbofimbi nindou ana sor nami asu si
 nahurai ane*

(Mak 9:50; Ruk 14:34-35)

13 “Seana hifinindi nindou ranahei aparumbi
 nami nahurai-anemo. Nga asu nami ranai
 ahandi apari ra hiningireandühi wanayo ana,
 asu nami ra budesowani apari-koatendoani

ngiri ahandi aparai ra koadürü koadüründife hiniṅgindifeyo, ṅga wani. Ranana rani moatükunai ranai ndeara moaruwaimayoa nindou ai ngiri ndahümündi ranambo raniṁbondihindi, ṅga pifeyoani nindou ai pütapıyeihanei. ¹⁴ Seana muṅguambo hifinindi nindou ranahei si nahurai-anemo. Ngoafi adükari hifi wafuambe anango ranai ngiri dıbo nango. ¹⁵ Nindou ṅgorü ai ngiri ram hai ra yimunde mbundambo wambüri hoarehi ragu nindeandi, ṅga wani. ṅga ai moani nımoamo moanambühi anımbö nindeandani asu si ranai nindou muṅguambo rani worambe amarei ranaheimbo si boakiṁboadeandürımböe. ¹⁶ Moani mamai rani-süṅgumbo anımbö sıhamundi sı ranamboani nindou ranahei himboahü sı boakiṁboadeandürani, asu ai nine aboedi moatükunai rawarundi ra hoeindiṁhindühi rananımbö asu ai sıhamundi Ape sünambe amaru ranahambo aboedani mbısei-amboane.”

Ahinümbi hohoanımbö yamundife hoafi

¹⁷ “Ro masinhi nda sapo Godındi hoafi hoafıyomo rundeımbi yomondi hoafi meṅgoro asu Mosesındi ahinümbi hohoanımo ra raguanambofembo sinımböyahıpoani, ṅga asu se randu hohoanımondımböemo, ṅga wani. ṅga roana rani hoafımayo raniṁfihı simoṅgorıyımındımböyahı masinhi. ¹⁸ Sıhamumbo ndanahambo anıhondümbö anahı hoafıyahıpuri, süṅgunambo sünü hifi ranai muṅguyoambe ra ahinümbi hohoanımo ranahandi sürü pamefeyo ane, asu ranahandi sısamane rani-moatükunai ra akıdou amboani

ngiri awarindihoayo, nga wani. Nga ahinümbi hohoanimo moatükunî ra rande moanî yagodi ngo ngombo munquambo moatükunî ranai tükündifemboe. ¹⁹ Ranimboane nindou düdi ai moanî akidou amboanî ahinümbi hoafimayo ranahambo himborikoateyuhü, asu ai nindou bodimondambo mare ranî hohoanimo süngu yamundareandürî ana, nindou ranimayu ranahandî ndürî ra moanî akidou hamindî God nginindî hifandarandî ranambe yagodomböe. Nga asu nindou düdi ai ahinümbi hohoanimo ranahambo himboriyu ranî-süngureandühî, asu ai nindou bodimondambo mare ranî hohoanimo süngu yamundareandürî ana, nindou ranimayu ahandî ndürî ra God nginindî hifandarandî ranambe adükari hamindî yagodomböe. ²⁰ Ro sihamumbo nda hoafehapurî, sihamundî mbumundî hohoanimo ranai ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo ranahamundî mbumundî hohoanimo ranahambo ngasündifekoateayo ana, se ngiri God nginindî hifandarandî ranî-hoarehî nîmandîmo, nga wani.”

Nindou nginindî hohoanimo ranahandî yamundife hoafi

(Ruk 12:57-59)

²¹ “Se himboriyomombo-anemo horombo sihamundî amoao ai hoafi ra masowandümo. Yare hoafiyohü yahoya, Se yowanî nindou hifokoefepoanî. Nindou düdi ai ngorumbo hifokoararirî ana, ahambo nindou yibobore-randeimbi-mayu ranahandî himboahü semündü

homboani, mehomo ra. ²² Nga asu hapo ro s^hamumbo hoafehapurⁱ nda, nindou düdi ai ahandⁱ wandafⁱ ranahambo ngⁱnⁱndⁱ hⁱmboahoeyu ana, sapo yⁱbobore randeimbⁱmayu ranahandⁱ hⁱmboahü semündü homboani. Asu nindou düdi ai ahandⁱ wandafⁱ ranahambo yare hoafⁱyundühⁱya, Seana fⁱfⁱrⁱfe koate-anafⁱ, ehundo ana, nindou ranahambo kans^r bogorⁱ ranahamundⁱ hⁱmboahü semündü homboani. Asu nindou düdi ai ahandⁱ wandafⁱ ranahambo yare hoafⁱyundühⁱya, Seana hohoanⁱmokoate-anafⁱ, ehundo ana, nindou ranai hⁱbadambo, hai ngoafambe homboani asu ranühⁱ hai ahambo tikⁱndⁱrⁱmboe. ²³⁻²⁴ Ranⁱmboane asu se nⁱnⁱ-moatükunⁱ Godⁱmbo saimbo fondⁱ-mayo ranⁱwamⁱ sⁱhefembo safⁱ hawamboyafⁱhünda asu sⁱhafⁱ wandafⁱndandⁱ-mayo hoafⁱ sⁱhambo engoro ra hohoanⁱmondafühⁱ ana, asu se nⁱnⁱ-moatükunⁱ Godⁱmbo saimbomayafⁱ fondⁱkⁱmⁱrando digoefⁱ hawa ngafⁱ. Sapo sⁱhafⁱ wandafⁱ-mayu ranⁱdⁱbo aboedⁱ aboedⁱndafⁱne mbundⁱnambo anⁱmbo sünguna ngafⁱ sⁱhafⁱ sⁱhefembo moatükunⁱ-mayo ra Godⁱmbo dabado. ²⁵ Asu nindou ngorü ai sⁱhambo papi-hoafⁱyonⁱnⁱmbo mbüsü haya yⁱbobore randeimbⁱ nindou ahambo sowanⁱmbo hombo sⁱhambo ndemündünⁱnanⁱ ana, se nⁱmai ngafⁱ nafⁱnⁱ aboedⁱ aboedⁱndafⁱneandⁱ. Nga asu hⁱbadambo sⁱhambo ai papi-hoafⁱ ranambe sⁱndeanⁱnⁱmbui. Asu se ranambe efoandⁱ ana, asu ai sⁱhambo yⁱbobore-randeimbⁱ ranahandⁱ warambendeanⁱnanⁱ asu ai ndemündünⁱnⁱ prismanⁱndⁱ warⁱhündeanⁱnanⁱ asu ai sⁱhambo

karabusambe hiniŋgindeaninimbui. ²⁶ Ro sihambo anihondumbo-anahi hoafehanini. Asu se sihafi papi hoafi ranahambo kaki sihefekoateayafi ana, asu se ngiri karabus ra hiniŋgindo hawa aboedambondafoandi, nga wani. Nga se moani rando karabus ranambe nimboamboayafi.”

Nimorehi ngorü semindi yamundife hoafi

²⁷ “Se himboriyomombo-anemo horombo yaru hoafiyomondühi yahomoya, ‘Se yowani nimorehi sisihimo asu nindowenihi birabiripoani,’ mehomo. ²⁸ Nga asu hapo ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou düdi ai nimorehi hoeire haya ahambo hohoanareandi ana, nindou ranai ahandi ngusüfoambe nimorehi sisihimoyumboani. ²⁹ Ranimboane asu sihafi himboari mamani ranai randeaninani se moaruwai hohoanimondafani ana, himboari ra hündandifi ragu pindowandi. Himboari mamani ranahambo yangiri ragu moenda pife ranane aboedayo, nga asu munguambo fi ra haiambe ho ana, abodi hamindiyopoani. ³⁰ Asu sihafi warani mamani ranai randeaninani se moaruwai hohoanimondafani ana, warani ra kandandifi pindowandi. Warani mamani ranahambo yangiri ragu moenda pife ranane aboedayo, nga asu munguambo fi ra haiambe ho ana, abodi hamindiyopoani.”

Nimorehi semindihünda hiniŋgife yamundife hoafi

(Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Ruk 16:18)

31 “Asükaiyo horombo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, Nindou düdi ai ahandi nimorehi ranahambo moei yahuhî hinîngîfembo mbüsü ana, ai nimorehi ranahambo hinîngîfe hoafi pepafihî sürü papîndandühi anîmboya, Ro nimorehi ndanahambo hinîngîfembo anahî, mbüsü, mehomo. 32 Nga asu ro hapo sîhamumbo hoafehapuri nda, nimorehi ranai nindou ngorü-dîbo hokoateyowanî, asu ahandî nindowenihî ai moei yahuhü hinîngîreanda asu ai nindowenihî ngorü aserîmîndo ana, nindou ranai nimorehi semîndî ahîni ra gogonîmbo-foareandühani.”

Se hoafiyowohüya, Nîmoamo nda, yahopoani

33 “Asükaiyomo se himboriyomombo-anemo, horombo sîhamundi amao ranahamumbo yare hoafiyowohü yahoya, Se tikando hawa hoafîndafühi nîmoamo nda mbîsamboyafi. Nga asu se nîni moatükunîmbo dabarîfihî nîmoamo nda yahombo mbîsafombo ana, se moani anîhondumbo mamanîmbo randowadühi amboani Adükarîndî himboahü yahurai dabarîndafoandi, meho. 34 Nga asu ro hapo sîhamumbo hoafehapuri nda. Se nînimbo dabarîfihî nîmoamo nda yahopoani, nga wani. Se sünambe ranahambo dükefihî nîni-moatükunîmbo ngînemîndühi dabarîfepoani. Nga sapo sünü ranana Godîndî munju moatükunî ra hîfandiyo nîmarîmbo fondane. 35 Asu se nînimbo dabarîfihî hîfi ndanahambo dükefehumbo dabarîfepoani. Nga hîfi ranana sapo God ai nîmoamo ahandî fondiwami nîmarumbo hîfi ranî-fihani tîjari türe amaru.

Asu se Serusarem ŋgoafi ra ndüri dükefihi ranifihî dabarîfepoanî. Nga Serusarem ranana Adükari Bogorîndî ŋgoafane. ³⁶ Asu nîne-hoafi ranahambo ŋginemîndîmbohünda mbîrofihi kife dabarîfepoanî. Ngîrî sîhafîhoari mbîrînanî mamamboanî ra randowadani kifohîndo asu nîmbandîndo ndandî, ŋga wanî. ³⁷ Se yîni ehomo ana, yîni yangîrî yîni mbîsîmo. Se wanî ehomo ana, wanî yangîrî wanî mbîsîmo. Ranî-hoafi ra moanî ndearane. Nga nîne-hoafi ranîfihi türe haya aho ranahambo se hoafemo ranana Satanîndî-mayo hohoanîmoane.”

*Se nindoumbo sîmborî moaruwaimbofepoanî
(Ruk 6:29-30)*

³⁸ “Se hîmborîyomombo-anemo hoafi ra yare hoafi-yowohü yahoya, Nindou ŋgorü ai sîhafî hîmboari nîkondeandani sîmborî amboanî ahandî nîkondowandî. Asu ai sîhafî yahafî kaboadeandani sîmborî amboanî ahandî kaboadowandî, meho. ³⁹ Nga asu hapo ro sîhamumbo hoafehapuri nda, nindou ai sîhambo moaruwaimbo-ndeanînanî asu se sîmborî moaruwaimbo-ndîworîmboyafi, ŋga wanî. Nindou ŋgorü ai sîhafî koeho ra pakarîndîhenînanî asu ŋgorügoanînanî amboanî ahambo hîhîrîndowandî. ⁴⁰ Nindou düdi ai sîhafî warî ambeimbî hoearî ra ai ndahamîndî yahu haya sîhambo papi hoafîfembo randîfiyuwanî ana, asu sîhafî ŋgîsîhari hoearî ŋgorü ranambo kameihî dabado. ⁴¹ Nindou ai ahandî napo semîndîmbo, Se wandî napo ra ndowandîfî hawa mamî kiromita nafî gebuai ra ŋgafi, mbîsuanî ana, asu se ŋgorü kiromita

nafi gebuai ra tapandandifi hawa napo ra ndowandifi ngafi. ⁴² Nindou ngorü ai sihambo nini moatükunimboyu düdündüfin+nani moani ahambo dabado. Asu nindou düdi ai sihafi-mayo nini-moatükunimboyu semindi mburumbo saimbo mbüsüwan ngiri ahambo daboadi hihindiwori.”

Hürütümbi nindoumbo ngunindimbofembo yamundife hoafi

(Ruk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Se himboriyomombo-anemo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, ‘Se sihafi ngunindambüri ranaheimbo hohoanimo pandowandüri asu sihafi hürütümbi nendi-mayei ranaheimbo moaruwai moaruwaimbo ndoandüri,’ meho. ⁴⁴ Nga asu hapo sihamumbo ro hoafehapurü nda. Nindou sihamundi hürütümbayei ranaheimbo se hohoanimo pandundüri asu nindou sihamumbo moaruwaimbo-arihindi ranaheimbohünda Godimbo didibafindafundi. ⁴⁵ Rananimbo se sapo sihamundi Ape God sünambe amaru ranahandi nimori ni ngomboemo. Sapo ahandi hüfihamindi ra ai nindou moaruwai-anei asu aboedanei ranaheiwami ai rareandani boakifoareandühane. Asu ai hoe ra rareandani nindou moaruwaiyeyei ranaheiwami peyo asu nindou mbumundayeyei ranaheiwami amboani peyo randühane. ⁴⁶ Asu se nindou sihamumbo aboedi hohoanimoyeyei rihündeimbimbo simbori aheimbo aboedi hohoanimoemondüri ana, ranimbo asu God ai sihamumbo nini-takini madagapurüyo? Nindouyeyi-mayo takis kaki sowandümo-rundeimbi aiamboani yahurai

yaru arundi. ⁴⁷ Asu se sihamundi wandafi ranaheimbo yangiri hihifarüdüri ana, asu sihamundi hohoanimo ra nindou amuri ranaheimbo nüngundo ngasündimandowora? Nindou sapo Godimbo fifirifekoate-mayei ranai rani hohoanimo se sünguarundi ra aiamboani süngurihindühanei. ⁴⁸ Ranimboane asu se moani mbumundi hamindi hondü ni ngomo sapo sihamundi Ape sünambe moani mbumundi hamindi hondü anüngu nou.”

6

Nindou ngorumbo fehefembo hohoanimoane

¹ Sisas yahuya, “Se hibadumbo! Se sihamundi aboedi ratüpuri ra nindou himboahü randundani asu nindou ai hoeindihimboyei, nga yowani. Se ra süngu yaru randundani ana, asu se ngiri aboedi takini moatükuni sihamundi Ape sünambe amarundi-mayo ra ndowandümo, nga wani. ² Ranimboane asu se nini-moatükuniyo nindou napokoateyeimbi ranaheimbo saimbo mbisafimbo ana, asu se nindou ngorumbo yinafoaimbohündambo, Se wambo horombondafo ngafani animbo nindou munquambo hoeimbi rihindiramboane, mbisamboyafi. Se nindou yafuiyambo horombo aho nou refe weindahi weindahiyoyo hopoani sapo yimbu yafambeimbi nindou ai rawarundi nou. Nindou ranai Suda-yafe rotu worambe asu nafi bogori süngu yinafoai tüturu houmbo homo-arundi, nga se ai rarundi nou refepoani, nga yowani. Nindou ranai rawarundi ranana

sapo nindou amuri ranai yihoeŋimboya, Aiana moani nindou aboedi hamindanemo, mbiseiya yahomombo-anemo rawarundi. Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafayahi nda, nindou ranai ana takini ahamundi ra ai ndeara sowandümombo-anemo. ³ Nga asu se nindou napokoateyeimbi ranahambo farihelimbo hohoanimondafühi ana, dibo animbo ahambo fandihawori asu sihafi fikiminindi-amboani nine-moatükuni se rawarowandi ranimbo ai fifirifekoatembeyeiamboane. ⁴ Ranimboane asu sihafi saimbo hohoanimo ra dibo yangoromboane. Rananimbo asu sihafi Ape sapo nini-moatükuni dibo engoro ra hoeireandeimbimayu ranai simbori sihambo takini masihendi-mayo ra daganinimbui.”

*Godimbo didibafife yamundife hoafi
(Ruk 11:2-4)*

⁵ “Se Godimbo didibafindafundühi sapo yimbu yafambe hoafümbi nindou rawefundi nou randafumboemo. Rani nindou ana muŋguambo nindou ai yihoeŋimbo hoeimbiri himuna yahomo houmbo-anemo. Suda-yafe rotu wori muŋguambo asu nafi tüküfihahi aho ra botiyafu weindahi niŋgomombo Godimbo didibafimbo hohoanimoyomondühanemo. Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafayahi, nindou ranai ana takini ahamundi ra ai ndeara hifi ndanühünda sowandümombo-anemo. ⁶ Nga asu se didibafifembo mbisafombo ana, se wori safambe keboao ngüfi yipuripando hawambo animbo sihafi Ape moani dibo amaru ranahambo didibafindafoandi.

Rananimbo asu sihafi Ape sapo nine-moatükunî dibo engoro ra hoeireandeimbi-mayu ranai simborî sihambo takinî daganinimbui. 7 Se didibafindafundanî Godimbo fifirife-koateyeimbî nindou rawarîhindî nou randafundumboemo, nga yowanî. Nindou ranai Godimboya, Ai yihoeî hoafî himborîndumbui, sei hehi moanî afindî hoandarî hoafî hoafiyeihi didibafehindî. Nga se yahurai Godimbo moanî fifirife-koate hoafî afindî didibafindafumboemo, nga yowanî. 8 Asu se ranî nindou yahuraindîmondühî ahamundî-mayo hohoanîmo ranî-süngundumboemo, nga yowanî. Sihamundî Ape ai nine-moatükunî semîndimbo hohoanîmoayomo ranahambo se ahambo düdufekoateyomondambe fifireamboane.

9 Se didibafîfembo mbîsimombo ana, ndandu houmbo anîmbo didibafîndafundî,

‘Yihoeî Ape sünambe amarîfî,
sihafi ndürî ranahambo moanî ahînümbî
hamîndîmbeyowamboane.

10 Sihafi ngînîndî hîfandarandî ra ndühî
mbokoso-amboane.

Se hohoanîmoayafî süngu yangîrî hîfî ndanühî
süngufemboane
sapo sünambe-amboanî sünguarundî nou.

11 Yihoeîmbo sesî ndanî simboanî sesimbo
simogodühî ndawamunî.

12 Se yihoeîmbo nîne-moatükunî moaruwai
ramarîhundî ranîmbo amboawiyei
mbîsafîmunî

sapo ro nindou ai moaruwai yihoeñimbo rarihimuna aheimbo amboawiyei sefi arihundi nou.

13 Se yihoeñimbo refe hoefimuni moatükuni ranambe ndowandifimuni ngamboyafi, nga se yihoeñimbo moaruwai nendi ahandi warambeahindi aboedühi ndowandifi hiniñgindowamuni, mbisimo.

14 Nindou ai sihamumbo moaruwaimborihipurani asu se ranaheimbo amboawi ehomondüri ana, asu sihamundi Ape sünambe amaru ranai-amboani sihamundi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi mbüsumbui.

15 Nga asu se nindou ngorumbo ranahambo amboawi yahokoateyomo ana, asu sihamundi Ape sünambe amaru ranai amboani ngiri se nine-moatükuni moaruwai rarumboemo ranahambo amboawi mbüsu, nga wani.”

Sesi wehisao yamundife hoafane

16 “Asu se ninimbo sesi wehindimondühi ana, se ngusumboari sihamundi ra amomongo-amomongondimondühi wembombofi ndimboemo yimbu yafambeimbi nindou rawefundi nou, nga yowani. Nindou ranai wembombofiayomo houmbo ai nindou himboahü hoahoangomondühanemo nindou ai ahamumboya ai ana sesi wehiyomondühanemo, mbiseiya yahomo houmbo. Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri, nindou ahamumbo aboedanemo ase ana, ai ranihünda ahamundi takini sowandümombo-anemo.

17 Nga asu se sesi ra wehindafühi ana, sihafi ngusumboari ra popoainda asu mbiro sibada

mbundambo animbo ngafi. ¹⁸ Rananimbo nindou amuri ai ngiri sishambo fifirindihinini se sesi wehayafi ranahambo. Nga shafi Ape sapo dibo anungu ai yangiri animbo fifirindeaninimbui. Rananimbo asu shafi Ape sapo nine-moatükunü dibo engoro ra hoeireandeimbi-mayu ranai sishambo takini masihendi-mayo ra daganinimbui.”

Napo afindi sünambe mbenqori
(Ruk 12:33-34)

¹⁹ “Se hifi ndanühi ningomombo moani nginindi napo ra shamumbo püpindu gafomboemo. Hifi ndanühi ana nine-moatükunü engoro ra kidaboari ai taparühi, sami ai sesi, asu hühbühüni nendi ai wori birihahi sahümündi raraorihündühanei. ²⁰ Nga asu se shamundi nginindi napo ra se sünambe animbo püpindu gafomo. Ranühi ana ngiri kidaboari ai tapandühi, sami ai dedi asu hühbühüni nendi ai wori birindihahi ndahümündi raro ndühündi, nga wani. ²¹ Nga shafi aboedi napo ra püpira hafo yangorowohü ranühi animbo shafi ngusüfo amboani kündarimboe.”

Fi ranahandi si
(Ruk 11:34-36)

²² “Himboari ranana shafi fi munquambo ranahandi ram hai nouane. Shafi himboari ranai sürarhoayo ana, asu hohoanimo shafi fiambe munquambo ranai si nahuraindimo. ²³ Nga shafi himboari ranai moaruwaiayo ana, asu hohoanimo shafi fiambe munquambo ranai nimbini mandimo. Asu si shafi fiambe amaro

ranai nĩmbĩ nouayo ana, nĩmbĩ ra moaruwai hamĩndĩndĩmboe!”

Nindou ŋgorü ai ŋgĩrĩ yimbu bogorĩ nindouyafandĩ ratüpurĩndu

(Ruk 16:13)

²⁴ “Nindou ŋgorü ai ŋgĩrĩ yimbu bogorĩ nindouyafandĩ ratüpurĩyu randeimbĩ nüŋgu. Nga nindou ranai ana bogorĩ ŋgorü ranahambo moaruwaimbondirũhĩ asu ŋgorü bogorĩ ranahambo dĩboadondirũmbui. Ai ŋgoründĩ hoafĩ yangĩrĩ süngundeandũhĩ asu ŋgoründĩ hoafĩ daboadanambo-ndeambui. Se ŋgĩrĩ God asu kaki mamĩ ŋgusũfoambe hohoanĩmo pandowapĩrĩ.”

Ngusũfo puküyowohü afĩndĩ hohoanĩmoyo hoango hoafĩ

(Ruk 12:22-31)

²⁵ “Ranĩmboanahĩ ro sihamumbo hoafehapurĩnda, se sihamundĩ yangĩrĩ nĩngombo ranahambo afĩndĩ hohoanĩmo-ndĩmboemo. Se yaru hoafiyomondũhiya, Sihiĩrĩ nĩnĩ-moatükunĩ madagüdifĩ? asu Sihiĩrĩ nĩnĩmoatükunĩ mandĩmĩndefĩ? mbĩsiĩmboemo. Asu sihamundĩ fi ranahambo ŋgĩrĩ afĩndĩ hohoanĩmondĩmondũhiya, Sihiĩrĩ nĩnĩ moatükunĩ magüdühu? mbĩsiĩmboemo, nga wanĩ. Yangĩrĩ nĩngombo ra ai sesi moatükunĩ yangĩrĩyopoanĩ. Asu fi ra ai yihuru moatükunĩ yangĩrĩyopoanĩ.

²⁶ Asu awi se ndu nĩmoamo ahahabodei ranaheimbo hoeirundũrĩ. Ndu ranai ana moai nĩnĩ-moatükunĩ hoarĩ hĩfi karĩhi, sesi yimũgurĩhũmũndi hei sesi worĩ ranambe gugurĩhi sihehi raraorĩhũndĩ. Nga sihamundĩ

Ape sünambe amaru ranai-ani aheimbo sesi sagadürühi hifandandürü arandı. Se ndu ranaheimbo ngasündündürü houmbo ndearü hamindanemo. ²⁷ Nga asu nindou sehündü ranai-amboanı ngirü moanı ahandü hohoanımo ranambo yangirü ahandü yangirü niņgo ra sühinde ŋgu! ²⁸ Asu ni+mboe se hoearı napo ranımbö afındü hohoanımoemoa? Awi se amındafurü ahurü tüküfe niņouayo ranahambo hoeiru. Ai ana moai tiņirüfoyeihü momo yibüdühü rihündü, ŋga wanı. ²⁹ Nga asu awi ro sihamumbo hoafehapurü horombo nindou adükari bogori Soromon amboanı ai yihuru napo moanı simbafü hamındımayusi, ŋga asu ai moai hoearı ra ahurü moanı aboedü himboyo haya tütüküyo niņouayo yahurai yihururamündü. ³⁰ Wohü amındafurambe amaro haponda ra asu sümbo siambe hifitirüyımındü haiambe pütifemboane. Moaruwai yahurai wohü ranamboanı God ai ahambo aboedü yihurure hiņiņgareandı ana, asu ai sihamumbo amboanı yihurundeapurümbui. Se yihuru ranahambo afındü hohoanımoymo, ŋga sihamundi anihondümböfe hohoanımo ana akıdou ane! ³¹ Nga asu se refe afındü hohoanımo-yomondühüya, Nahanihünda sesi yihoefü ranai tükümandife? Yihoefü simındımbö moatükünü amboanı? Asu yihoefü hoearı napo amboanı? Ranı-moatükünü ranahambo yahurai afındü hohoanımooyo hoangopoanı. ³² Yahurai ranü hohoanımo ranana nindou Godımbö fifirüfekoate-yeimbi-mayeı rananei ai yahurai rarühi hohoanımoysi hei arihündü. Sihamundi Ape sünambe amaru ranai ranı-

moatükunî se semîndîmbo hohoanîmoayomo ra ai fîfîre türüfoare-amboani. ³³ Asu se sapo God ahandî hîfandarandane asu ahandî mbumundî hohoanîmomayo ranane ranî-boatei-anîmbo se hohoanîmondîmo hoangomo. Rananîmbo asu ranîwamî amurî bîdîfîrî moatükunî ranamboanî ai ranî-moatükunî kapeihî ndaiyapurûmbui. ³⁴ Ranîmboane asu se nînî-moatükunî sümbo tüküfemboayo ranahambo afîndî hohoanîmondîmboemo. Nînî-moatükunî sümbo tüküfemboayo sümbo se ranahambo hohoanîmondîmo. Mamamî si ranai moanî ahandî tîjîrîfo ranî-sîmboanî ndearane,” mehu.

7

Nindou ñgorûmbo ahandî nîñgo ranîmbo yîbobofepoanî

(Ruk 6:37-38, 41-42)

¹ Sisas yahuya, “Se nindou ñgorûmbo yîbobo-ndundûrîmboemo. Hîbadûmbo, ñga sîhamumbo asûkai hîhîndîfe yîbobo-ndeapurîmboe. ² Sapo se nindou ñgorûndî hohoanîmo yîboboarundî ranî sîmogodûhî anîmbo God ai-amboanî sîhamundî hohoanîmo yîbobo-ndeapurûmbui. Sapo se nindou ñgorûmbo yîbumarundî mamî ranî sîmogodîhû God ai sîhamumbo yîbundeapurîmbui. ³ Nîmboe asu se sîhafî wandafî ranahandî hîmboarambe dîdîbudî akîdou apaiaro ra hoeiaroworî, ñga asu nîmoko afîndî sîhafî hîmboarambe amaro ranahambo awi se moai fîfîrowandîyo? ⁴ Asu se nînguro hawamboayafî sîhafî wandafî ranahambo raro hoafîyafûhîya, Wandafî,

sihafi himboarambe dödübudi ra hündihehea samboanahi, asafi, nga asu sihafî himboarambe nimoko ra nüngumando-a? ⁵ Awi seana yimbu yafambeimbi nindou-anafi! Se boatei sihafî himboarambe nimoko ra hündandîfi raguanambondo hawambo animbo asu sihafî wandafi-mayu ranahandî himboarambeahindî dödübudi akidou ra hündihoefindo.

⁶ Se Godindî moatükunî ra yaforî moaruwaimbo dîgoemboemo, nga asu ai hîhîrîndahindühi sihamumbo kündarimboyei. Asu sihamundî nine-moatükunî aboedi-mayo ra moateiyei wagabe pindumboemo, nga asu ai tinjarinambo anümi boagîndühi dîgegimboyei.”

Nindou ai Godimbo didibafehindî ana, dagadürimbui

(Ruk 11:9-13)

⁷ “Se düduyafu arundî ana, dagapurümbui. Se kokoru arundî ana, hoeindumboemo. Se pirako pirako arundî ana, yipurî sihamumbo sübüdühepurimboe. Asu düdi ai pirako pirako arandî ana, ahambo yipurî sübüdühoemboe.

⁸ Nga nindou düdi ai düdufi arandî ana, ndemündümbui. Asu düdi ai kokora arandî ana, hoeindeambui. Asu düdi ai pirako pirakora arandî ana, ahambo yipurî sübüdühoendomböe.

⁹ Nindou sihamumbo mbüsümo ahandî nimorî ai mbanimbo sao yahumbo düduwefindo ra ahambo moanî nimoei mengoro ra madagadoyo? ¹⁰ Asu ahandî nimorî ranai kinimbo düdufindoanî ra ahambo amoasîri madagadoyo? ¹¹ Se nindou moaruwai-anemos, nga se sihamundî nimorî ranaheimbo aboedi moatükunî yanggîri

sabudürü arundü. Yahurai animbo sihamundü Ape sünambe amaru ranai nindou düdi ahambo düduefiyu ana, ranahambo aboedü moatükunü dagadombui. ¹² Muᅅguambo moatükunü hohoanümo ra nindou amurü ai sihamumbo yahurai rambürihimunü ayahomo yahurai hamündü animbo se moanü aheimbo randundürü. Ranü-moatükunü hohoanümo ranana Mosesindü ahinümbü hohoanümo asu Godündü hoafü hoafiyomo-rundeimbi-yomondü yamundüfe hoafümayo ranahandü nümündane.”

Nafütambe akidou nafü ho
(Ruk 13:24)

¹³ “Nafütambe akidou ranü nafanümo se kebou ᅅgomo. Sapo nafütambe adükari ahandü nafü fuiriyandeimbi ranana moaruwaimbo ᅅgoafünamboane aho. Nga nindou afündü ai nafü ranü-süᅅgu hei riᅅündühanei. ¹⁴ Nga yipurü nafütambe hiᅅiforeandeimbi ranai akidouyo haya asu ahandü nafü tiᅅümbane. Nga nafü ra yangüri koadürumbo nᅅᅅgombo nafane aho, ᅅga ranane asu nindou yimbu mamü yangüranai ai nafü ranahambo hoeiriᅅündühü ranü-süᅅgu ahei.”

Nimü nümündü asu ahandü hiᅅü ranane
(Ruk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵ “Godündü hoafü tikai hoafiyomo-rundeimbi nindou ranahamumbo awi se hiᅅbadumbo. Moanambühü sipsip hiᅅmoari hoafendü hiᅅmoemo nahurai sihamumbo sowana asifomo, ᅅga asu wagabe ragu ana nümambeahündü yaforanemo. ¹⁶ Se ahamundü ratüpuri ranambo ahamundü hohoanümo fiᅅirindumboemo. Nga aᅅᅅnanü tihoari

tihöarümbi wofi nimindi ranifihî hisimandiyo? Asu hoandasüfo sosoweimbi werifoai nimindi ranifihî hisimandiyo? Ra wani. ¹⁷ Nga sapa nîne-nîmi aboedayo ranai aboedi nîmi hisî yangîrî hisindimboe. Asu moaruwai nîmîmayo ranai moaruwai nîmî hisî ranî yangîrî hisindomboe. ¹⁸ Nga asu moaruwai nîmî ranifihî ngîrî aboedi nîmî hisî ra hisindo. Asu aboedi nîmî ranifihî ngîrî moaruwai nîmî hisî ranai hisindo, nga wani. ¹⁹ Munguambo nîmî ranai nimindi ranifihî moaruwai hisiyowani ana, ahambo hifitiriyimindi haiambe mandifeyowohane. ²⁰ Ranimboane asu se Godindi hoafi tikai hoafiyomo-rundeimbi ranahamumbo ahamundi ratüpurî hohoanimo ranambo fifirîndüpurî. ²¹ Se yaru hohoanimo-ndîmondühîya, Munguambo nindou ai wambo hoafiyehî, Adükari Adükarayei ranai God sünambe hifandarandi ranambe gagüsimboyei, mbisimboemo, nga wani. Nga nindou didiyei ai moani wandî Ape sünambe amaru ranahandi hohoanimo süngurîhi arîhündî ranai yangîrî anîmbo God ngînîndî hifandarandi ranambe keboehimboyei. ²² Nga asu yîbobofembo si ranai tüküfeyoambe anîmbo nindou afîndî ai dükandîhindîrî hoafîndehî anîmboya, 'Adükari, Adükari, sîhafî ndürînamboyefî Godîndî hoafi ra hefî wataporîmbo-rîhundühî bokarîhehu marîhundî. Sîhafî ndürînamboyefî moaruwai nendi nindouyei fiambeahîndî raguanambo-rîhundühî hepünîfeimbi moatükunî rarîhu marîhundî,' mbîseimboyei. ²³ Rananîmbo asu ro hoafîndahühî anîmboya, 'Ro moai sîheimbo

fifirihearü. Moaruwai hohoanimo ratüpuriyei rühündeimbi nindou-anei. Wambo sowana ndühi sinipoani, nga andai ragu ngei!’ mbisamboyah.’”

*Worimborini rinateimbi nindou yimbu
(Ruk 6:47-49)*

²⁴ “Asu, nindou düdi ai wandimayo hoafiyaheimbi hoafi ranahambo himboriyu mburambo asu ai rani-sünguareandi ana, nindou ranai sapo fifireandeimbi nindou ai ahandi wori kambohoani nginindi raniwami worimboarandi nahurai-ani. ²⁵ Asu hoe afindi ranai hoeyowohü, hohoambu afindi ranai tüküfeyowohü weri ranai wori ranahambo fandihendühanesi, nga asu wori ra kambohoani fondarimbo-wambo moai birefoai hifini peyo. ²⁶ Asu nindou düdi ai wandi-mayo hoafiyaheimbi hoafi ranahambo himboriyu haya asu ai rani-süngufekoateayu ana, nindou hohoanimokoate-ani. Sapo nindou wori moani kambohoani kaihuri yangiri raniwami worimboarandi nahurai-ani. ²⁷ Hoe afindi ranai hoeyo, hohoambu afindi ranai hohoambuyo, asu weri afindi ranai wori ranahambo fandihenda asu wori ranai birefoai peyowohane rani-moatükuni ranambo. Wori ra birefoendi ranana moani moaruwai hamindi hondane!” mehu.

²⁸ Sisas ai hoafi ranahambo hoafiyu kiki-maramündua, nindou afindi ranai ahandi yamundi-fe hoafi himboriyei-ani mayowa mahepühindi. ²⁹ Nga Sisas ai moai ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou yahurai tüküfi yamundeandüri, nga ai moani

rani-poanimo nginindinamboyu aheimbo
yamundi-mareandüri.

8

*Sisas ai nindou mïmanïho angünümbi
aboedïmariri
(Mak 1:40-44; Ruk 5:12-14)*

¹ Sisas ai yamundi-fe hoafi ra hoafiyu haya hifi wafu-mayo rani-waminindi hifina mahanua, awai nindou ranai ahandi süngu tümareandi.

² Ranïyu asu nindou mïmanïhoeimbi-mayu ranai Sisasimboso tüküfi Adükarani yahu hohoanïmoyuhü yiri yimbu pusireapiri ahandi fikimi piyu nïmarühi hoafiyundowohü yahuya, “Adükari, se refembo hohoanïmondafühi ana, wambo aboedïndowandiri,” mehundo-amboyu.

³ Asu Sisas ai warifi hu nindou-mayu ahambo sündirühi hoafiyuhü yahuya, “Yini, ro randïheamboyahisi. Nga se haponda aboedi tüküyafo,” mehuamboyu. Asu moani mamïhari rani-simboani nindou ranai mïmanïhoeimbi-mayuhündi aboedïmefiyu. ⁴ Ranïyu asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “E, Se ndühi hïmboriyafi! Ndani-moatükunï ndanahambo se nindou amurambo hoafïndamboyafi. Nga se moani ngafi Godïmbo sihai-randeimbi nindou-mayu ranahambo anïmbo sihafi fi ra nafuindafi. Asu Godïmbo sihefembo moatükunï Moses refemboane mehu ra randowandï ai hoafi-mayu süngu. Ranïmboane sihafi fi hoeari angünï ra muñgumayo mbïsei-amboane,” mehundo.

*Sisas ai Romihündi amiyomondi bogorindi
ratüpuriyurandeimbi aboedimariri
(Ruk 7:1-10)*

⁵ Raniyu asu Sisas ai Kaperneam ngoafambe tüküfiyuwane Romihündi ami-yomondi bogori ai ahambo ranühi hoeiriri hayambo Sisas ai mbifarihendiri yahu haya düdu düdumarüri. ⁶ Ai yare hoafiyundühi yahuya, “Nindou Adükari, wandi ratüpuriyu-randeimbi nindou ranai anğünimbo worambe mbenğuri. Ai ahandi tiğari yifiyo haya asübusi afindi semündü haya mbenğuri,” mehundo-amboyu. ⁷ Asu Sisas ai hoafiyundühi yahuya, “Awi ro nga ahambo aboedindihinimboyahi,” mehundo-amboyu. ⁸ Asu simbori ai hoafiyundühi yahuya, “Nindou adükari, ıgiri se randafondi. Ro ndeari hamindiyahi animbo se wandi worambe keboao manğüfi. Nga se moani hoafi yangiri animbo hoafindafani amboani asu wandi ratüpuriyu-randeimbi ranai aboedimbiyu-wamboane. ⁹ Ro-amboani wambo hifandiındiriimbo nindou ami bogori adükari nınguwani anahi asu ami bidifiri ai wandi hoarehanemo anıngomo. Rananahi asu ro nindou ndanahambo, Se hafi, asahando ra ai huhani, asu nindou ıgorü ranahambo, Se sühüfi, asahi ra ai süfuhani. Asu nindou wandi ratüpuriyu-randeimbi ranahambo, Se rani-moatükuni raro, asahi ra ai moani rareandühani,” mehundo-amboyu. ¹⁰ Asu Sisas ai rani hoafi ranahambo himboriyu haya, hepünüfihı nindou afindi ahandi süngu tümareandi ranaheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ro siheimbo

hoafehandürí, horombo ro moai nindou mamí Israer ŋgoafi-hündí ndahurai aníhondümboreandeimbí nüngua hoeiríhiní. ¹¹ Awi ro nda síheimbo hoafehandürí, nindou afíndí bídífirí ai hüfíhamíndí süfuanípoedí asu hüfíhamíndí hanüwanípoedí ranai fandíhi sesesí fondí maníŋgo raníkímí Abraham, Aisak asu Sekop babídí God ŋgíníndí hífandarandí ranambe nímandeimboyei. ¹² Nga asu sapo hífandarandí ranambeahíndí nendí-mayeí ranaheimbo anímbo nímbí nímaríwaní ndemündündürí pindeiraní ranühí ai hasíheindeihí ahei yahafí híthümboyei,” mehündürí. ¹³ Raníyu asu Sisas ai ami-yomondí bogorí ranahambo hoafíyundühi yahuya, “Se ŋgoafínambo ŋgafí, nga asu se níne-hohoanímó raro aníhondümbó-awowandí raní-süŋgu anímbo síhambo randeanínímboe,” mehundoamboyu. Asu moaní hoafí níŋgoambe ami-yomondí bogoríndí ratüpuríyu-randeimbí nindou ranai aboedímefíyu.

Sisas ai Pitandí yamongoamíndí aboedímareandí
(Mak 1:29-31; Ruk 4:38-39)

¹⁴ Refi mbura Sisas ai Pitandí worambe kefuai hüfuhünda Pitandí yamongoamíndí ranai fi hüfíyohü anğünímbo fondühi meŋgorowa hoeimareandí. ¹⁵ Raníyu asu Sisas ai ahambo watíŋarühi masündeanda anğüní ranai nímorehímbo híníŋgíre haya makosífoendí. Raníyo asu ai botífe Sisasímbo sesí kanímarerí.

Pitandí yamongoamíndí aboedímareandí
(Mak 1:32-34; Ruk 4:40-41)

¹⁶ Ranıyo asu ranı nımbambe nındou bıdıfırı moaruwai nendı ahei flambe nımarındüreımbı ranaheimbo Sısas sowana fufurühümündı-hündürı mahüsi. Ranıyu Sısas ai nındou ranahei flambeahındı moaruwai nendı ranaheimbo hoafınambo yangırı raguanambo-mareandıra asu nındou ranı anğünümbı-mayei ranai munğambo aboedımehindı. ¹⁷ Sısas ai ranı-moatükunı ramareandı ra, sapo Godındı hoafı hoafıyu randeımbı Aısaia ai yare hoafıyuhü yahuya,

“Ai ahandıhoarı anğünı moaruwai sıhefı ra ndemündühi
 asu sıhefı ranı-moatükunı ra raguanambo-
 mareandı,” *Aısaia*
^{53:4}

mehu ranı sımogodühi tüküfemboyo ramareandı.

Nındou yımbu ai Sısasındı süngu hombo masafanı

(Ruk 9:57-60)

¹⁸ Sısas ai hoeireandane nındou afındı ranai ahandı fıkmı rereımbı menğoroamboyu, asu ai ahambo süngururü-rundeımbı-memo ranahamumbo kurıhoe Gariri ra nğorü hımboranı barıhoemo nıngomo yahumbo hoafımayupurı. ¹⁹ Ranıyu asu ahınümbı hohoanımo yamunde-randeımbı-mayu ranai Sısasımbı-so tüküfi hoafıyundühi yahuya, “Yamundo-randeımbı, se nahanınıyo ahafı ra roana sıhafı süngu hombo yangıranahı,” mehundo-amboyu. ²⁰ Asu ai sımborı hoafıyundühi yahuya, “Koko ai ahei nımarı

rambo ambe mbanɨngondürɨ, asu ndu ai-amboani ahei apo rambo ɨgerɨ mbanɨngondürɨ. Nga Nindou Hondü ro nɨmari apo rambo fondi-koate anahi,” mehuamboyu. ²¹ Raniyu asu Sisasɨmbo süɨgurürɨ-randeimbi ɨgorü ahambo hoafɨyundühɨ yahuya, “Adükari, awi ro hihiɨrɨndahe, ɨga wandɨ apembo boatei hiɨi kandɨhini heheambo anɨmbo,” mehundo-amboyu. ²² Asu Sisas ai sɨmborɨ hoafɨyundühɨ yahuya, “Wambo mborai se süɨgundandɨrɨ didiɨi, ɨga nindou yiɨyeimbi aheihoari yiɨi nɨmoko hiɨi kambɨreand-amboane,” mehundo.

*Sisas hoewerɨmbo hoafɨmayua afurɨmareandɨ
(Mak 4:36-41; Ruk 8:22-25)*

²³ Raniyu asu Sisas ai botambe farɨfi haya mahua ahambo süɨgururü rundeimbi ai ahandɨ süɨgu mamɨ mahomo. ²⁴ Asu raniyomo ai botambe nafi hiɨfomondane nɨmai hoewerɨ ɨginɨndɨ ranai tüküfihɨ kurɨhoe ranahambo yabadɨmarandɨ. Raniyo asu bot ai nɨmarɨmondeimbi ranai ndeara hiɨmoni hanɨmbo yangɨrɨmayo. Nga asu Sisas ai dɨbo botɨ-mayo ranambe yapombofi haya apu. ²⁵ Raniyomo ahambo süɨgururü-rundeimbi ranai ahambo hiɨfomo yangɨrüwuri hoafɨyomondühɨ yahomoya, “Adükari, yiɨhoefɨmbo farɨhawamuni. Sihiɨrɨ ana ndeara yiɨfombo yangɨranefɨ,” mehomondamboyu. ²⁶ Asu sɨmborɨ ai hoafɨyupurühɨ yahuya, “Se ra nɨmboe moani yahurai yiɨhiɨmboemo rana? Awi se akɨdou hamɨndɨ anɨhondümboru-rundeimbanemo,” yahupurɨ haya, botɨfi hoewerɨyo asu hoe ranai

fifim+yowohü hani hafo marandi ranahambo rühi safi kikiindandifi mehua asu hoafi niŋgoambe muŋguambo moatükunî ranai afure pimayo. ²⁷ Muŋguambo botambe mamarimo ranai hepünafundühi yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou ndahurai nda nini nindouyu yahuraia? Asu hoeweri hoe hani hafo marandi ranai moani ahandi hoafi himboriyondo haya afurimareandi,” mehomo.

Sisas ai nindou yimbuyafandi flambeahindi moaruwai nendi hemafoareandi

(Mak 5:1-20; Ruk 8:26-37)

²⁸ Raniyu Sisas ai kurihoe ra gogoasürünî Gadara hifambe tüküme fiyu. Raniyafani asu nindou yimbu moaruwai nendi ahafandi flambe nimaripireimbi ranai honguambeahindi tüküyafine sinifani Sisasimbo-so tüküme fi neandi. Nindou yimbu ranai moaruwai hamindi himbomefanda asu nindou amuri ai ahafanimbo moai hei ŋgasündhipiri rihündi. ²⁹ Raniyafani asu ai puküna heiyafandühi hoafiyafandühi safaniya, “Godindi Nimori, se yihoehimbo nüngufemunimboyafi? Yihoehimbo tiririfo semunimbo safomboyafi sapo refembo si ranai awi moai tüküfeyo, ŋga asu se yihoehimbo nüngufemunimboyafi?” safani düdumefineando. ³⁰ Ranifikimi moatei afindi ranai sesî sahüsi wakirihindühi buriyei. ³¹ Raniyei asu moaruwai nendi nindou yimbuyafandi flambe mamarei ranai Sisasimbo düduyahihündühi hoafiyohündowohü seiya, “Se yihoehimbo nindou yimbu ranahafandi

fiambeahindi hefoefemunimbo mbisafombo ana, moatei afindi burayei ranaheimbo sowana ahei fiambefembo koandihawamuni,” masahündoamboyu. ³² Asu Sisas ai moaruwai nendi ranaheimbo yare hoafiyundürühi yahuya, “Se andai hei,” mehundüramboyei. Asu ai nindou yimbumbo hin+ng+r+hipiri hehi moatei burimayei ranahei fiambemehindi. Raniyei asu moatei afindi burimayei ranai hiripinini pipiyehanei himoni putapiyei hoe karühüshü yifisafimayei. ³³ Raniyomo asu nindou sapo moatei moangui mafandundi ranai adükar+ ngoafi manango raninambo fefou mahomo. Nine-moatükun+ nindou moaruwai nendümb+mefan+ ranahafan+imbo tükümeferi+ ran+ hoafi ra watapor+imbomarundi. ³⁴ Raniyei asu munquambo nindou adükar+ ngoafi ranüh+ndambo-mayei ranai Sisas+imbo hoeifimbo hei-mar+hündi. Asu ai hei hoeir+horüh+ ahei hifi ra hin+ng+ife hefe ngorügoanini hombo Sisas+imbo andai, sei hehi hoafimehüdo habodei.

9

*Sisas ai nindou tinar+ moaruwaimbü aboed+marir+
(Mak 2:1-12; Ruk 5:17-26)*

¹ Sisas ai asükaiyu botambe farifi haya Gariri kur+hoe ra bar+hoei haya ahand+ ngoafi Kaperneam+na mahu. ² Nindou b+d+firi ai Sisas sowana nindou tinar+ moaruwaimbü fondiwami mananguwa sahor+mindei mahei. Sisas ai nindou ranahei an+hondümbofe ra

hoaire haya asu nindou tɪŋarɪ moaruwaimbū-mayu ranahambo hoafi+yundühi yahuya, “Wandɪ nɪmorɪ, ŋgusüfoambe afurɪndo kündowandɪ. Sɪhafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi sambo-anahɪ,” mehu. ³ Ranɪyomo asu ahɪnũmbɪ hohoanimo yamundurundeimbɪ ranai moanɪ ahamundɪhoarɪ sɪmborɪ hoafi+yomondühi yahomoya, “Nindou ndanai ana Godɪmbo moaruwaimbofe hoafi hoafi+mayu,” yahomo dɪbo hoafi+memo. ⁴ Sisas ai fifireandɪ nɪne-moatükunɪ nindou ranai ahamundɪ hohoanimoambe wataporɪmboarundɪ ranɪmbo. Ranɪyu asu ai ahamumbo hoafi+yuhü yahuya, “Nɪmboe se hohoanimo moaruwai ra yahurai yaru ŋgusüfoambe hohoanimoemo rana? ⁵ Ro hoafi+yahühi sahiya ‘Sɪhafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi,’ asahiyo asu ‘Botɪyafo hawa hafɪ,’ asahiyo, yimbu ra hoafi+mbo ro ŋgɪnɪndeimbanahɪ. Asu yimbu hoafi ra hoafi+mbo nahaniyo hɪnɪŋgɪrouayo asu nahaniyo tɪŋũmbayo? Yɪbobo ro hoafi+ndahani anɪhondũmbo tükündɪfemboe. ⁶ Nga Nindou Hondü hɪfɪ ndanühi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi yaho hoafi ra ŋgɪnɪndɪ hɪfandamboayu ranahambo ra anɪhondũmbo nafuindamboyahɪ,” mehupurɪ. Ranɪyu asu ai nindou tɪŋarɪ moaruwaimbū-mayu ranahambo hoafi+yundühi yahuya, “Se botɪyafo sɪhafi fondi ra sowandɪfɪ hawa worɪnambo ŋgafɪ,” mehundo-amboyu. ⁷ Asu nindou ranai aboedɪ botɪfɪ haya ahandɪ worɪna mahu. ⁸ Nindou afɪndɪ ranühi burɪmayei ranai Sisas ramareandɪ moatükunɪ ranahambo hoeirɪhi hehi yɪhɪmbo

sisirimehindi. Raniyei asu ai Godimbo adukarani sei hoafimehundo moani yahurai hamindi ng+n+ndi ra nindoumbo masendi sei hehi.

Sisas ai Matyumbo Se wambo süngurandiri mehundo

(Mak 2:13-17; Ruk 5:27-32)

⁹ Sisas ai ranihunda botifi haya nafini huhündamboyu, nindou mamí ahandi ndürí Matyu takis kaki semündü-randeimbi ranai ahandi ratüpurí worambe mamaruwa hoeimariri. Raniyu Sisas ai yahuya, “Se wambo süngurandiri,” mehundu-amboyu. Asu ai botifi haya ahandi süngu ndamefiyu.

¹⁰ Mamí Sisas ai worambe nimarumbo sesi sesühi nimaruané, takis kaki sowandümo-randeimbi nindou afindi raniyomo asu nindou moaruwai hohanimoyomo-randeimbi raniyomo ranai tüküme fundi. Sisas ai ahambo süngururü-randeimbi-memo rani-babidimbo mamí sesi fondi-mayo rani-kimi guguriyafu mamarimo.

¹¹ Raniyomo Farisi nindou ai rani-moatükuni ranahambo hoeirunda mayoa, asu Sisasimbo süngururü-randeimbi-memo ranahamumbo düduyafupurühi yahomoya, “Nimboe sihamundi yamunde-randeimbi ranai yahurai nindou babidimbo mamí nimarimombo asesu rana?” mehomondamboyu. ¹² Asu Sisas ai hoafi ra himboriyu haya, simbori hoafiyupurühi yahuya, “Nindou angüni-koate ana, dokta sowana moai hei rihündi, nga nindou angüneimbanei dokta sowanambo hei arihündi. ¹³ Awi se ngomo Bukambe hoafi ndare hoafimayo ranahambo

türüboadundi. Hoafi ranai ndare hoafi+yowohü yahoya, 'Hi+poambofe hohoanimo ranimbo-anah ro yifirayah, nga sesi moani sihefe hohoanimo ranimboyahipoani,' God ra-mehu. Ro tükümeheandi nda nindou aheihoarimbo mbumundi hohoanimoyefeimbanefi asei ranaheimbo mborai yahomboyahipoani, nga moaruwai hohoanimoyeimbi nindou ranaheimbo mborai yahomboyah tükümeheandi," mehu.

Sisas ai sesi wehisaombo hoafi ra yamundimareandi

(Mak 2:18-22; Ruk 5:33-39)

¹⁴ Asu Son hundür+rarü-randeimbimbo süngururü-rundeimbi nindou ai Sisas+mbo-so tüküyafu düdururühi yahomoya, "Ni+mboe Farisi nindou babidi+mbo ro sesi ra wehisaoyefi, nga asu sihambo süngurunini-rundeimbi nindou aiana moai wehisaoyomo rundi?" mehomo.

¹⁵ Sisas ai ahamumbo yare hoafi+yupurühi yahuya, "Nindou mamai ai nimorehi simbori ndemündü haya asu ahandi ngunindi sesesi+yehi rani-babidi+mbo ni+boadei-ambe ranai nindou ranahambo afindi hohoanimo-mandahünduyo? Awi ra ai ngiri randahindi, nga wani. Nga ngörü nindou ranai sesi ranambeahindi ndowarindümo ngörünambondurani rani-simboani animbo ahandi ngunindi-mayei ranai sesi wehisaondeimboyei.

¹⁶ Nindou mamai ai-amboani moai wamindafi hoeari ranai ambe ni+ngowan asu simbori hoeari bidifi+ri kikamündi ambe ranahambo pare kakiyu randi. Nindou ai simbori kikamündiü wamindafifihi

parareandi ana, asu wamindafi hoeari ranai ambe afindi hamindi ningomboe. ¹⁷ Asu nindou ai simbori wain hoe ra wamindafi wain hoe ninihondi hoeari hipiri ranambe karareandi ana, asu hipiri ranai tipondifeyowohü asu wain hoe ranai keboendühi hipiri ranai moaruwaimbo-ndifemboe. Nga simbori wain hoe ranana simbori hipirambe animbo kefeyoani amboani asu yiboboambo moani aboedi nimboamboafe,” mehu.

Sisas ai bogori nindoundi nimorehi nimori aboedimareandi asu nimorehi ai Sisasindi hoeari sindimareandi

(Mak 5:22-43; Ruk 8:41-56)

¹⁸ Sisas ai rani hoafi ra hoafiyuhü nungu ane, Suda-yomondi bogori nindou mamı ahambo-so süni yiri yimbu pusire nımarumbo ahandı hanğifoani hoafiyundühi yahuya, “Wandı nımorı ai ndeara yifiyo haya mbengori. Nga asu se sinifi sıhafı warı ahandı wamı nandowandani animbo asu ai aboedi yangiri botife mbınıngo-wamboane,” mehundu-amboyu.

¹⁹ Raniyu asu Sisas ai botifi haya nindou ranahambo süngumarüri huamboemo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai botiyafu houmbo Sisas babıdı mahomo.

²⁰ Nimorehi mamı ai nıngo hayamboyo 12 himbanı amoamo watıkoafıra marandı ranai sinı Sisasındı daboadanı nıngombo ahandı hoearı bıdıfiri-mayo ranıfihı masündeandı.

²¹ Ai ahandı hohoanımonambo yangiri yare hoafiyowohü yahoya, “Ro moanı ahandı hoearı rani-yangiri asündıheandı amboanı

aboedindaheamboyahı,” meho. ²² Sisas ai hıhırıfihı hoeireandühı hoafıyuhü yahuya, “Wandı nımorı, se moanı ıgusüfo afurındo kündowandı. Sıhafı anıhondümböfe ranambo aboedıreanıni-mboane,” mehundo-amboyo. Asu moanı mamı ranı sımboanı hamındı nımorehı ranai aboedımayo. ²³ Ranıyu Sisas ai bogorı nındou-mayu ranahandı worına mahu. Ranühı ai hoeireandane nındou yınafoai tütüre haya meıgoro nımorehı nımorı ai yifımayoambo asu nımorehı nindowenihı afındı ranai hoafı afındı afındıyei wakımarıhındı. ²⁴ Ranıyu asu ai aheimbo hoafıyundürühı yahuya, “Muıguambo nındou se ragu andai! Nımorı akıdou ndanana moai yıfeyo, ıga ai moanı apomboane ana,” mehu-amboyei. Asu muıguambo nındou ranai ahambo tıkıfınambo-marıhori. ²⁵ Nındou afındı ranaheimbo bukürımafoareandüra nımorı akıdou-mayo ranahandı fondanı kefuai hüfu warühı kümefindoa aboedı botımeıfeyo. ²⁶ Sisas ai ahambo ramareandı hoafı ranai muıgu ranı hıfıhü nındou amarei ranai hımborıyei pamarıhındı.

Sisas ai hımböatıharı nındou yımbu aboedımareapı

²⁷ Sisas ai ranıhünda botıfi haya nafını hu ane, nındou yımbu hımböatıharı ranai ahambo süıgumarınırı hafanı. Ai hafanı Sisas ranahambo puküna hoafıyafınandowohü

safaniya, “Defitindi nimori,* yihoehimbo se hipoambondowamuni,” masafinando. ²⁸ Sisas ai worambe kefuai hufu ane himboatihari nindou yimbumefani ai ahambo-so tukumefineanda, asu ai ahafanimbo dudureapiruhi yahuya, “Se wamboya, Ai yihoehimbo aboedindeamunumbui safani hena anihondumbo-rineandai?” mehupiramboyafani. Asu ai hoafiyafanduhi safaniya, “Yini, Adukari,” masafandamboyu. ²⁹ Asu Sisas ai ahafandi himboari ra sundeapiruhi hoafiyuhü yahuya, “Se shafandi anihondumbofe ranimbohünda ranimoatükuni ranai shafanimbo aboedimbeyopiramboane,” mehupiri. ³⁰ Raniyo asu ahafandi himboari ranai birimarhoepiri. Raniyu asu Sisas ai ahafanimbo ahini hoafiyupiruhi yahuya, “Se ndani-moatükuni ndanahambo nindou amurambo weindah hoafindamboyanani,” mehupiriyosi. ³¹ Nga asu ai ranihünda botiyafine hena hafani rani hoafi ranahambo, munquambo rani hifihü nindou ranaheimbo hoafuhimarineanda himboriyei pamarihindi.

Sisas hoafikoate nindou aboedimariri

³² Ai ranihünda botiyafine henambo nafi hafandane, nindou bidifiri ai nindou ahandi flambe moaruwai nendi nimari hayambo ranimbohünda hoafi-koateayu-randeimbi ranahambo Sisas sowana sahorimindei tukumehindi. ³³ Sisas ai nindou ranahandi

* **9:27:** Suda ai sunambeahindi adukari bogori ai kosombo hoanimoeyehi mamarei. Ahandi nduri ngoru Defitindi nimorani asei. Nimboe horombo hondü Defit ai Israeri-yafe adukari bogorani.

fiambeahindi moaruwai nendi ra raguanambo-mareanda asu moani mamani rani-simboani nindou ranai hoafi wataporimayua munquambo nindou ranai mahepünehindi. Ai rarihi hoafiyehi seiya, “Ro moai Israer hifambe yahurai moatükun horombo tüküfeyoani hoeirihundi,” masei. ³⁴ Nga asu Farisi nindou ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Moaruwai nendi-yafe bogorani ai ahandi nginindi ranambo moaruwai nendi ranaheimbo hemafoarearu,” mehomo.

Sisas ai nindumbo hipoambomareandüri

³⁵ Sisas ai adükari ngoafi asu akidou ngoafi ranambe ndüfosi ndüfosi yuhü hoahoangu wakimareandi. Ai refih munquambo Suda-yafe rotu worambe nindumbo yamundireandürühi Aboedi Hoafi sapo God nginindi hifandarandi ranahambo bokarihendüri marandi. Asu nindou moani rani-poanimbo rani-poanimbo aṅgünümbi ranaheimbo aboedireandüri marandi. ³⁶ Asu ai nindou afindi ranaheimbo hoeireandürühi ahandi ngusüfo ranai aheimbo hipoambo afindi hipoamborandüri marandi. Nimboe sapo ai afindi hohoanimoeyehi moani fehefe nindou-koateyeyi sapo sipsip aheimbo hifandi-koate buriyeyi wakarihindi nou ramehindi. ³⁷ Raniyu ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Sesi ra yimunguri yimindimbo ranana afindane aningo, nga asu yimunguri yimindi nindou ranana moani yikoarifo-ane. ³⁸ Yimunguri Aharambüri ahambo didibafifeyoani animbo asu ai yimunguri

yim+indimbo nindou bidifiri koandihenda ahandi yimunguri ra yimungurihümündi mbüsühüsi-amboane,” mehupuri.

10

*Sisas+indi hoafi sowandümo homorundeimbi 12
(Mak 3:13-19; Ruk 6:12-16)*

¹ Sisas ai ahandi süngururü-rundeimbi 12 ranahamumbo mborai yahupuri hühüreaपुरi haya mamühi asu ai ahamumbo moaruwai nendi nindou flambeah+ndi raguanambofe asu munguambo rani-poan+imbo rani-poan+imbo angüni ra aboediferambo ngin+ndi masagapuri.

² Krais+ndi hoafi sowandümo homo-rundeimbi-yomondi ndüranepuri nda: Saimon+imboyu Pitamboyu-randeimbi, ahandi akidi Andru, Sems asu ahandi akidi Son ai Sebedindi n+moranafani.

³ Firip, Bartoromyu, Tomas anemo, Matyu nindou ra ai takis kaki semündü-randeimbani. Sems Arfius+ndi n+morani,

asu Tadiusani. ⁴ Saimon Serot* asu Sudas Iskariot nindou sapo Sisas+imbo hürütümbi-yomondi warühi hin+ngindirümbui. Ahamundi ndüranepuri ra.

*Sisas ai ahandi hoafi sowandümo homorunde-
imbi 12 ranahamumbo ratüपुरi masagapuri*

(Mak 6:7-13; Ruk 9:1-5)

⁵ Sisas ai nindou 12 ranahamumbo randafu-randafu ndundi yahuhaya hoafi

* **10:4:** Serot ai Sudahündanemo, nga mam+ hohoan+mo sünguru-rundeimbanemo. Rom gafman ai Suda-yafe hifi hifand+marundi, nga Serot ai Rom bab+di yifari+imbo mehomu.

sagapuri mbura koar̄hepurühi yahuya, “Se nindou ngorü sir̄ihündiyei hifambe-ane asu bidifiri Samariayei† ngoafi ranambe-ane ra ngomboemo, nga yowani. ⁶ Nga ranini himbomemohündi asu se moani hihindafu sapo far̄ihendeimbi sipsip ninihondi nou Israer nindou bur̄iyeiani animbo ngomo. ⁷ Ranini animbo se ngomo watapor̄mbondundühi animboya, God nḡinindi hifandarandi ranai ana ndeara akimane, mbisimo. ⁸ Asu se nindouyei angüni aboed̄indundüri, yifiyeimbimbo yanḡiri aboedambo bot̄indu hin̄nḡindundüri, mīman̄hoeimbi aheimbo aboed̄indundüri asu moaruwai nendi ranaheimbo raganambondundüri. Se moani masowandümo-ane, nga rananimbo se moani ndoundi. ⁹ Se ngomondühi sihamundi hoearambe gor, sirfa, kaki ra ndowandümoemo. ¹⁰ Se arü, hoeari yimbu, su, nīmi-nīmi, muṅguambo ran̄-napo ra fih̄ ndowandümo ngomboemo, nga wani. Nindou ratüpur̄iyurandeimbi ranai animbo nindou ngorü ahambo sesi napo ra mb̄isagado-amboane. ¹¹ Se adükari ngoaf̄ihüyo asu ak̄idou ngoaf̄ihüyo nahanühiyo se tükefund̄i ra nindou mbumund̄iyuweimbi ranahambo animbo kokonduri. Asu se yahurai nindou hoeindur̄ühündoani se ai-bab̄idimbo nīngomo mbundu ngorün̄ni ngomondühi animbo ahambo randu hin̄nḡindüwuri. ¹² Se nindouyei worambe fandafundühi ana,

† **10:5:** Samaria hünd̄iana Suda hondüyeipoani, nga am̄nḡirihoandi nahurai anei. Suda ai Samariahünd̄i yīboaruko-mar̄ihündi.

nindou rani worambeahindi-mayei ranaheimbo hoafindimondühi animboya, ‘God ai siheimbo aboedi aboedi-mbireandüramboane,’ mbisimondürü. ¹³ Nindou rani worambeahindi ai sihamumbo worinindhipurani ana, sihamundi hihifi hoafi ra randu ranaheimbo-so digau houmbo ngomo. Nga asu nindou ai sihamumbo refe worinifepuri-koatendeiani ana, sihamundi hihifi hoafi ra hihindu ndowandümo ngomo. ¹⁴ Asu nindou bidifiri ai worambeyo adükari ngoafihüyo nahi ra ai sihamumbo worinifepuri-koatendei, sihamundi hoafi ranahambo himbori-koatendeiani ane, ranana se sihamundi tinarü fihindi hifi hasüfi ra kiki boadu houmbo ngomo ranaheimbo God ai moaruwaimbo-mbireandürü yaho refe nafuiyondürimbohünda. ¹⁵ Ro sihamumbo anihondümbi-anahi nda hoafehapurü, Yibobofe si ra tüküfeyoambe ana, Sodom Gomora ngoafihündi nindou ranaheimbo tinirifo afindi tükündifemboesi, nga nindou sihamumbo worinifepuri-koatendeiani, nindou rani ngoafambe amarei ranaheimbo tinirifo afindi safi tükündifemboe.”

*Sisas ai ahandi hoafi sowandümo
homorundeimbimboya, Afindi tinirifo
tükündifemboe mehupuri*

(Mak 13:9-13; Ruk 21:12-17)

¹⁶ “Se himboryomo. Sihamumbo ro sipsip nou n+mambeahindi yafori afindi buriyei-ambe koarariheheapurü. Nga se moani sapo amoasiri rawefeyo nou hohoanimo-ndimondühi hibadundi. Asu ndu wupufo rawefeyo nou

yahurai hiḡboari hoafendühi niḡmandiḡmo.

¹⁷ Awi se hiḡbadüḡbo, ḡga siḡhamumbo nindou biḡdiḡri ai mbundüpundümo mbundu kotambe papi-hoafiḡndüpur+iḡboemo asu ahamundiḡrotu wori ranambe ndüḡuriḡboadiḡpur+iḡboemo.

¹⁸ Wamboḡündambo siḡhamumbo nindou ranai gaḡmani-yomondiḡ bogori nindou asu biḡdiḡri adükarḡ bogoranemo ranahamumbo sowana papi-hoafiḡyopur+iḡbo küḡdafu ḡündüpundümo ḡḡomboemo. Asu se nindou ranaheimbo-ane asu ḡḡorü nindou ḡḡorü siḡrambe-ahḡḡdane ra Aboedi Hoafi watapor+iḡbondündüri.

¹⁹ Ai siḡhamumbo papi-hoafiḡyopurühi refe hoefepur+iḡbo ndowapundümo ḡḡomondani wani asu nüḡḡu-naḡurai hoafi hoafiḡḡefühi asu nüḡḡundiḡhu hoafiḡmandefiḡ mbisiḡmo houmbo afiḡndi hohoaniḡmo-ndiḡboemo, ḡga wani. Se hoafombo-yomondiḡ siḡmboaniḡ aniḡmbo God ai siḡhamumbo niḡne-hoafi hoafombo-memo ra nafuḡndüpurühiḡ raniḡsüḡḡuru hoafiḡyomo mbüsüḡpur+iḡmbui.

²⁰ Raniḡ hoafi se watapor+iḡmboarundiḡ ra siḡhamundiḡ-mayo hoafiḡyopoaniḡ, ḡga wani. Hoafi ranana siḡhamundiḡ Ape God ranahandiḡ Yifiafiḡ ranai-aniḡmbo siḡhamundiḡ yafambe süḡḡunde haya moaniḡ aimbo watapor+iḡbondamboe.

²¹ Nindou biḡdiḡri ai ahamundiḡ apodoho ranahamumbo hiḡfokoefemboḡünda ḡḡorü nindou-yomondiḡ warüḡḡndüpur+iḡboemo. Asu afiḡndiḡ mamaiḡ ai ahamundiḡ niḡmoriḡ ranaheimbo amboaniḡ moaniḡ mamaiḡ raniḡsüḡḡundündüriḡboemo. Asu niḡmoriḡ ai-amboaniḡ ahei boagiḡriḡ ranaheimbo daboadiḡ hiḡhiḡriḡndiḡḡndühiḡ aheimbo hiḡfokoandiḡ-

hindür+imboyeyi. ²² Wambohöündambo nindou ai s+hamumbo y+boarukond+hipur+imboyeyi. Nga asu düdi ai ran+moatükun+ t+ñ+r+ifo ranahambo moanane yahu ng+n+ndi k+k+hamündi hu humbo b+di+f+ran+ tükefiyu aiana aboedambo-nd+fimbui. ²³ S+hamumbo ngorü ngoaf+hü moaruwai moaruwaimbo-nd+hipuran+ ana, ran+ ngoaf+ ra h+n+ng+indu houmbo ngorü ngoaf+n+ febou ngomo. Ro s+hamumbo an+hondümbö-anah+ hoafehapuri, Se Israeri+yafe ngoaf+ munguambo hokoateyomondambe an+imbo Nindou Hondü ai kudümbui. ²⁴ Yamund+hindeimb+ nindou ranai moai ahand+ yamunde-randeimb+ nindou ranahambo ngasündir+. Asu ratüpur+iyu-randeimb+ nindou ranai moai ahand+ bogori nindou ranahambo ngasündir+ü, nga want+. ²⁵ Nga yamund+hindeimb+ nindou ranai an+imbo ahand+ yamunde-randeimb+ nindou ran+ s+mogodüh+ tükefiyu ana, h+h+f+i-h+h+f+i+iyu-wamboane. Asu yahurai an+imbo nindou ngoründ+ ratüpur+iyu-randeimb+ ai-amboan+ ahand+ bogori nindou ran+ s+mogodüh+ tükefiyu ana, ranai h+h+f+i h+h+f+i+iyu-wamboane. Wor+ aharambür+mayu ranahambo ndür+ moaruwai dükar+horüh+ Bersebur asahündo ana, nindou mam+ ran+ worambe amarei ranaheimbo amboan+ moan+ moaruwai ham+nd+ ndür+ hondü an+imbo dükand+hindür+imboyeyi.”

*S+h+r+God+imbo an+imbo y+h+imbond+hurümböane
(Ruk 12:2-7)*

²⁶ “Ran+imboane asu se nindoumbo y+h+imbo s+s+r+fepoan+. N+ne-moatükun+ hapondanambe

gabudambe engoro ranana asu süngunambo weindahı gabudıwamı nımoamo yagodomboe. Nıne-moatükunı munıuambo dıbo menıgoro ranai weindahı fıfınde-fıfındendamboe. ²⁷ Nıne-moatükunı ro sıhamumbo nımbı nımaro-ambe hoafehapurı ra asu se sırühı sı peyoanı ro hoafımayahı süngu kaindımo hoafındomo. Nıne-moatükunı se dıbo hımboreyomo ra asu se weindahı worı bogımondı wamı puküna bokarıhoemo. ²⁸ Nındou ai fı hoearı ranahambo hıfokoarundühanemosı, ıga asu ıgırı yıfıafı hıfokoandundı se ranahamumbo yıhımbondıpurımbemo. ıga Godımbı anımbı yıhımbondurı, ıga aianımbı fı hoearı asu yıfıafı ranı kameihı munıuambo Haiambe ranı-nambo ndemündü moaruwaimbo-ndeambuimbohünda. ²⁹ Ndu akıdou yımbu ra mamı toeanambo yangırane pemıyei sahümündi arıhündı. ıga asu sıhamundı Ape ranai refembo moei ehu ana, asu ıgırı ndu akıdou yahurai amboanı hıfını pındo, ıga wanı. ³⁰ Sıhamumbo ana, sıhamundı mbırınanı amboanı munıuambo mamı mamı ra tapuiyoweimbanepurı. ³¹ Se Godındı hımbıoahü adükaranei, ıga ndu afındı akıdou ane. Ranımbıohündambo anımbı se nıni-moatükunımbı yıhımbondımbemo.”

*Sısasındı ndürı weindahıfe hıhoanımo
(Ruk 12:8-9)*

³² “Nındou düdi ai wandı ndürı ranahambo nındou hımbıoahü weindahareandürı ana, asu sımborı nındou ranahandı ndürı wandı Ape sünambe amaru ranahandı hımbıoahü weindahındıheamboyahı. ³³ ıga asu nındou düdi

ai wandi nduri ranahambo nindou himboahü weindahife wataporimbo moei ehu ana, asu simbori amboani ranahandi nduri ranahambo wandi Ape sunambe amaru ranahandi himboahü weindahifembo moei mbisamboyahü.”

Munguambo nindou ai Sisasimbo hohoanimo pandihori

(Ruk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Se wambo randihi hohoanimondeihiya, Ai yifiari-yifiari hifi ndanuhi engoro ra kikifembo makusu-ane mbiseimboyei, nga wani. Ro moai yifiari-yifiari ranahambo kikifemboyahipoani makosahi, nga roana pisao yihimindi nahurai sahamindi heheamboyahimkosahi. ³⁵ Rananimbo ro randiheiarani, Nindowenihimniori ai afindambo hürütündürümbui.

Asu nimorehimniori ai ahandi hondambo hürütündamboe.

Asu nimorehimniori ahandi ahiboarambo hürütündamboe.

³⁶ Nindowenihimayu ahandi fikiminindi animbo

ai ahambo hürütündihorimboyei. *Maika 7:6*

³⁷ Nindou düdi ai ahandi afindamboyou asu ahandi hondamboyou ahafembo afindi hohoanimoyupirühi asu wambo akidou yangiri hohoanimoayu ana, nindou ranai ngiri wandi süngureandeimbi nindoundu. Asu nindou düdi ai ahandi nindowenihimniorimboyou asu ahandi nimorehimniorimboyou ahafembo afindi hohoanimoyupirühi asu wambo akidou yangiri hohoanimoayu ana, nindou ranai ngiri wandi süngureandeimbi nindoundu. ³⁸ Nindou düdi ai

ahandi nĩmĩ keĩmbĩ karĩhendeĩmbĩ ra semũndũ haya ro ahahĩ anũmĩ sũngu ho-koateayu ana, nĩdou ranai ŋgĩrĩ wandĩ sũngureandeĩmbĩ nĩdoundu. ³⁹ Nĩdou dũdi ai ahandĩ yangĩrĩ nĩŋgo ranahambo kikiharĩmũndu ana, rani-moatũkunĩ ra ai awarĩndĩhoemboe, ŋga asu nĩdou dũdi ai wambohũndambo ahandĩ yangĩrĩ nĩŋgo ranahambo hĩnĩŋgareandi ana, nĩdou ranai ahandĩ yangĩrĩ nĩŋgo hondũ ra ndemũndũmbui.”

Nĩdou Kraĩsandĩ nendambo farĩhehinduranĩ aboedĩ takĩnĩ ndahũmũndĩmboyei

(Mak 9:41)

⁴⁰ “Nĩdou dũdi sihamumbo aboedĩ ndĩndoareapurĩ ranai ana, wambo kameihĩ ndĩndoreandĩrũhani. Asu ai wambo ndĩndoareandĩrĩ ana, Nĩdou sapo wambo koamarĩhendĩra makosahĩ ranahambo amboanĩ ndĩndorirũhani. ⁴¹ Nĩdou dũdi ai Godĩndĩ hoafĩ hoafĩyu-randeĩmbĩ ranahambo ndĩndoarirĩ ana, sapo Godĩndĩ hoafĩ hoafĩyu-randeĩmbĩ-mayuambo wambo, nĩdou ranai Godĩndĩ hoafĩ hoafĩyu-randeĩmbĩ nĩdou ranahandĩ takĩnĩ ra si-moŋgodĩ ai-amboanĩ ndemũndũmbui. Nĩdou dũdi ai nĩdou mbumundĩ ranahambo ndĩndoarirĩ ana, sapo nĩdou mbumundĩ-mayuambo wambo, nĩdou ranai mbumundĩ nĩdou ranahandĩ takĩnĩ ra si-mogodĩ ai-amboanĩ ndemũndũmbui. ⁴² Ro nda sihamumbo anĩhondũmbo-anahĩ hoafehapurĩ, nĩdou mamĩ ai-amboanĩ ahambo horirũhĩ awi ai Sisasi-mbo sũngurirĩ-randeĩmbĩ nĩdou-ani nda, ŋga ro ahambo hoe ŋgĩsihari fuihando ehu ana, nĩdou ranahandĩ takĩnĩ ra ŋgĩrĩ awandĩhoayo,” mehu.

11

*Son ai Sisas sowana ahambo
süngururürundeimbî koamarîhepurî
(Ruk 7:18-35)*

¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbî
12 ranahamumbo ra-süngundundî hoafî ra
yahu sagapuri haya, ranîhünda botîfi haya
nindou ranî ngoafîkîmî amarei ranaheimbo
Aboedî Hoafî bokarîhefendürîmbo asu
yamundîfindürîmbo ahei ngoafîna mahu.
² Son hundürîrarü-randeimbî ai karabusambe
nüngumbo nîne-moatükunî ratüpurî Kraiss ai
ratüpurayu ranahambo hîmborîyu haya, asu ai
ahambo süngururü-rundeimbîmbo koarîhepura
ahambo sowana mahomo. ³ Ai homo Sisasîmbo
düduyafundowohü yahomoya, “Se yîhoefîmbo
hoafîyafîmunî. Son ai hoafîyuhüya, ‘Awi nindou
wandî süngu düdümbui,’ mehu ranîyafî se ndane
asu ro nindou ngorümbö tükündüfîmbui mbîsefî
hoahu hîmbomandefîyo?” mehomondamboyu.
⁴ Asu Sisas ai sîmborî hoafîyupurühî yahuya,
“Se nîni-moatükunîyo hîmborayomo-ane
asu hoeiarundî ranane ranî-moatükunî
ranahambo hîhirîndafu ngomo Sonîmbo
hoafîndîmondo. ⁵ Nindou hîmboatîharî ai
aboedî hîmboarayeî, tînarî moaruwaimbî ai
asükaiyeî aboedî ahahabodeî, nindou nîmanîho
fi hoearî-mayeî ai fi aboedayeî asu nindou
hîmboötühüfu güreareimbî-mayeî ai asükaiyeî
hoafî hîmborayeî. Nindou yîfîyeimbîhündî ai
yangîrî botehindî asu nindou napo-koateyeimbî
ranai Godîndî Aboedî Hoafî ra aheimbo
bokarîhefendüra ai hîmborayeî. ⁶ Nindou ai

wambo yimbu hohoanimo-koatendühi ana, nindou ranai hihifi-hihifi-yu-wamboane,” mehu. ⁷ Sonindî süngururü-rundeimbi ranai ndamefundamboyu mamî ranî-simboanî Sisas ai nindou afindî burîmayei ranaheimbo Sonimbohünda hoafiyundürühi yahuya, “Sapo se nîmî wohî furî-koateyoweimbi hifihü Son sowana mahei ra nîni-moatükunimboyeyi tüküfeyoanî hoeifemboane maseia? Awi se werînambo boabodarî momoanğorü-marandamboyo hoeifembo maheia? ⁸ Asu se nîni-moatükunî hoeifemboyeyi ranîni mahei rana? Nindou ai moanî ranî-poanimbo hoearî yihururamündü haya manıngu ranî hoeifemboyeyi mahei? Nindou yahurai hoearî yihururündümondeimbi ana bogorî adükarî nindou-yomondî worî ranambe-ane niğgomo arundî. ⁹ Se nîni-moatükunî ranahambo hoeifemboyeyi ranîni mahei rana? Godindî hoafi hoafiyu-randeimbi ranahambo hoeifemboyeyi? Yinî, ro siheimbo hoafehandürî nindou se hoeimarîhorî ranana Godindî hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahambo nğasündireimbi adükarî hamîndiyu se ahambo hoeimarîhorî. ¹⁰ Nğa Son ranahamboyo Baiborambe God ai hoafiyuhü yahuya,

‘Ro wandî hoafi semîndî hombo nindou ranahambo boatei horombo sihafî nafî dîboadîfembo koandîhehinimboyahî,’ mehu.

Maikakai 3:1

¹¹ Ro siheimbo anîhondümbö-anahî hoafehandürî nda, Son hundürîrarü-randeimbi aiana sapo nindou munğu ndanî hifihü

manimboadei ranaheimbo ngasündeandürî haya moanî adükarî hamîndani. Nga asu nindou moanî akîdou ai God ngînîndî hîfandarandî ranambe anîmboei ana, ranai Sonîmbo ngasündîhorîmboanei. ¹² Son hundürîrarü-randeimbî ai ranî-sîmboanî ranambe piyu haya ho ho hombo hapondanambe-amboanî, nindou ai seiya, Sîhîrî yîfiarî yîfiarîndefanî anîmbo God ngînîndî sünambe hîfandarandî ra tükündîfemboe, masei. ¹³ Ho ho hombo Son ai nûnguambeyo Godîndî hoafî hoafîyomorundeimbîyomo asu Mosesîndî-mayo ahînûmbî hohoanîmo ranîyo munquambo ranîmoatükunî tükündîfemboe yahomo ranahambo wataporîmbo-marundî. ¹⁴ Nga asu se wandî hoafî ranahambo hîmborîmboayei ana, hîmborîndei. Son aiana Erasai-ani nindou awi tükümbîfiyuwambo-ane masei horombo. ¹⁵ Se hîmboambeimbîndeihi ana, awi se hoafî nda hîmborîndei. ¹⁶ Nindou hapo ndanambe burayei ndanaheimbo ra nînî-moatükunî fihî aheimbo pandîhe sîmongorîndîhe hoeimandîheiara? Nindou ndanai ana nîmorî bîdîfirî nahurai-anei. Nîmorî akîdîbou maket fikîmî nîmareimbo, ahei bodîmondambo hoafîyehüya.

¹⁷ Ro sîheimbo fufunî fufunîyefî,
nga asu se herûmbo moei aseî.

Ro aranî hoafî herü herayefî,
nga asu se aranîmbo moei aseî.

¹⁸ Son ai tüküfihî sesî wehîyuhü wain hoe ranamboanî sîmîndî-koatemayu-amboyei, asu ahambo munquambo nindou ranai hoafîyhündowohü seiya, Ahandî fiambe

ana moaruwai nendi nimarindo-mboane! masahundo. ¹⁹ Asu Nindou Hondü ai tüküfi sesi ra sesü asu wain hoe ra sümündi raraomarandamboyei, asu munquambo nindou ranai hoafiyeih+ seiya, 'Awi se nindou ndanahambo hoeir+hor+! Nindou ndanai ana sesi afindeimbiyu, asu wain hoe simindi afindeimbani. Aiana takis kaki sowandümo-rundeimbi nindou-anemo asu moaruwai hohoan+moyomo-rundeimbi nindou-anemo ranahamundi ngunindani,' masei. Nga asu God ai diboadore fifirire haya rareandani aboedi moatükun+ tükefeyo ranühündambo nindou ai rani-moatükun+ anihondane mbisei fifirindihimboyei," mehu.

*Nindou bidifiri ngoafihündi Godindi
hoafi anihondümbofe koateayei ai
hipoanimbembouanei
(Ruk 10:13-15)*

²⁰ Sisas ai hepünifeimbi moatükun+ afindi safi bidifiri adükar+ ngoafihü ramareandi, nga rani ngoafihünd+ nindou ranai ana moai ahei moaruwai hohoan+mo ra daboadanambo-r+hindi. Ran+yu asu Sisas ai rani ngoafi ranahambo watikoafimarandi. ²¹ Ai yare aheimbo hoafiyuhü yahuya, "Korasin se hipoanimbembou-anei! Betsaida se hipoanimbembou-anei! S+heimbo t+ir+ifo adükar+ safi tükünd+fendür+imboe! Nindou ngorü ai Tair Saidon ngoafambe hepünifeimbi moatükun+ rambarea-mbonana sapo ro s+hei ngoafambe ramar+heandi nou, ranana asu Tair, Saidon ranai horombo hasüfi par+hi

siso sısoweimbi hoeari güdühi hehi nımarei ahei moaruwai hohoanımo daboadanambo-fembo nafuimbohünda. ²² Nga ro sıheimbo hoafehandürı nda, Godındı yıbobofe si tüküfeyo-ambe ana, Tair, Saidon ngoafıhündı nındou ranaheimbo tıñırıfo afındı tükündıfemboesi, nga sıheimbo ana moanı adükari hamındı tıñırıfo anımbö tükündıfemboe. ²³ Asu Kaperneam se ra. Asu sünambe botıfe hafombo hohoanımoyeyai? Nga seana Haiambe hıfını gadeimboyeyi. Nındou ngorü ai Sodom ngoafambe hepünıfeimbi moatükunı rambarea-mbonana sapo ro sıhei ngoafambe ramarıheandı nou, Sodom ai aboedı yangırı yare ho. ²⁴ Nga ro sıheimbo hoafehandürı nda, Godındı yıbobofe si tüküfeyo-ambe ana Sodom ngoafıhündı nındou ranaheimbo tıñırıfo tükündıfemboesi, nga sıheimbo ana moanı adükari hamındı tıñırıfo anımbö tükündıfemboe,” mehu.

*Se wamboso tüküyahi nımarei yikunımi harıhi
(Ruk 10:21-22)*

²⁵ Mamı ranı-sımboanı Sisas ai yare hoafıyuhü yahuya, “Ape, sünü hıfı ranahandı Adükari bogori, ro sıhambo hıhıfarıhanını. Sapo se sıhafı hohoanımo ra nındou hohoanımo fıfirıhindeimbi-mayeyi ranahei hımboahü dıbonapıro mbura asu nımorı akıdıbou ranaheimbo nafuiyafındürı-mboanafı. ²⁶ Yını Ape, seana ranı-moatükunı ra yahurai yare tükümbıfeyo safı hawamboyafı hohoanımomayafı. ²⁷ Muñguambo moatükunı ra wambo wandı Ape ranai wandı warıwamı

manandeandi. Nindou düdi ngorü ai moai Nîmorîmbo fîfirîrî, nga moanî Afîndî ai yangîrani fîfirîrîmboayu. Asu nindou düdi ngorü ai moai Afîndambo fîfirîrî, nga moanî Nîmorî ai yangîrani fîfirîrîmboayu. Asu nindou bîdîfîrambo Nîmorî ai ahandîhoarî Afîndambo nafuimbo yahumbo rananîmbo ai-amboanî Afîndambo fîfirîrîmboayu.

²⁸ Nindou se dîdîyei afîndî tînrîfoayehî fiambe yîboarukoarandürî habodei ranana se mborai wambo sowana ndühî dügüsianî anîmbo ro sîheimbo afurîndîhe hîningîndîheandürîmboyahî. Asu wandî nîmborî nîmühî kündîho se rodîbo yîbobondahoamînde. ²⁹ Rananîmbo asu wambo fîfirîndîhindîrîmboyei, nîmboe sapo roana nindoumbo hîmboarî hoafendühî hîningîrou safî rarîhearühanahî asu wandîhoarî fî hîfînambo-rîheandühanahî. Rananîmbo asu se sîhei ngusüfo ranahambo afurîfe kifembo hoeindîhimboyei. ³⁰ Nga nîmî ro sîheimbo segodürîmboyahî ranana tîñümbîyopoanî, nga ro sîheimbo semîndîmbo asahandürî ranana ai nîmboreimbîyopoanî,” mehu.

12

Moanî nîmarîmbo sihî ratüpurîkoatemo hoafî

(Mak 2:23-28; Ruk 6:1-5)

¹ Rani-sîmboanî moanî nîmarîmbo si tüküfeyo-ane, Sisas ai wit nûmbürambe mahu. Asu ahambo süngururü-rundeimbî ai ranühî wembomboyondühîyo ai nûmbürî

ranambeahindi witi-mayo ra hüründümo masowasümo. ² Asu Farisi ai ra hoeiru houmbo Sisasimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Awi se rando hoeindowandi, sihafü süngurunini-rundeimbi ai rani-moatükuni rarawarundi ra yihoeü moani nimarimbo si ahinümbi hohoanimo ranahambo gogonimbofoarundühanemo!” mehomondamboyu. ³ Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya “Asu se Bukambe moai hoeirundiyo, sapo nime-moatükuni Defit ai ahandi nendi bidifiri ra babidimbo wembomboyomondühi ramareandi rana? ⁴ Sapo ai Godindi wori ranambe kefuai hüfu ahandi nendi bidifiri-memo rani-babidimbo bret Godimbo hoafiyosihefeimbihündi masowasümo ra. Rani-moatükuni ra ai sesimbo ahinümbiyo, sapo nindou Godimbo sihou-rundeimbi rani yangiri bret ra sesimbo-mayo. ⁵ Asu awi se moai Mosesindi ahinümbi hohoanimo ra hoeirundiyo? Sapo munquambo moani nimarimbo si ranambe nindou sihou-rundeimbi sapo Godindi wori ranambeahi ahinümbi hohoanimo ra gogonimbofoaru marundi, nga hütüyomopoani. ⁶ Awi ro nda sihamumbo hoafehapuri. Godindi wori ranahambo ngasündeandeimbi nindou ndanühi anüngu. ⁷ Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya ‘Hipoambo hohoanimo ranahambo roana yifirayahi, nga asu ninihondi hifokoeü sihefe hohoanimo ranahambo ana moai yifiriyahi,’ meho. Asu se rani hoafi ra nini nimirindihündimboyo yare hoafimayo ranahambo fifirihimbonana, asu nindou ai

nine-moatükunî hüti refe-koatemayomo se ŋgîrî ranahamumbo papi-hoafîndüpurî. ⁸ Nindou Hondü ranai ana moanî nîmarîmbo si ranahandî aharambürani,” mehu.

Sisas nindou watîŋarî moaruwaimbü aboedîmarirî

(Mak 3:1-6; Ruk 6:6-11)

⁹ Sisas ai ranîhünda botîfi haya, Suda-yafe rotu worîna mahu. ¹⁰ Ranühî nindou mamî watîŋarî moaruwaimbü ranai mamaru. Asu nindou bidîfirî ai Sisasîmbo papi-hoafîyumbo yahomo houmbo mamarîmo, ai ahambo düduyafundowohü yahomoya, “Moanî nîmarîmbo sihî nindou ai aboedîfembo ratüpurî ratüpurayu ana, asu ai yîhoefî ahînümbî hohoanîmo gogonîmbîfoareandühîyo wanîyo?” mehomondamboyu. ¹¹ Asu Sisas ai ahamumbo sîmborî hoafîyuhü yahuya, “Asu sehündî nindou mamî ai sipsip ra moanŋuirandanî nîŋgo haya asu moanî nîmarîmbo sihî hîfambe ambe pîrayo ra ai nîŋgumandea? Nindou ranai si ranîfihî ahandî sipsip ranahambo hîfambe ambeahîndî nîmoamo hündamündî tükümandüfiyo wanîyo?” ¹² Nindouyei nîŋgo ranana sipsipîyei nîŋgo ranahambo ŋgasünde haya adükarî moatükunî ane! Ranîmayomboane nindou moanî nîmarîmbo sihî nindoumbo farîhefembo hohoanîmo ra wanŋeiayo,” mehu. ¹³ Ranîyu asu Sisas ai nindou watîŋarî moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafîyunduwohü yahuya, “Se sîhafî watîŋarî ra ŋgurîhoefî,” mehundu-amboyu. Ranîyu asu nindou-mayu ranai watîŋarî ahandî ra ŋgurîmarîhenda asu ŋgorü rahurai

aboedimayo. ¹⁴ Raniyomo asu Farisi nindou-memo ranai homo Sisasimbo hifokoefimbo hoafi fifirimarundi.

Sisas ana God ai wandi ratupurimboani yahu haya dibonimayundoani

¹⁵ Sisas ai ahambo hifokoefimbo hoafi ra himboriyu haya, ranuhinda botifi haya ndamefiyu. Raniyei nindou afindi ranai ahambo sungumarihori hei. Raniyu asu Sisas ai aheimbo munḡu anguni ra aboedimareanduri.

¹⁶ Ai hoafiyundurühi yahuya, “Se nindou amurambo wandi nduri hoafindei-ani fifirindihindirimboyei,” mehu. ¹⁷ Rani-

moatükuni ai ramareandi ra sapo God ai ahandi hoafi hoafiyu-randeimbi Aisaia ahandi yafambihai ai hoafimayu yahurai anihondü tükümbifeyo yahu hayamboyu ramareandi.

¹⁸ Sapo Aisaia ai yare hoafiyuhü yahuya, “Wandi ratupuriyu-randeimbi nda kafoarhini hininḡimarini.

Asu ro ahambo ḡgusüfo parihinühi siaowehini.

Ro wandi Yifiafi ahandi fiambe hininḡindiheandomboyahi

asu ai wandi mbumundi hohoanimo ranahambo munḡuambo nindou ḡgorü sirambeahindi ranaheimbo bokandihendürübui.

¹⁹ Nindou ranai ana ḡgiri watikoafi hoafinduhai hoafi puki kandihendi.

ḡgiri nindou ai himborindei ai nafi bogori ra puküna hoafindu wakinde ndandi, ḡga wani.

20 Ai ngiri wohi emündü bürühoai yangoroweimbi ranahambo muḡuna bübürboade digendi.

Asu ai ngiri ram hai akidou nimbiraḡi reandeimbi ahoro ranahambo muḡuna dikinde kosi boadeandi.

Nga aiana moani ratüpurindühi ḡu ḡumbo moani aboedi mbumundi hohoanimo tükündifemboe.

21 Ranaimbo asu nindou ḡorü sirambeahindi muḡu ranai ahambo yangiri anihondumbo-ndihori ḡeihai ahambo himbondeimboyei,” *Aisaia 42:1-4*

mehu.

*Sisas ai Bersebur kameihai ratüpurayu masei
(Mak 3:20-30; Ruk 11:14-23; 12:10)*

22 Raniyei asu nindou bidifiri ai Sisasimbo sowana nindou mamai moaruwai nendi ahandi fiambe nimarindo haya hoafi-koate himboatihari nimarümbimayu ranahambo sahorimindei mahei. Sisas ai nindou ranahambo aboedimarira hoafiyu himboariyu arandi.

23 Raniyei asu nindou afindi ranai nini moatükuniyo Sisas ramareandi ranimbo hoeirihai hehi mahepünehindi. Raniyei asu ai rarihi hoafiyehi seiya, “Awi nindou nda Defitindi nimirimbeyu?” masei. 24 Farisi nendi ai rani hoafi himboriyomo houmbo simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Sisas ai moaruwai nendi raguanambore arandi ra sapo Bersebur moaruwai nendi-yafe bogori ranai ḡinindi sagadowan-ani ai ranahandi ḡinindinambo rani-moatükuni

ra yare arandi,” mehomo. ²⁵ Sisas ai fifireandi Farisi ai niniimboyo hohoanimoemo ranimbo. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Ngorü bidingiri hifi ranai ahafehoari ngorügoanini, yibobore ngorügoanini yibobore haya simbori yifiari, simbori yifiarayo ana, hifi ra ngiri amitata yikürübinde pindowohü awarindihoyo. Asu bidingiri ngoafiyo mamani rani worambeahindiyoyo ranai ahafehoari yibobore ngorügoanini, yibobore ngorügoanini yibobore haya simbori yifiarayo ana, ngiri gedambo niingo. ²⁶ Satan ai ahandi nendi bidingirambo hihaiבודipuranani ana, ahandi nendi ranai ndeara yikürübireandühani. Ranimboane ahandi hifandarandi ra nginindi niingombo nüngunde maningo? ²⁷ Se yaru hoafiyomondühiya Bersebur ai nginindi sendanane ai ranahandi nginindinambo moaruwai nendi ranaheimbo raguanamboareandüri mehomondiri. Refeana, asu nindou düdi sapo nindou se mamambeyafundeimbi-memo ranahamumbo moaruwai nendi raguanambofe rambo nginindi masagapura? Ranimbohündambo animbo asu sapo nindou se mamimemo ranai se hütianemo mbisimo houmbo sihamumbo papindüpurimboemo! ²⁸ Bersebur ranaiyopoani, nga Godindi Yifiari wambo nginindi sendirani raninambo moaruwai nendi ranaheimbo raguanamboarheandüri. Ranane asu God nginindi hifandirandi ranai sihamumbo sowahi ndeara tüküfembo-ane ranahambo se fifindundi. ²⁹ Asu nüngunde nindou

ngorü ai sapo nginindi hamindi harümbi ahandi worambe birindihai fandifi ahandi napo ra fufumandamünda? Nindou ranai harümbimayu ranahambo mbundürümündi yiri warü hüputüpundürümündi hayambo animbo ai ahandi worambe birindihai fandüfi napo ra fufundamündümbui. Nga moani ana ngirindu. ³⁰ Nindou düdi ai wambo ngunindimbofendiri-koateayu ana, ai wandi hürütümbani. Nindou düdi ai rodibo n+ne-moatükun+ mamüh+ gugurife-koateayu ana, nindou ranai mam+kare pütiyu wakireandühani. ³¹ Ran+imboane asu ro ndani-moatükun+imbo-anahi hoafehapurü. Nindou ai moaruwai hohoanimoayei ane asu n+ne-moatükun+ moaruwai hoafayei-ane ranahambo God ai amboawiyeyi mbüsümbui. Nga asu nindou düdi ai Yifiafi Aboedimayo ranahambo moaruwai hoafayu ana, asu God ai ngiri ahambo amboawi mbüsu, nga wani. ³² Nindou düdi ai Nindou Hondümayu ranahambo n+ne-moaruwai hoafendu ana, God ai nindou ranahambo amboawi mbüsündombui. Nga asu nindou düdi ai Yifiafi Aboed+ ranahambo n+ne-moaruwai hoafayu ana, God ai nindou ranahambo ngiri amboawi mbüsu hapondanane asu süngunambo aho ranamboani.

Nimi moaruwai ranai hisi moaruwai hisiyowohane

(Ruk 6:43-45)

³³ Nimi nimindi ranai aboedayo ana, hisi ranai-amboani aboedindimboe. Asu nimi nimindi ranai moaruwaiayo ana, hisi ranai-amboani moaruwaindimboe. Nindou ai hisi

ra hoeindihindühi animbo nimi nimindi aboediyo, moaruwaiyo ra fifirindihimboyei.
³⁴ Awi seana nindou amoasiri moaruwai nahurai-anemo. Asu se nindou moaruwai-anemo asu nungundu aboedi moatükuni ranahambo wataporimbo-mandundi? Nine-moatükuni ngusüfoambe tüküra pire haya aningo ranane asu yafambe ai ranahambo wataporimbora arandi. ³⁵ Nindou aboedi ai ahandi ngusüfoambe aboedi hohoanimo afindi amarondo. Ranane asu ranihündambo aboedi ratüpurü hohoanimo ra tüküfe arandi. Nindou moaruwai ai ahandi ngusüfoambe moaruwai hohoanimo afindi amarondo. Ranane asu ranihündambo moaruwai ratüpurü hohoanimo ra tüküfe arandi. ³⁶ Ro sihamumbo nda rarihe hoafepurü, Godindi yibobofe si tüküfeyoambe ana, muᅅguambo nindou ai nine-mamikari wataporimayei ranahambo asükaindo hihiinde Godindi himboahü yibobondeandürimboe.
³⁷ Sihamundi hoafi rani-süᅅgumbo animbo God ai türüboade yibobondeapurühi nindou moaruwai hohoanimomayafi mbüsü asu nindou mbumundi hohoanimomayafi mbüsündambui,” mehupuri.

*Nindou bidifiri ai hepünifeimbi moatükuni
 Sisas randeanda hoeindihu sei hehi hoafimayei
 (Mak 8:11-12; Ruk 11:29-32)*

³⁸ Raniyomo rani-simboan ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbiyomo asu Farisi nindouyomo ai hoafiyomondühi yahomoya, “Yamundo-randeimbi nindou, se hepünifeimbi

moatükunî rarowanda hoeindîhu sefombo-
anefî,” mehomondamboyu. ³⁹ Asu ai ahamumbo
sîmborî hoafîyupurühî yahuya, “Godîmbo
hohoanîmo-koateyeimbî nindou moaruwai
hamîndî hapondanambe anîmboei se wamboya,
Ai hepünîfeimbî moatükunî nafuimbiyu,
yahomo houmbo-anemo. Nga asu ro ngîrî
ranî-moatükunî nafuindahî. Sapo Sona

Godîndî hoafî hoafîyu-randeimbî nindou-mayu
ranahandî hepünîfeimbî moatükunî yangîrî
anîmbo nafuindahani se hoeindîhimboyei.

⁴⁰ Sona ai kinî adükarîndî bodoambe ngîmî si
ngîmî nîmbîyu haya tükümeñiyu nou yahurai-
anîmbo asu Nindou Hondü ranai-amboanî
hîfambe ragu ngîmî si ngîmî nîmbîndümbui.

⁴¹ Yîbobofe si tüküfeyo-ambe ana, nindou
Ninifehündî ai botîndahi nîmboeimbo nindou
se hapondanambe anîmboei sîheimbo papî-
hoafîndîhündürîmboyei. Nîmboe sapo

nindou ranî ngoafîhündî aiana horombo Sona
bokarîmarîhendî wataporî ra himboariyei
hehi ahei moaruwai hohoanîmo ranahambo
daboadanamborîhi hehimbohündî wambo. Nga
awi ro sîhamumbo hoafehapurî, nindou mamî
Sonambo ngasündireimbî adükarî awi ndanüngu!

⁴² Yîbobofe si tüküfeyo-ambe ana, Siba-yafe
bogorî nîmorehî ngorügoanîni-poedî ranai
nindou hapondanambe anîmboei sîheimbo
botîndife nîngombo papî-hoafîndandürîmboe.
Nîmboe sapo ai adükarî bogorî Soromonîndî
fîfirîfeimbî hoafî ranî himborîmbo anguni-
poedî sîfo hayambo-hündîwambo. Nga awi ro
sîhamumbo hoafehapurî, nindou mamî bogorî

Soromonimbo ngasündireimbi ndanüngu!”

*Moaruwai nendi koadürana hihirife maho
(Ruk 11:24-26)*

⁴³ “Moaruwai nendi nindou ranahambo hiniṅgareandi ana, asu ai hoe-koatereandi hifihü warı hefe niṁarimbo kokora howohane, ṅga ai fondi ra moai horeandi. ⁴⁴ Asu ai rande hoafindowohü aniṁboya, Awi ro asükainda koadürü niṁboahi ana, hihindahe ṅga, mbisimboe. Asu ai ho hoeireandane worı sapo horombo ranambe manıṅgo-mayo ra nindou ai yihoariyo diṁboadore hiniṅgimareandi. ⁴⁵ Rananimbo asu ai ṅgo moaruwai nendi 7 biṁdifiṁri ranaheimbo fiṁndamündündürı haya ṅgei worı ranambe niṁmandeimboyei. Weaṅgurühdidi-mayo ranahambo ṅgasündihi hehi 7 biṁdifiṁri ranai ana moani muṅguna moaruwai hamındanımbondeimboyei. Moaruwai nendi ranai nindou ranahandı fiambe nafındühümüdi niṁmandei-ani aniṁbo asu nindou ranai muṅguna moaruwai hımbondu haya niṁmandümbui horombo rasafi mamaru yahurai niṁari-koate. Moaruwai hohoaniṁoyeimbi nindou hapondanambe aniṁboei aheimbo amboani yahurai-aniṁbo tüküfendiṁdürimboe,” mehu.

*Sisasındi hondı asu akohoandı mamı
(Mak 3:31-35; Ruk 8:19-21)*

⁴⁶ Sisas ai nindou afındi ranaheimbo wataporimbo-randühi nüṅgu-ane asu ahandı hondı akohoandı ranı babıdı ahambo-so tükümehindi. Ai hifini tüküyahi niṁboeimbo ahambo hoafimbo masei. ⁴⁷ Raniyei asu

nindou mamî ranambeahîndî ai Sisasîmbo hoafiyundowohü yahuya, “Se ndühî hîmboyafî, sîhafî me ai amondî mamî babîdîmbo hîfînî anîmboei ra ai sedîbo wataporîmbo seimboanei,” mehundo. ⁴⁸ Nga Sisas ai sîmborî hoafiyuhü yahuya, “Dîde wandî me rana? Dîdemo wandî akohoandî rana?” mehu. ⁴⁹ Ranîyu asu ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo warî nûmbuirapurühî hoafiyuhü yahuya, “Ndühî hîmboeyi, ndananemo wandî me, wandî akohoandîyomo! ⁵⁰ Nindou düdi ai wandî Ape sünambe amaru ranai refembo hohoanîmoayu ranî-süngu rawareandî ana, ai wandî rehane, wandî akîdani, wandî meane,” mehu.

13

Nindou sesi ahurî nûmbûrambe bubuarandî hoafî

(Mak 4:1-9; Ruk 8:4-8)

¹ Moanî mamî ranî-sîmboanî Sisas ai worî ra hîningîre haya kurîhoe-mayo ranî hîmborîkimî hu mamaru. ² Nindou afîndî ahambo wakîmarîhorî ranai afîndîwambo fondî tîre koamarandamboyu Sisas ai botambe kefuai nîmaru ane asu nindou afîndî ranai gudihî hoekîmî burîmayei. ³ Ranîyu asu ai afîndî kafoefe hoafî ranambo aheimbo hoafîmayu. Ranîyu ai aheimbo yare hoafiyuhü yahuya, “Nindou mamî ai mamîmbo sesi ahurî bubumbo ahandî nûmbûrîna mahu. ⁴ Ai hu sesi ahurî ra buburandane bîdîfîrî ai nafînî pütapîmayoa ndu ai tüküyahi fufumarîhüsi. ⁵ Bîdîfîrî hîfî akîdou yangîrî nîngo-ambe

nimoei yahafi safambe pütapiyo. Hifi ranai ragu hani-koate niŋgo-ambe. Hifi ranai ragu han-koate-wambo sesi ahuri ranai nimai tütükimayo. ⁶ Asu hüfhamindî ai peyowohüyo ranambo ahuri hapoadumbo maforo ranahambo sore-soremarandî. Sapo ahasihari ai ragu hifambe hani hani ra-koateyo hayambo-wambo raniyo asu ai munğu yapatiparimayo. ⁷ Asu bidifiri ahuri ranai tihoari-tihoarumbi wofambe pütapiyo haya, asu tihoari ranambo gabudandühi moaruwaimbo-mareanda hisikoatemayo. ⁸ Asu ahuri bidifiri ai hifi aboedambe safi pütapiyowohü ai aboedi hisimayo. Nimindî mamî ranahandambo bidifiri ai 100 hisiyo, bidifiri ai 60 hisiyo, asu bidifiri ai 30 hisiyo marandî,” mehu. ⁹ Sisas ai hoafi moendifembo yahumbo hoafiyuhü yahuya, “Himboambeimbindeihî ana, himborimbeyei-amboane” mehündürî.

*Sisas ai nüngure hohoanimoyuhüyu kafoefe hoafinambo wataporimbora marandî
(Mak 4:10-12; Ruk 8:9-10)*

¹⁰ Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbî ai Sisas sowana sifomo ahambo düdururühi yahomoya, “Nimboyafi se nindou ranaheimbo wataporimborarühi kafoefe hoafimefindüra?” mehomondo-amboyu. ¹¹ Asu simborî Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “God ŋgîndî hifandarandî ranahandî hoafi dîbo enğoro ahandî nimindî ranahambo sîhamumboyo masayo, ŋga asu nindou ranaheimbo moai sayo. ¹² Nindou düdi ai

bidiŋiri moatükunŋ asihendi ana, asu God ai ahambo bidiŋiri moatükunŋ ranŋwami dagadombui. Rananŋmbo asu ai ranŋ-moatükunŋ ndearŋndümbui. Nga asu nindou düdi ai ranŋ-koateayu ana God ai nŋne-moatükunŋ sapo akidou masihendi ra munŋu hihi ndemündümbui. ¹³ Ranŋmboane asu ro aheimbo kafoefe hoafŋnambo wataporŋmbo-marŋhandürŋ.

Sapo nindou ranai hoeirŋhindühaneisŋ,
 nga asu ai ngiri ndondhi hoeindhi.

Ai himborŋyeihaneisŋ,
 nga asu ai ngiri nini-moatükunŋmboyo
 hoafayo ranahambo ndondhi
 himborŋndei fiŋiriŋndhi.

¹⁴ Nindou ranaheimboyo Godŋndi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou Aisaia hoafimayu hoafi ra hapoana anihondü tükümeŋfeyo. Hoafi ranai yare hoafiyowohü yahoya,

‘Se hoafi ranahambo afŋndimbo
 himborŋndeimboyei,
 nga asu se ngiri fiŋiriŋndhi.

Se afŋndimbo himboapondeimboyei,
 nga ngiri hoeindhi.

¹⁵ Sapo nindou ranai ahei hohoanimo ra tapihamiyondürŋ,
 asu ai ahei himboambe ra güre papireandürŋ
 asu ahei himboari ra tütümondeandürŋ
 hayambo wambo.

Nga asu refe-koatembeyei-mbonana ahei
 himboarinambo hoeirhi,
 ahei himboambenambo himborŋyeihi ho-
 hoanimo ra fiŋirihi mburhümbo

asu wambo sowana sineihî ro didiboado-
rîheandürani aboedîyei,' *Aisaia*

6:9-10

mehu. ¹⁶ Nga asu moani seana hîhîfi-
hîhîfiindîmo. Sîhamundi hîmboari ranai
ana hoeireandühî türüfoareandühane. Asu
sîhamundi hîmboambe ranai-amboani
nîni hoafiyo ranahambo hîmborîyowohü
fîfîreandühane. ¹⁷ Ro sîhamumbo anîhondümbö-
anahî nda hoafehapuri. Horombo Godîndî
hoafi hoafiyo-mo-rundeimbî nindou afîndî asu
mbumundi nindou afîndî ai nîne-moatükunî se
hoeiarundi ranahambo hoeifembo masei, nga
asu ai moai hoeirîhîndî. Asu se nîne-moatükunî
hoafi hîmborayeî ranî hoafi ra hîmborîmbo
masei, nga asu ai moai hîmborîyeî.”

*Sisas ai sesî ahurî ranahandî kafeefe hoafi
nîmîndî türüfoare hoafîmayu
(Mak 4:13-20; Ruk 8:11-15)*

¹⁸ “Se ndühî hîmborîndei. Nindou sesî ahurî
bubumarandî kafeefe hoafi ranahandî nîmîndî
ra türüboadîhîndî. ¹⁹ Nindou sapo God nga nîndî
hîfandarandî ranahambo hîmborîyeî hehi
asu ndofe türüfoefe-koateayeî nindou ranana
sapo sesî ahurî nafîni pütapîmayo nahurai-
ane. Nîne-moatükunî ahei ngusüfoambe sesî
ahurî nou bubumayo ra moaruwai nendî-mayu
Satan ranai tüküfi kosamündühani. ²⁰ Sapo
sesî ahurî nîmoeiwamî pütapîmayo ranana
nindou sapo hoafi hîmborîyu sîmboani ai
nîmai hîhîfi-hîhîfiyuhü masemündu nahurai-
ane. ²¹ Nga ai ahurî ahasîhari-koate nahurai
hoafi ranai moai ahandî ngusüfoambe nga nîndî
nîmarondowohü ai moai gedambo nga nîndî

nūngu. Ranimboane nindou ranai afindi hohoanimo asu papif hoafiyoy ranai Aboedif Hoafif ra süngufembo tükündifendoanif asu aif ahandif anihondümböfe hohoanimo ra nifmai hifnifngifmareandif. ²² Sefif ahurif tifhoarif tifhoarif yoweimbif wofambe pütapifmayo ranana, sapo nindou aif hoafif ra hifmborifyu haya mifanaramündu nahurai-anif. Hififnifndif moatükunif ranahambo afindi hohoanimoyuhü asu napo afindi sifhefembo ranahambo ngusüfo pareandühif ranif-moatükunif ranai Godifndif hoafif ranahambo gabudifmareandif, asu ahurif ranai ngifrif hififindo. ²³ Ngef asu sefif ahurif hifif aboedambe bubumayoa aboedif tüküme feyo ranana, sapo nindou düdif aif hoafif ra hifmborifyu haya asu aif hoafif ranahambo fififreandühif tümäfoareandif nahurai-ane. Ranifyo aif hifif aboedif hififimayo. Bidiffirif aif 100 hififimayo, bidiffirif aif 60 hififimayo asu bidiffirif aif 30 hififimayo,” mehu.

²⁴ Sifas aif aheimbo ngorü kafeefe hoafif hoafifyuhü yahuya, “God ngifnifndif hififandarandif ranana nindou aif aboedif sefif ahurif ahandif nümbürambe bubuarandif nahurai-ane. ²⁵ Mamifimbo nifmbokoanif munguambo nindou aif apusifyeif-ane, hürütümbif nindou moaruwai ranai tüküfif wohif ahurif ra nindou sapo wit ahurif bubumarandif ranambe bubura hifnifngifre haya ndamefifyu. ²⁶ Wit mangifrif ranai tütükifyowohüyo asu hifif ranai ndeara tüküfe-tüküfe marandif. Ranifyo asu ranif mbusümo wohif ahurif amboanif tüküme feyo. ²⁷ Nümbürif aharambürif-mayu ranahandif ratüpurifyomo-

rundeimbi-memo ranai nindou ahambo-so tüküyafu hoafi-yomondüh+ya, ‘Nindou adükari, se sapo sesi ahuri ra moaruwaiyopoani, nga aboedi-yo sihafi nümbürambe bubumarandisi. Asu dagüda wohi ra tüküfemboyo furayo rana?’ mehomondamboyu. ²⁸ Asu nindoumayu ranai simbori ahamumbo hoafi-yuhüya, ‘Nindou hürütümbi ai dibo tüküfi wohi ahuri ra bubumarandane furayo,’ mehu-amboemo. Asu ai simbori ahambo düdurüwurühi yahomoya, ‘Ro wohi ra ho wohiri-hefembo se hohoanimoyafai?’ mehomondamboyu. ²⁹ Asu simbori ai ahamumbo hoafi-yuhüya, ‘Yowan refepoani! Se wohi digoundühi wit mangiri ra wohi bitapindu firibadigumboemo, nga ambe. ³⁰ Wohi ranai moani rande wit bitapinde mamü tütükündo ngombo asu sesi ra yimunguriyimind-ambe firibadhefemboane. Ra-simboani ro nindou yimungurindümo-rundeimbi ranahamumbo wohi ra boatei wohi digau mbundu hüputüpendu haiambe fufusindundühi, asu moani wit safi rani yangiri gururindu wandi sesi sihefe worambe kurindundi mbisamboyah!’ mehupuri,” mehu.

Sisas ai hoari akidouhündi adükari tüküfembo kafoefe hoafi hoafimayu

(Mak 4:30-32; Ruk 13:18-19)

³¹ Sisas ai ngorü kafoefe hoafi hoafimayundüri. Ai yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana ndahurai-ane. Nindou ai mastet hoari hambomo nahurai ra semündü haya ahandi nümbürambe hifi karirühani. ³² Hoari ra ai moani moaruwai akidou tikaimboanisi, nga asu ai hifambeahindi tüküfe nimoamo ahafo ranana

moaniŋ ŋgasündeandeimbi moatükuni ane, asu muŋguambo ndu ranai tükündahi niŋmi düdüdü raniwamiŋ ŋgeri ahei ŋgerambo-ndühümboyei,” mehu.

Sisas ai mamŋ moatükuni ahandŋ ndürŋ yis ranahambo süŋgunambore haya kafeere hoafiŋmayu

(Ruk 13:20-21)

³³ Sisas ai kafeefe hoafiŋ ŋgorü hoafiŋmayu. Ai hoafiŋyuhü yahuya, “God ŋgŋndŋ hiŋfandarandiŋ ranana ndahurai-ane. Niŋmorehiŋ ai bret mandŋfembo yahombo ana, ai sapo fufudŋgoyo-randeimbi moatükuni, ahandŋ ndürŋ yis, ra akiŋdou yangŋriŋ praua adükariŋ ranambe bubufoare haya fande yamunderandaniŋ muŋguambo praua ranai niŋmoamo fufudŋgoyo hafohane.”

Sisas ai kafeefe hoafiŋnambo hoafiŋmayu rana-handŋ niŋindŋ

(Mak 4:33-34)

³⁴ Sisas ai kafeefe hoafiŋnambo muŋguambo moatükuniŋ ranahambo nindou afindŋ ranaheimbo hoafiŋmayundürŋ. Ŋga asu ai ŋgriŋ niŋne-hoafiŋ aheimbo hoafombo mbüsümbo ra kafeefe hoafiŋnambo hoafiŋ-koate hoafiŋndundürŋ, ŋga wani. ³⁵ Horombo, Godindŋ hoafiŋ hoafiŋyurandeimbiŋ nindou ai hoafiŋmayu ranŋ siŋmogodühiŋ yahurai tüküfemboyu Sisas ai yare kafeere hoafiŋmayu ra. Sapo nindou ranai yare hoafiŋyuhü yahuya,

‘Ro aheimbo wataporŋimboarihandürŋ
ana, kafeefe hoafiŋnambo wata-
porŋindamboyahi.

Ro muᅅgu moatükunî dîbo engoro hîfî asu
 muᅅgu moatükunî nafi-koateyo-ambe ho hombo
 hapondanambe fîfîrîfe-koatemayo
 ra aheimbo hoafîndaharümboyahî,' *Buk*
Song 78:2
 mehu.

*Sisas ai wohîmbo kafeefe hoafîmayu rana-
 hambo türüfoare hoafîmayu*

³⁶ Ranîyu Sisas ai nindou afîndî ranaheimbo
 ranühî yare hînîᅅgîrearü haya worambe
 kefuai mahüfu. Ranîyomo asu ahambo
 süᅅgururü-rundeimbi ai ahambo-so kefoau
 hîfomo hoafîyomondowohü yahomoya, “Se
 yîhoefîmbo nûmbûrambe wohî tükûmefeyo
 ranahandî kafeefe hoafî nîmîndî ranahambo
 türüfoaro hoafîyafîmunî,” mehomondamboyu.

³⁷ Asu Sisas ai ahamumbo sîmborî hoafîyuhü
 yahuya, “Nindou düdi ai sapo sesî ahurî
 aboedî nûmbûrambe bubumarandî ranana
 Nindou Hondü ranani. ³⁸ Nga asu nûmbûrî ana
 hîfî ndanane. Ahurî aboedî ranana nindou
 sapo God ᅅgîndî hîfandarandî ranambe
 anîboadei ranane. Nga asu wohî moaruwai
 ranana nindou sapo Satanîndayeî ranane.

³⁹ Nga asu hürütümbî nindou wohî ahurî
 bubumarandî ranana Satan-ani. Asu yimᅅgurî
 yîmîndîmbo si ranana hîfî ndanai muᅅgumbo
 si-ane. Nga asu yimᅅgurîndümo-rundeimbi
 nindou ranana Godîndî sünambeahîndî nendî
 rananemo. ⁴⁰ Sapo ai wohî ra fîru hûputûpuru
 haiambe fufusarundî yahurai-anîmbo hîfî nda
 muᅅguyo-ambe nindoumbo tükündîfemboe.

⁴¹ Rananîmbo Nindou Hondü ranai ahandî

sünambeahîndî nendî koandîhepurümbui. Asu ai munġu moatükunî nindouyei anîhondümböfe hohoanîmo ranahambo moaruwaimbo-reandürî arandî asu nindou bîdîfîrî moaruwai hohoanîmoyei arîhündî rananei aheimbo God ŋġîndî hîfandarandî-ambeahîndî fufundündîmo raguanambo-ndundürîmboemo. ⁴² Rananîmbo aheimbo hai hüfî afîndî ranambe pinduwaranî ranühî ai ahei yahafî hîîhündühî hasîheindeimboyei. ⁴³ Rananîmbo asu Godîndî nindou mbumundî-mayei ranai ahei Ape ŋġîndî hîfandarandî ranambe hüfîhamîndî nou si boakîboadîhimboyei. Se hîmboambembündeiî ana, hîmborîndei. ⁴⁴ God ŋġîndî hîfandarandî ranana ndahurai-ane. Nindou ai ŋġîndî napo dîbo hîfambe samboeroa hoeireandühî ana, asu ai dîbo yare gabude sîhendüh-ani. Ranani asu ai ranîmbo hîhîfî-hîhîfîfi haya asu hu munġu moatükunî ai masîhendî ra nindou ŋgorümbo fufusendühî ranîhündî kaki semündü haya asu ai hîhîrîfi hu ŋġîndî napo yanġoroweimbî hîfî ra pemîmayu.”

Sisas ai boagîrîyafe kaki finambore hoafîmayu

⁴⁵ “Asu God ŋġîndî hîfandarandî ra ndahurai ane. Nindou ai moanî ŋġîndî moatükunî boagîrî kaki nahurai ranahambo kokora randühani. ⁴⁶ Asu ai ranî-moatükunî ra moanî aboedî hamîndî hoeireandühî anîmbo asu ai hu munġu moatükunî ai masîhendî ra nindou ŋgorümbo fufusendühî ranîhündî kaki semündü haya asu kaki ra pemîmayu.”

*Sisas ai andürimbo süngure haya kafaore
hoafimayu*

⁴⁷ “Asu God nginindi hifandarandi ra ndahurai-ane. Nindou bidifiri kinî wowariyomo-rundeimbi ai ahamundi andürî ranambo hîmoni safoarundühi mamîkarambo kinî gûmarûwuri. ⁴⁸ Asu andürî ranai kinî ranambo tüküfeyo-ani ane ai gudiani hüründümo sihoemo houmbo kinî ra yîboboarundi. Rananemo asu ai nîmarîmombo kinî aboedi aboedi ra wambürambe wambürîhirundühi asu moaruwai moaruwai moani yanğorombo ra ragu moenda pütiefu arundi. ⁴⁹ Hîfi nda bidifirani si rani-simboani moani yahurai hamindi animbo tükündifemboe. Rananimbo asu sünambeahindi nendi ai nindou moaruwai hohoanîmoyeimbi ranaheimbo gugundüwuri mamîninîndüwurümbömo aboedi-mayei ranambeahindi. ⁵⁰ Rananimbo aheimbo hai hüfi afindi ranambe pinduwaranî ai ahei yahafi hitîhündühi hasîheindeimboyei.”

*Simborî yamundife hoafi asu wamîndafi ya-
mundife hoafi*

⁵¹ Sisas ai ahamumbo düdufipurühi yahuya, “Se ndani-moatükunî ranahambo fifiru türüfoarundai?” mehuamboemo. Asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “Yini, ro fifirîhumboanefi,” mehomondamboyu. ⁵² Asu asükaiyu ahamumbo yahuya, “Rani-mboane asu muŋguambo nindou ahînümbî hohoanîmo yamundu-rundeimbi-memo ai God nginindi hifandarandi ranahambo ndoru fifirarundi ranai worî aharambüri nahurai anemo. Ai kefuai hüfu ahandî napo worî-mayo

ranambeahindi simbori napo asu wamindafi
napo fufuaramundu nahurai anemo.”

*Nasaretihündi ai Sisasimbo
yiboarukomarihoru
(Mak 6:1-6; Ruk 4:16-30)*

⁵³ Sisas ai rani kafeefe hoafi ra hoafiyu moendire haya, ranuhinda botifi haya ahandi ngoafina hihirifi mahafu. ⁵⁴ Ai hafu ahei rotu wori ranambe hoafi yamundi-mareandura nindou ahandi hoafi himborimayei ranai ranimbo mahepühendi. Ai düduyahindühi seiya, “Ai dagüdamboe fifirife ra yahurai masemüdu-a? Asu ahandi hepünifeimbi moatükuni ranambo-ana? ⁵⁵ Nindou nda dadu nimoriyua? Ai awi nindou worimbora randeimbindi nimorimbeyu? Asu awi Maria ana ahandi hondimbai? Awi Sems, Sosep, Saimon, Sudas ra ahandi akohoandimbemo? ⁵⁶ Awi ahandi munquambo rehhoandi ranai ndanühi nimboeiai? Asu ai dagüdamboe munquambo rani-moatükuni ra masemüdu rana?” rarihi hoafimayei. ⁵⁷ Raniyei asu ai Sisas ahambo yiboaruko-marihori. Raniyu asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahambo munquambo nindou ai ahambo hihifi-hihifiyeih nindou adükar-ani sahüdo arihündi, nga asu ahandi ngoafihündi ai ana wani,” mehu. ⁵⁸ Nindou rani ngoafihündi ai anihondümbefe hohoanimo-koatemayei-amboyu asu ai moai ranühi hepünifeimbi moatükuni afindi ahei himboahü rareandi.

14

Son nindou hundürürarandeimbimayu ranai yifimayu hoafi

(Mak 6:14-29; Ruk 9:7-9)

¹ Rani-simboani Gariri hifi hifandirarandeimbim nindou ahandi nduri Herot ranai Sisas nine-moatükuni ratüpurimayu rani hoafi himborimayu. ² Raniyu asu ai ahandi hoarehi nindou bidifiri ratüpuriyomo-rundeimbiranahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ai ana sapo Son nindou hundürüra-randeimbimayu ranai ana yifihündi botifimboani. Ranimbo ani anas ai rani nginindi ra semündü haya ranambo hepünifeimbim moatükuni rawareandi,” mehupuri. ³ Nimboe sapo Horombo Herot ai Sonimbo karabusifimbo hoafimayu. Raniyomo Son ahambo mburundümo hiputüpurihauwuri mburu karabusambe hininngimarüwuri. Sapo Herot ai ahandi akidi, ahandi nduri Firip, ahandi nimorehi, ahandi nduri Herodias, ra ndahamindi mehu. ⁴ Horombo Son ai Herotimbo hoafiyundühi yahuya, “Herot, se nimorehi ra asowandifi ana, aboediyopoani,” mehundo. ⁵ Raniyu asu ai Sonimbo hifokoandihini yahu haya ramefiyu. Nga asu ai Sudambo yihimbomaranduri sapo ai Son ahamboyo Aiana Godindi hoafi hoafiyu-randeimbani sei hoafimayei. ⁶ Mamimbo Herotimbo hondi ai wakimarimindo si ranahambo hohoanimoyomondühi nindou bidifiri ai fandihi nimoreimbo sesesimayei. Raniyo asu Herodiasindi nimorehi nimori ranai ahei hanjifoani moporiyo wakimareandi. Raniyu

asu Herot ai nimorehi mopori-mayo rani-mbo siaomefiyu. ⁷ Raniyu asu ai hoafi-yuhü yahuya, “Ro sihambo nda dabareheandi se nini-moatükunimboyafi wambo düduwefoandi ra ndahaninimboyahi!” mehundo. ⁸ Nimorehi nimori ranai ahandi hondi hoafi-mayo süngu ni-ngombo Herotimbo hoafi-yohü yahoya, “Moani haponda hamindi ndühi Son hundürü-randeimbi-mayu ranahandi mbiro preti-wami nando ndawandi,” mehoamboyu. ⁹ Asu Herot ai rani hoafi ra himboriyu haya afindi hohoanimomayu. Nga asu sapo ai nimoamo rani-fihü dükare dabarimefiyuwambo asu nindou afindi ai-babidimbo nimorei masahüsi rani-mbo ai hoafi-yuhü yahuya, “Ahandi hohoanimosüngu-ndundi,” mehu. ¹⁰ Raniyu asu ai nindou ahandi hoarehi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo Sonindi mbiro kiki-rhefimbo hoafi-mepura ai homo karabus-ambe-ahindi mbiro kiki-marihauwuri. ¹¹ Raniyomo ai ahandi mbiro ra preti-mayo rani-wami nandu sowandümo hifomo nimorehi nimori-mayo ranahambo masabudoa ahandi hondi sowana semindi maho. ¹² Raniyomo asu Sonimbo süngururü-rundeimbi ranai homo ahandi fi nimoko sowaründümo homo hifi-kar-wuri houmbo asu ai homo Sisasimbo hoafi-memondo.

Sisas ai 5,000 nindou sesi masagadüri

(Mak 6:31-44; Ruk 9:10-17; Son 6:1-13)

¹³ Sisas ai Son ramefiyu hoafi ra himboriyu haya, rani-hünda botambe farifi haya moani aimbo nindou kiki-foefe-koatereandi hifini mahu. Nindou bidifiri ai Sisas rani-mahu hoafi

ra hĩmborĩyei hehi asu ai ahei ŋgoafi hĩnĩŋgĩrĩhi hehi moanĩ hĩfĩ nafĩ sũngumarĩhorĩ hei. ¹⁴ Sisas ai botambeahĩndĩ kusĩfoendane asu nindou afĩndĩ ranai gudihĩ meŋgorowa hoeireandũrũhĩ aheimbo ŋgusũfo afĩndĩ hĩpoamborandũrũhĩ ahei aŋgũnĩ ra aboedĩmarearũ. ¹⁵ Mami ranĩ nĩmbĩ hoafombo ahambo sũngururũ-rundeimbĩ-memo ranai ahambo-so homo tũkũyafu hoafiyomondowohũ yahomoya, “Ndanana nindou koate-reandũhane, ŋga ndeara hũfĩhamĩndĩ hũrĩmĩndũhane. Ŋga se nindou ranaheimbo koarĩhawandũranĩ anĩmbo ai ŋgoafĩna nĩmai ahei sesĩ kokofefembo ndambeyahĩndĩ,” mehomondamboyu. ¹⁶ Asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurũhĩ yahuya, “Ai ŋgĩrĩ botĩndahi hehi sesĩ kokombo ragu ŋgei. Ŋga seanĩmbo sĩhamundĩhoarĩ sesĩ ra ai sesĩmbo dabudũrĩ!” mehuamboemo. ¹⁷ Asu ai sĩmborĩ hoafiyomondowohũ yahomoya, “Roana hondahũfeimbĩ (5) bret anemo asu kinĩ akĩdou yĩmbu-anafanĩ ranĩ yaŋgĩrane sahumĩndfĩmboayefĩ,” mehomondamboyu. ¹⁸ Asu ai ahamumbo hoafiyupurũhĩ yahuya, “Refe ana ndũhĩ wambo sowana sesĩ ra sowandũmo sifomo,” mehu. ¹⁹ Ranĩyu asu ai nindou afĩndĩ ranaheimbo wohĩwamĩ nĩmandei mehua mamarei. Ranĩyu asu ai mamĩ hondahũfimbĩ bretĩ-memo ranĩyomo asu kinĩ akĩdou yĩbumefanĩ ranĩyafanĩ ra semũndũ haya sũnambe hĩmboyu hafuhĩ Godĩmbo hĩhĩfĩmarũrĩ. Refi mbura ai bretĩ-mayo ra hĩfĩtĩre ahambo sũngururũ-rundeimbĩmbo masagapura asu ai nindou afĩndĩ ranaheimbo

yimbumarundürí. ²⁰ Muṅguambo nindou ai sesí ra sahusimbo ndeara nafimarihümündi. Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai sesí moani bode meṅgoro ra 12 wambürí tüküfimbí masowandümo. ²¹ Nimorehi, nímori akidibou tapuife-koate nindowenihí yangrí sesí ra masowasümo ranana ai 5,000 nahurai nindouyomo masowasümo.

Sisas ai Gariri kuríhoe hanḡifo süngu nimoamo pütapímayu hüfu

(Mak 6:45-52; Son 6:16-21)

²² Raniyu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo botambe fandafu houmbo seboatei Gariri kuríhoe raní goesürüní ṅgomo mehuamboyu asu ai nimorehi nindowenihimbo ahei worinambo koaríhefendürimbo mehu. ²³ Ai aheimbo koaríhendürí haya hífi wafuwami ahand-amboani mahafu Godimbo didibafífendombo. Ndeara nimbí ai akimiyowohüyo asu Sisas ai moani ahand-amboani hamíndí ranühí manüṅgu. ²⁴ Asu rani-simboani bot ai ndeara aṅguní hoe mbusümondühí werí ra hanḡifoani sífohiyo asu hoe ranai fandíhoayohü bot ranahambo semíndí pire semíndí pire randühí maho. ²⁵ Raniyu asu Sisas ai sí hoafombo ahambo süngururü-rundeimbi ranhamumbo-so hoe hanḡifo süngu pütapíyu hüfu tükümeḡiyu. ²⁶ Asu ai ahambo hoeirüwura hoe hanḡifo süngu pütapímayu hüfuwa híhamíndariyomondühí yíhímboyondühí yahomoya, “Rani-moatükuní ranana yífafane,” mehomo. Raniyomo ai yíhímbombo híshíheimemo. ²⁷ Asu Sisas ai

mamihari hoafi niŋgoambe hoafi karihoeihi yahuya, “Se ŋginiŋdi niŋgomo, roanahi nda, ŋga se yihiŋbondimboemo!” mehupuramboemo. ²⁸ Raniyu asu Pita ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, “Adükari, anihondü sendafühi ana, wambo hoafiyafindira ro sihambo sowana hoe haŋgifo süngu pütapinda dügi,” mehundo-amboyu. ²⁹ Asu Sisas ai Pitambo hoafiyundowohü yahuya, “Se mborai sühüfi,” mehundo-amboyu. Raniyu asu ai botambeahindi tüküfi haya Sisas sowana hoe haŋgifo süngu mahüfu. ³⁰ Ŋga asu ai weri ra hoeireandani mayowamboyu ŋginiŋdi hamindimayoa yihiŋboyuhü ndeara himoni tiporikomefiyu hanu. Raniyu asu ai heiyuhü hoafiyuhü yahuya, “Adükari, se wambo aboeda farihawandiri!” mehundo-amboyu. ³¹ Raniyu asu Sisas ai niŋmai mamihari warifi hu kikihiŋrümündühi hoafiyundühi yahuya, “Sihaŋ anihondümbofe ra akidou ane. Se niŋboe hohoanimo yimbumbomarowanda?” mehundo. ³² Asu ai yibobo botambe kefoeneandühiŋmboyo asu weri ai afurimareandi. ³³ Raniyomo asu nindou botambe mamarimo ranai Sisasimbo Adükari hondani yahomo hohoanimoyomondühi yahomoya, “Awi seana moani Godindi Niŋmori hond-anafi!” mehomondo.

*Sisas nindou afindi Genesaret hifihiŋdini anğüni aboedimareandüri
(Mak 6:53-56)*

³⁴ Ai botambe kurihoe ra barihoemo hou homo Genesaret hifambe tükümeŋfundü.

35 Raniyei asu nindou rani hifihündi ai Sisasimbo fifirimarihori. Raniyei asu nindou ranihündambo-mayei ranai ngoafi daburi wakimareandi ranaheimbo Sisas tüküfimboani hoafi ra hoafühimarihündi. Raniyei asu nindou ranai anğünümboyeimbi ranaheimbo fufurühümüdi-hündüri mafandihindi Sisas sowana. ³⁶Raniyei asu nindou anğünümboyeimbi ai moani Sisasindi hoeari ranahambo sündifimbo hoafimehüdo habodei. Raniyo asu ai rani hoeari ahandi ra sündihindühi ahei anğünü ra munğambo aboedimehindi.

15

*God ai amoa mamıyei ahinümbi hohoanimo hifinambomareandi
(Mak 7:1-13)*

¹ Raniyo asu Farisi nindouyomo asu ahinümbi hohoanimo yamundu rundeimbiyomo ranai Serusarem ngoafihündi botiyafu houmbo sinimo Sisasimbo-so tüküyafu hoafiyomondühi yahomoya, ² “Asu nimboe sihafı süngurunini-rundeimbi ranai horombo yihoeftı amoa mamı ai ahamundi hohoanimo yamunde sihai mamaro ra süngufe-koateayomoa? Aiana moai ndoru koadürü refe-arandi süngu ahamundi warı ra popoairıhoemo mburu sesi ra sowasümo rundı,” mehomondamboyu. ³ Asu Sisas ai simborı ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Asu se nimboe God ai hoafiyumbi hoafi ra ndofe süngufe-koate moanı sihamundi yamundife hohoanimo rani-süngu yangrı sünguuru homoa? ⁴ Sapo God ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Se sihafı meapembo

ahinindafühi fandihawapiri ndandi.’ Asu
 ‘Nindou düdi ai ahandi hondafindambo hoafi
 moaruwai hoafinduanani ana, nindou ranahambo
 hifokoefimboane,’ mehu. ⁵⁻⁶ Nga asu se
 hoafiyomo rundühi yahomoya, ‘Nindou mami
 ai kaki napo moatükuni hondafindi ahafembo
 farihafepirimbo asihendi ana, ai ahafembo
 hoafinduhi animboya, Rani-moatükuni ranana
 ro Godimbo masiheheandane ehü ana,
 asu ai ahandi hondafindambo raninambo
 ngiri fandihepiri,’ yahomo arund. Rani
 hohoanimo süngu ana, asu se Godindi hoafi ra
 mbahirahaundühi moani shamundi yamundife
 hohoanimo rani-süngu yangiri sünguru
 homondühanemo. ⁷ Awi seana nindou yimbu
 yafambeimbanemo! Aisaia ai anihondümboyu
 shamumbo horombo hoafiyuhü yahuya,

⁸ ‘God ai yahuya, “Nindou ranai wambo yafambe
 ranambo Adükarani aseindiri,
 nga asu ngusüfoambe ana moai wamboso
 akimyo, nga angunanendüri.

⁹ Ai nindou-yomondi ahinümbi hohoanimo
 ranahambo bokarihendühi yangiri
 hoafiyehüya, ‘Ndanana Godindi hoafane,’
 masei.

Raninambo ai wambo ndüri adükarümbani,
 mbisahündirimboyei,” ’ ” mehu. *Aisaia*
29:13

*Ninemoatükuni nindumbo rareanda nindou ai
 moaruwai hohoanimoyei arihündi*

(Mak 7:14-23)

¹⁰ Raniyu asu Sisas ai nindou afindi
 ranaheimbo mborai yahundüri haya

hoafi-yundürühi yahuya, “Se hoafi ndanahambo himborindei hehi fifirindihindi. ¹¹ Nine-moatükunî nindou ranahandi yahamo ahanou ranaiyopoanî nindou ranahambo rareranî ai moaruwai hohoanîmombî nindouayu Godîndî himboahü. Nga nine-moatükunî ahandî yahamo nafipoedi tükefeyo ranane rareranî ai moaruwai hohoanîmombî nindouayu Godîndî himboahü,” mehundurî. ¹² Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo-so homo hoafi-yomondowohü yahomoya, “Awi se moai fifirowandiyo, Farisi ai se ranî hoafi hoafimayafi ranimbo himboriyomo houmbo ahamumbo ngusüfoambe moaruwaiarapurî rana?” mehomondamboyu. ¹³ Asu Sisas ai simborî hoafi-yuhü yahuya, “Munnguambo mangiri wandî Ape sünambe amaru ai hifife-koatemayu ranana firîbadi hefemboane. Farisi ai nindou yahurai anemo. ¹⁴ Se ahamumbo hohoanîmoyopurîpoanî. Nindou ranai ana himboatîhari nindou anemosi, nga himboatîhari bodîmondambo nafî nafuimbo yahomombo-anemo. Nga asu himboatîhari ngorü ai himboatîhari ngorümbö nafî nafuiarürî ana, yîbobo hoeapoarambe pîndamboyanî.” ¹⁵ Nga asu Pita ai hoafi-yundühi yahuya, “Awi se yihoefimbo ranî kafoefe hoafi ra fifiro hoafiyafîmunî,” mehuamboyu. ¹⁶ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafi-yupurühi yahuya, “Awi se-amboanî ranî-moatükunî ranahambo awi fifirife-koateyomoa? ¹⁷ Munngu moatükunî yahamo nafî ahanou ana, asu ranî moatükunî ranai hanî bodoambe tüküfeyoanî ahandî

fi ranambe hasifi tüküfihane. Se ra moai fífirundi-yo? ¹⁸ Nga asu n^{ine}-moatükunⁱ ngusüfoambeahⁱndi hohoanⁱmoyo haya yahamo nafi tükefeyo ranane ai nindou ranahambo rareranⁱ asu ai moaruwai hohoanⁱmombⁱ nindouayu Godⁱndⁱ hⁱmboahü. ¹⁹ Nindou ranahandⁱ ngusüfoambeahⁱndi n^{ine}-moatükunⁱ hohoanⁱmo tükefeyo ranana, sapa nindou ngorümb^o hⁱfokoefe hohoanⁱmo, nⁱmorehⁱ sⁱsⁱhⁱmo, nindowenihⁱ bⁱrabⁱreimbⁱ hohoanⁱmo, h^ümbuhünⁱ hohoanⁱmo, tⁱkai hoafi, asu bodⁱmondambo moaruwaimbofe hoafi ranane. ²⁰ Raniⁱ-moatükunⁱ ranane nindoumb^o rareranⁱ asu ai Godⁱndⁱ hⁱmboahü moaruwaimboareri. Nga asu nindou ai warⁱ popoai hefe-koate asesu ana, raniⁱ-moatükunⁱ ranai ngⁱrⁱ nindou ahambo randeandanⁱ nindou ai moaruwai hohoanⁱmombⁱ n^üngu, nga wanⁱ,” mehu.

*Nimorehⁱ mamⁱ ai Sisasⁱmb^o
anⁱhondümbomareri
(Mak 7:24-30)*

²¹ Sisas ai ranühⁱnda botⁱfi haya Tair Saidon ngoafi anambafe hⁱfⁱ ranⁱkⁱmⁱ mahüfu. ²² Nimorehⁱ mamⁱ Kenanⁱhündⁱ ai ranⁱ hⁱfⁱh^ü nⁱmarⁱ hayamboyo Sisas sowana sⁱnⁱ puküna hoafⁱyondowoh^ü yahoya, “Adükari, Defitⁱndⁱ Ahuirⁱ, se wambo hⁱpoamborowandⁱri. Wandⁱ nimorehⁱ nⁱmorⁱndⁱ fiambe moaruwai nendⁱ ranai nⁱmarⁱndo hayamboane asu ahambo fi ra moaruwai mamⁱkararandⁱ,” mehondo. ²³ Nga asu Sisas ai nimorehⁱ ranahambo moai hoafi akⁱdou-amboanⁱ kareandⁱ. Asu ahambo süngururü-rundeimbⁱ

ai hoafiyomondo hoangomondühi yahomoya, “Se nimorehi ranahambo koarhawanda mbihoh! Ai s'hefimbo süngu sünguramuni hoangohane rani-moatükuni ranahambo himbosopapara hoango,” mehomondamboyu. ²⁴ Asu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “God ai wambo Israer nindou sipsip nahurai ranaheimbo sowanamboyu yangiriyu farihendürimbo koamarihendir.” ²⁵ Nga asu nimorehi-mayo ranai sin Sisasindi yirikimi peyo nimari hoafiyowohü yahoya, “Adükari, awi se wambo farihawandiri,” meho. ²⁶ Asu Sisas ai ahambo hoafiyuhü yahuya, “Awi nimori akidibou-yafe-mayo sesi ra semindi hefe yaforimbo pife ana, aboedi hamindiyopoani,” mehu. ²⁷ Asu nimorehi ranai hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, ranana anihondanesi. Nga asu yafori ranai-amboani sesi fu ra fondi waminindi ahandi afindandi-mayo ra peyoani sesowohane,” mehoamboyu. ²⁸ Raniyu asu Sisas ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, “Nimorehi, shafi anihondümbofe hohoanimo ra adükari hamindane. N'ne-moatükuni ro shambo refembo se hohoanimoayafi ranana shambo randiheaninimboyahi,” mehundo. Raniyo hoafi ningoambe ahandi nimorehi nimori-mayo ranai aboedimayo.

Sisas ai nindou afindi aboedimarearü

²⁹ Raniyu asu Sisas ai ranihünda botifi haya Gariri kurihoe-mayo ranikimi mahu. Ai hu haya hifi wafu-mayo raniwami farifi hafu mamaru.

³⁰ Raniyei nindou afindi hamindi ranai nindou

tɨŋarɨ moaruwaimbi, hɨmboatɨhari, nɨmarɨ titɨrinambo yangɨrɨ hahabudimbɨ, hoafi-koate, asu bɨdɨfɨrɨ amurɨ mamɨkarambo aŋgünümbɨ ra muŋgu aheimbo sahümündihündürɨ Sisas sowana mahei. Ai hei Sisasɨndɨ yirɨkɨmɨ hɨnɨŋgɨmarɨhindüramboyu asu ai aheimbo aboedɨmarearü. ³¹ Asu nindou afɨndɨ hamɨndɨ ranai mahepünɨmehindɨ hoafi-koatemayei ranai wataporɨyei, nɨmarɨ yangɨrɨ nɨmareimbɨ ai aboedɨyei, tɨŋarɨ moaruwaimbɨ ai hahabodei, hɨmboatɨhari ai hɨmboarɨyei raraomarɨhünda horɨhi hehi. Ranɨyei asu ai Israerɨyei God ranahambo Adükarani sei hoafɨmehündo.

*Sisas ai 4,000 nindoumbo sesi masagadürɨ
(Mak 8:1-10)*

³² Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbɨmbo mborai yahupurɨ hürühepurɨ haya hoafɨyupurühɨ yahuya, “Ro nindou ndanaheimbo hɨpoamboarɨharü sapo ai ndanühɨ ro babɨdɨ ŋgɨmɨ si nɨmareimbo asu sesi-koatemayei-ambo ai sesiombomayo ra. Ro aheimbo sesi segodürɨ-koate koarɨhefendürɨmbo ana moeisahɨ. Asu ai ŋgoafɨna ŋgeihünda nafɨnɨ hɨmboawurɨndeimboyei samboanahɨ,” mehuamboemo. ³³ Asu ahambo süngururü-rundeimbɨ-memo ai düdururühɨ yahomoya, “Asu sihɨrɨ dagüda sesi afɨndɨ yahurai ndare nɨnɨ kɨkefoefe-koateyowohü nda ndahumɨndefɨ hohu nindou afɨndɨ ranheimbo sesi ra mandahündüra?” mehomondamboyu. ³⁴ Sisas ai düdureapurühɨ yahuya, “Se bret ra nüngunɨmbɨyo sowandümomboemoa?”

mehupuramboemo. Asu ai simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Bret 7 anemo asu kini akidi-mondou-anemo,” mehomondamboyu. ³⁵ Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ranaheimbo hifini ninouyei mehundura asu ai mamarei. ³⁶ Sisas ai bret 7-yomo asu kini akidibou-memo raniyomo ra semündü haya, Godimbo hihifiruri mbura, hifitire ahambo süngururü-rundeimbimbo masagapura asu ai nindou afindi-mayei ranaheimbo yimbumarunduri. ³⁷ Nindou ai sesi ra sahüsi nafirihümündihiyeyi asu sesi wamburi 7 ranai bode menjorowa ahambo süngururü-rundeimbi ai fufumaründimo. ³⁸ Nindou ai sesi masahüsi ra nimorehi nimori akidibou kameihi tapui-koate nindowenihiyangiri ana 4,000 nindouyomo. ³⁹ Raniyu refi mbura Sisas ai nindou ranaheimbo koakorihenduri haya asu ai botambe farifi haya Magadan hifina mahüfu.

16

*Hepünifeimbi moatükuni sünambeahindi
hoeifembo hoafimemo*

(Mak 8:11-13; Ruk 12:54-56)

¹ Farisi asu Sadyusi nindou ai Sisasimbo refi hoeifimbo yahomo houmbo ahambo-so tüküme fundi. Ai hepünifeimbi moatükuni sünambeahindi nginindi rarowanda hoeindihu yahomo houmbo hoafimemondo. ² Nga asu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Hüfihamindi ai hürimindihü sünü hamburi aboedi kakirandani se yaru hoafiyomondühüya, ‘Hapoana ngiri

hoendo, nga yahimo aboedi niŋgombœ,’ yahomondühanemo. ³ Asu siambeahi se yaru hoafiyomondühiya, ‘Hapoana hoewerindiŋboe, nga hoenimbanjiyowohü asu sünü anjusahayo,’ yahomondühanemo. Yini, se ana sünambe nine-moatükunî tükefeyo ranahambo ndoru hoerundühiŋboya, ‘Rani-moatükunî ra randifemboe,’ yahomondühanemosi. Nga asu se ana nine-moatükunîyo hapondanambe tüküfemboayo ranahambo moai ndoru fifirundi. ⁴ Moaruwai hamindi hondü nindou anei hapondanambe aniboadei! Godimbo hohoaniŋmo-koateyeimbi nindou ra ro hepünifeimbi moatükunî nafuimbo düduyahindirühiyei, nga ro ŋgiri siheimbo rani-moatükunî ra nafuindahandüri. Rani-moatükunî ana ndearamboyo siheimbo horombo Sona ai nafuiyundüri masagadüri rani yangiri hoeindihimboyei,” mehupuri. Raniyu asu ai ahamumbo yare hinŋgirepuri haya ndamefiyu.

Farisi asu Sadyusi nindouyomondi fufudigoyorandeimbi moatükunî yis ranahandi kafeefe hoafi

(Mak 8:14-21)

⁵ Sisasiŋmo süngururü-rundeimbi ai Gariri kurihoe ra barihomo gogoanini mahomo, asu ai moai bret sowandümo, nga mitanimarundümo. ⁶ Raniyu asu Sisasi ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Farisi asu Sadyusi nindou-yomondi fufudigoyo-randeimbi moatükunî yis ranahambo awi se hibadumbo,” mehu. ⁷ Raniyomo asu ai ahamundihöari simbori hoafiyomondühi

yahomoya, “Ai ra-mehu awi sapo sihiri bret semindi sifokoate-mayefi ranimboyumuni yare hoafimemuni,” mehomu. ⁸ Sisas ai nine-moatükuni hoafi ai watapori mboarundi ranahambo fifireapuri. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se sihamundi anihondümbefe hohoanimo ra akidou safane! Se ra nimboe sihamundihoari watapori mboarundi bret semindi-koateayefi yahomo houmbo rana? ⁹ Awi se fifirundai? Sapo ro hondahüfeimbi bret hifitirihhe heheya 5,000 nindumbo yimbumariheandi ra se hohoanimoyomondai? Asu nüngunümbi wambüriyo se wambürihiru manindunda? ¹⁰ Asu bret 7 raniyo 4,000 nindumbo hifitirihhe maseheandambo asu se wambüri 7 wambürihiru manindundi ra fifirundai? ¹¹ Awi se ra ninünguyafumboyomo fifirife-koateayomo rana? Ro ana moai sihamumbo bretimbo watapori mborihapuri, nga wani. Ro ana Farisi asu Sadyusi nindou-yomondi fufudigoyoweimbi moatükuni yis ranahamboyahi awi hibadumbo masahi,” mehu. ¹² Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranai ngusüfo masowandümo Sisas ai fufudigoyo-randeimbi moatükuni yis bretambe pefe arandi ranahambo se hibadumbo yahumboyupoani, nga Farisi Sadyusi nindou-yomondi yamundife hoafi hohoanimo ranahamboyu hoafi mayu.

*Pita ai Sisasimbo Kraisani mehu
(Mak 8:27-30; Ruk 9:18-21)*

¹³ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi Sisaria Firipai hifina homondühiyomo

asu rani-simboani ai ranahamumbo dudufo hoafiyupuruhi yahuya, “Nindou ai Nindou Hondu ranahambo dudi sei hoafiyehiyeia?” mehupuramboemo. ¹⁴ Asu ai simbori hoafiyomonduhi yahomoya, “Bidifiri ai seiya ‘Son sapo nindou hundurarü-randeimbimbeyu,’ asu bidifiri ai ‘Seremaiambeyu’ asu ‘Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi mamimbeyu’ asei,” mehomo. ¹⁵ Raniyu asu Sisas ai dudureapuruhi yahuya, “Asu sihamundihoari ro nindou didiyahi se nunguru hohoanimoyomonduyomoa?” mehupuramboemo. ¹⁶ Asu Saimon Pita ai simbori ahambo hoafiyunduhi yahuya, “Seanafi Kraisyafi.* Seana God sapo yangiri koadurumbo nungumbu-mayu ranahandi Nimor-anafi,” mehundo-amboyu. ¹⁷ Asu simbori Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Saimon, Sonindi nimori, se hihifi-hihifindafi! Rani hoafi ra moai nindou hifi ndanuhunda ranahandi-mayo tukufenini, nga moani wandi Ape sunambe amaru ahandihoari sihambo masaganini. ¹⁸ Nga sihambo ro hoafehanini nda, se Pita-anafi. (Nduri Pita ana Grik hoafinambo nimoei yitifo ane). Asu nimoei yitifo raniwami animbo ro wandi nendi gugurindihearumboyah. Ranimbo asu ngiri yifimbo nginindi amboani wandi nendi ranaheimbo hifinambondeandi. ¹⁹ Ranimbo asu ro sihambo God nginindi sunambe hifandarandi ranahandi yipuri ki

* **16:16:** Nduri Kraisi ranana nindou God ai nindoumbo aboedambo-fendurambo adukari bogorimbofembohunda kamafoariri ani.

ndanahaninimboyahi. Nine-moatükuni hifi ndanühi se pararowandi ranana asu God ai-amboani sünambe pandeambui. Asu nine-moatükuni hifi ndanühi se tirihoefti asihoefti ana, asu God ai-amboani sünambe tindihai dīgembui,” mehundo. ²⁰ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo nindou amurambo yowani Krais ani yahopoani yahu haya hoafimepuri. Sisas ai ro yifinda mbundaha botindaheamboyahi yahu haya hoafimayu ranimbo.

*Sisas ai yifindümbui mehu
(Mak 8:31-9:1; Ruk 9:22-27)*

²¹ Mami rani-simboani Sisas ai piyu haya ahambo süngururü-rundeimbimbo nafuimefoepuri ai Serusarem ngoafinambo mbühuwamboane. Ndanühündambo bogori nindou, bogori Godimbo sesi sīhou-rundeimbi nindou asu ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi-yomondi-mayo afindi tihirifo tüküfendombomayo ranahambo hoafimayu. Ai yare nafuiyupuri hoafiyuhü yahuya, “Nindou ranai wambo hifokoandu ndirimboemosi, nga asu ngimi si süngunambo asükainda ro yangiri botindaheamboyahi,” mehupuri. ²² Raniyu asu Pita ai ahambo ngorükimi serümündü hu hiningiriri haya nginindi hoafiyundühi yahuya, “Adükari, rani-moatükuni ra se yowani sīhambo yahurai tükündifeninimboe, nga yowani,” mehunduamboyu. ²³ Asu Sisas ai hihirifi nüngumbo Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Satan, se wambo-sowahindi andai

ragu biyafu! Awi se wambo nafi gürarowandiri. Awi se sihafu hohoanimoayafi ranana Godindimayo sowandifimbo-yafipoani, nga ranana hifinindi nindou-yafe-mayo masowandifi,” mehundo. Ai munquambo ahamumbo hoafiyupuruhi yahuya, “Nindou didiyei ai wandi süngu hombo hohoanimondeihana, asu ai ahei hohoanimo ra hifinambondhi hehi nimi keimbi karhendifeimbi fih yifimbo noundahi hehi munquambo si aho ra wambo süngumbirihindiramboane.”

²⁴ Raniyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimemo ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Nindou düdi ai wandi süngu hombo hohoanimoayu ana, ai moani ahandi fimbo hifinambonde haya nimi keimbi karhendeimbi fih yifimbo nounde wambo süngundandiri. ²⁵ Nindou düdi ai ahandi fi ranahambo aboedambofembohünda ahandihoari kikharamünda ana, asu ahandi fi yangiri niŋgombo awandhoemboe. Nga asu nindou düdi ai wambohünda ahandi fi ra moani yare hohoanimo-koate hinŋgireandi ana, asu ai süngunambo ahandi fi yangiri niŋgombo ra gedühi niŋgomboe. ²⁶ Asu nindou düdi ai hifinindi moatükun munquambo ra semündü hifanda huhü asu ahandi fi niŋgo awandihoeihana ranana ahandi munqu moatükun nüngunde nindou ranahambo mafandihera? I ra wani! Nindou mamai ai nini-moatükunnambo sise mandendi ahandi yangiri niŋgo hohoanimo ra hihirife semindimbohünda? ²⁷ Nindou Hondü ai ahandi Afindandi

hĩmboamupuimborandeimbi moatũkuni rani mbusũmo ahandi sũnambeahĩndi nendi-memo rani-babidiĩmbo ndeara akiĩmi kosiĩmbo yangĩrani. Ra-sĩmboani asu ai kusũhi nindou didiyei nĩne ratũpuri ramarĩhindĩ rani simogodũhi takini dagadũrũmbui. ²⁸ Ro sihamumbo anĩhondũmboanahi hoafehapuri nda, nindou ndanũhi anĩboadei nda bidifiĩri ai ŋgĩri yifiĩndei, ŋga niĩboadeimbo Nindou Hondũ ranai bogori nindoumbondũfi akusu ra hoeindiĩhorĩmboyei,” mehupuri.

17

*Sisasĩndi fi ra raniĩpoaniĩmbo hĩmbomayo
(Mak 9:2-13; Ruk 9:28-36)*

¹ Refe haya 6 si ranai howane, asu ranambe Sisas ai Pita, asu Sems Son apodoho ranahamumbo sepurũmũndi haya hifi wafu niĩmoamo hamĩndi-mayo raniwami moani ahamund-amboani mahafomo. ² Asu ai hĩmboyomondane ahamundi hĩmboahũ Sisas ai moani rani-poaniĩmbo fi tũkũmefendo. Raniyo asu ahandi ŋgũsũmboari ranai hũfihamĩndi nahurai siĩĩŋarambo randũhiyo asu hoeari magũdeandi ranai si nahurai kifohi hamĩndi tũkũmefeyo. ³ Raniyomo asu ahambo sũŋgururũ-rundeimbi ŋgĩmi-memo ranai Moses Eraisa ai Sisas babidiĩmbo wataporĩmemonda hoeimarũpuri. ⁴ Raniyu asu Pita ai raniĩmbo Sisasĩmbo hoafiũndũhi yahuya, “Adũkari, awi aboedi safanefi siĩhĩri ndanũhi sũhifi anĩmboefi! Se refembo hohoaniĩmoayafi ana, awi ro dago ŋgĩmi hũrũndiĩhapuriĩmboyahĩ, siĩhambo mamĩ,

Mosesimbo mamî, asu Erasambo mamî,” mehundo. ⁵ Raniyo asu Pita ai hoafiyuhü nün̄gu ane kifohî sisin̄arambo-randeimbi mburǖngai ranai ahamumbo gabudimafoareapurî asu hoafi mamî ranai mburǖngai-ambeahindî tüküfihî hoafiyowohü yahoya, “Nindou ndanana wandî nimorî hondü ro ahambo ngusüfo parihineimbani. Ro ahambo siaoyamboanahî, nga ahambo himborindimondo,” meho. ⁶ Sisasimbo sǖngururü-rundeimbi-memo ranai rani hoafi ra himboriyomo houmbo yihimboyomondühî hifinî hifambe mbiro pütapimemo. ⁷ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo-so sǖnî sǖndiapurühî hoafiyuhü yahuya, “Boteyafu. Se yihimbondimboemo,” mehupuramboemo. ⁸ Raniyomo asu ai mbiro faründümo himboyomondane moai didî ai ranühî nün̄gu, nga Sisas ai yangirî manün̄gu. ⁹ Raniyomo asu hifi wafu-mayo rani-waminindî hifina hanimondühî nafinî Sisas ai ahamumbo yowanî hoafi hoafiyupurühî yahuya, “Yowanî se nindou amurambo hoafindimboemo saponine-moatükunî tüküme Feyoa hoeimarundî ranahambo. Nga rani-moatükunî ra moanî rande yagodî ngombo Nindou Hondü ranai yifihündî botifiyu-ambe tükümbifeyo-wamboane,” mehupurî. ¹⁰ Raniyomo asu ai simborî ahambo dǖduyafundowohü yahomoya, “Asu nimboe ahinümbî hohoanimo yamundu-rundeimbi ai hoafiyomondühîya Godindî hoafi hoafiyu-randeimbi Erasisa boatei tükümbifiyu-wamboane mehomoa?” mehomondamboyu. ¹¹ Asu Sisas ai

ahamumbo sɪmborɪ hoafɪyuhü yahuya, “Yɪnɪ, anɪhondane Eraisa ai boatei tüküfi munɟuambo moatükunɪ ra ai nafɪyɪmɪndɪ sɪhefemboani. ¹² Nga asu ro sɪhamumbo hoafehapurɪ, Eraisa ai ndeara tüküfimboani, nga asu nindou ai moai ahambo ndorɪhorɪ fifɪrɪhorɪ. Nga asu ai moanɪ ahambo ai hohoanɪmoayei ranɪ-süngurɪhorɪ mamɪkarɪ moatükunɪ raraoarɪhorɪ hei. Mamɪ ranɪ-süngumbo anɪmbo Nindou Hondü ranahambo amboanɪ randɪhorɪ moaruwaimbo-ndɪhorɪmboyei,” mehu. ¹³ Ranɪyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ranɪ hoafɪ ra hɪmborɪyomo houmbo ai Son sapo hundürüra-randeimbi-mayu ranahamboani wataporɪmboaramunɪ mehomo.

Sisas ai moaruwai nendɪ nɪmorɪ akɪdoundɪ fiambeahɪndɪ hemafoareandɪ

(Mak 9:14-29; Ruk 9:37-42)

¹⁴ Asu ai nindou afɪndɪ mɛngoro ranaheimbo sowana homo tüküyafundane, nindou mamɪ ai Sisasɪmbo-so tüküfi hu yirɪ yimbu pusɪreandühɪ hoafɪyundühɪ yahuya, ¹⁵ “Adükarɪ, awi se wandɪ nɪmorɪ ranahambo hɪpoamborɪworɪ! Ai ana wunünümboyu randühɪ ranani asu ahandɪ fi moaruwai tüküfihɪ hɪmboawuwure piyu arandɪ asu ai afɪndɪmbo haiambe pɪyu asu hɪmonɪ pɪyu arandɪ. ¹⁶ Ro sɪhafɪ süngurunɪnɪ-rundeimbi-memo ranahamumbo-so sahümɪndɪ mahahɪ, nga asu ai ngɪrɪ ahambo aboedɪndüwuri,” mehundo-amboyu. ¹⁷ Ranɪyu asu Sisas ai nüngumbo hoafɪyuhü yahuya, “Awi nindou se ana anɪhondümbofe hohoanɪmo-koateayei

hehi hohoanimo ndofe kife-koate nindou-ane. Nüŋgun+mb+imbo ro se babidi+imbo man+imboah+ rana? Nüŋgun+mb+imbo ro ra awi hipoambomand+heandüra? Ndüh+ se n+imor+ ra wambo sowana sahor+m+indei sühüsi,” mehundür+. ¹⁸ Ran+yu asu Sisas ai moaruwai nend+ n+imor+mayu ranahand+ fiambe mamaro ranahambo andai ragu haf+ mehundoa asu ai n+imor+nd+ fiambeah+nd+ kos+foai haya ragu mahoa, asu mam+ ran+simboan+ ham+nd+ n+imor+ ranai aboed+mayu. ¹⁹ Ran+yomo asu Sisas+imbo süŋgururü-rundeimb+ ai ahambo-so ai yang+ri+ tüküyafu düduyafu hoaf+yomondowohü yahomoya, “Nimboe asu ro moaruwai nend+ ranahambo raguanambofe-koatemayefa?” mehomondamboyu. ²⁰⁻²¹ Ai simbor+ hoaf+yuhü yahuya, “Nimboe sapo se ran+moatükun+ refe ranahambo an+hondümbafe ak+idou yang+ri+memo ran+imbohünda se ŋg+r+nd+imo. Ro sihamumbo an+hondümbaanah+ hoafehapur+nda, sihamund+ an+hondümbafe hohoanimo ranai ak+idou hambomo hoar+ yahurai-ayopur+ana, asu se n+ŋgomombo hif+ wafu ndanahambo ndühünda fir+hoef+ hawa gogu ranühi haf+ n+imar+if+ ehomo ana, ra ai ŋgomboe. Asu se n+ine-moatükun+ refembo ra ŋg+r+ sihamumbo t+ŋ+ndapur+, ŋga se moan+ rarani-moatükun+ ra randumboemo!” mehu.

*Sisas ai asükaiyu sapo ai yif+imboayu ranahambo watapor+imbomarand+
(Mak 9:30-32; Ruk 9:43-45)*

22-23 Sisasiḡmbo süḡgururü-rundeimbi ai babidi Gariri hifambe guguriyafu mburümbo ai hoafiyuhü yahuya, “Nindou Hondü ra ndeara nindou ranahamundi warühifembo yangirani, nga ahambo hifokoandüwurimboemo. Nga asu ai randifi haya süḡgunambo ḡḡimi si yagudi mbunda yangiri botindüfimbui,” mehupuramboemo. Raniyomo asu ahambo süḡgururü-rundeimbi ai afindi hohoanimomemo.

Sisas ai Godindi wori ranahambohünda kaki masihendi

24 Sisas ai ahambo süḡgururü-rundeimbi babidimbo Kaperneam ngoafihü tüküyafundane, Godindi worimbohünda nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi ai Pitambo-so tüküyafu düduwurühi yahomoya, “Sihafi yamunde-randeimbi nindou ranai Godindi worimbo takis kaki ra sihendai?” mehomondoamboyu.

25 Asu Pita ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Yini, ai sihendisi,” mehu. Asu Pita ai worambe tüküme fiyua, Sisas ai rani hoafi boatei düdufihü yahuya, “Saimon, se sihafihohoanimo ra nüḡnahanuraiyo-a? Hifi ndanühündambo bogori nindou ra dadimayoyo mamikarambo takis ra sowandümo arunda? Ai ra nindou mami rani sirimayei ranahei-mayoyo asu nindou amuriyeyimayoyo sowandümo arundi?” mehuamboyu.

26 Asu Pita ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Nindou amuriyeyimayo,” mehuamboyu. Raniyu asu Sisas ai asükaiyu hoafiyuhü yahuya, “Refe anasi, nindou mami rani siri ranai kaki ra sihefepoanisi, nga moanimboane. 27 Nga asu sihiri takisimbo kaki sihefe-koateyefi ana,

sihefimbo yi boaruko-ndi himuni mboyei. Nga se ngafi Gariri hoe ranambe batüründandani kinî weangurühi hürari hoefi ranahandi yahamo himbondafani kaki ngüsari mboe. Ranana wangei Godindi wori ranahambo kaki sihefembohünda ndearane. Rananimbo ndowandifi hawa ahamumbo dabapuri sihehi takisimbo sihefembohünda,” mehu.

18

Nindou düdi God nginindi hifandarandi ranambe adükarî hamindi hondayu (Mak 9:33-37; Ruk 9:46-48)

¹ Mami ranî simboani ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranai Sisasimbo-so tüküyafu düduyafu hoafi yomondowohü yahomoya, “Nindou düdi God nginindi hifandarandi ranambe adükarî hamindi hondayua?” mehomondamboyu. ²⁻³ Raniyu asu Sisas ai nimori akidou serümündü ahamundi mbusümo hinîngirirî haya hoafi yuhü yahuya, “Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri nda. Se hihirife nimori akidou ndahurai tüküfekoateayomo ana, asu se ngiri God nginindi hifandarandi ranambe keboundi. ⁴ Nindou düdi ai moani ahandi fi hifinamboreandühi nimori akidou ndahuraiayu ana, nindou ranai God nginindi hifandarandi ranambe adükarî hamindi hondü tükündüfimbui. ⁵ Nindou düdi ai wambohünda nimori ndahuraimbo amboani hohoanimoayundüri ana, asu ai wambo amboani hohoanimoayundürihüni,” mehu.

*Moaruwai hohoanimo ana nindouyafe
niŋgo hohoanimo ranahambo moaruwaimbore-
andühane*

(Mak 9:42-48; Ruk 17:1-2)

⁶ Nga asu nindou düdi ai ni+morì ak+i+d+bou mamì ndahurai wambo anihondümboareandirì ranahambo randeandani ni+morì ranai moaruwai hohoanimo sünguareandì ana, awi nindou ranahambo ni+moei hondü ra kife mburumbo ahandì amìndasümoambe foefendo hefe sirìwara hohoeambe safoefimbo ra aboedane. ⁷ Hifì ndanühì moaruwai moatükunì afindì rareandani nindou moaruwai hohoanimoyei arìhündì. Anihondane hohoanimo ra tükündife gedühì yagodomboesì, nga hipoanìmboembou-anei nindou ranai rarìhindani moaruwai hohoanimo ra tüküfe arandì. ⁸ Sìhafì warì, yirì ranai randeandani se moaruwai hohoanimoayafì ana, kandandifì ragu pütindafoandì! Aboedane se warì mamümbìyo asu yirì mamümbìyo hefe yanggìrì koadürümbo niŋgoweimbì semìndì ra. Nga asu yirì yìboboyopìrì, warì yìboboyopìrì hefe sapo hai koadürümbo koadürümbo horoweimbì-mayo ranambe sìhambo pifenìni ana, moaruwai-ane. ⁹ Asu sìhafì himboarì ranai randeandani se moaruwai hohoanimoayafì ana, hündandifì ragu pütindafoandì! Se himboarì mamümbìyo hefe yanggìrì koadürümbo niŋgombo ra aboedane. Nga asu himboarì yìboboyopìrì hefe sapo haiambe sìhambo pifenìni ana, moaruwai-ane.

*Sipsip mamì mafarìhoayo kafeefe hoafì
(Ruk 15:3-7)*

10 Se hi badümbö sapo akidibou ndahurai ranheimbo ngiri moanane yahomondühi hiningindundüri. Ro sihamumbo anihondumboanahi hoafehapuri, ahei sünambeahindi nendi ranai ana muᅅguambo si ra wandi Ape sünambe amaru ranahandi ngusumboari hoerüwuri rundühanemo. [11 Nga Nindou Hondü ana sapo didiyei ai awarihehindeimbi-mayei aheimbo aboedambofendürimboyu tüküme fiyu.]

12 “Se nünguru hohoanimo yomo-ndühi yomoa? Nindou mamai ai ahandi 100 sipsip moᅅgui fandandeimbi hündi asu mamai ai afarahoayo ra nüngumandifia? Ai amuri 99 ranaheimbo rande hiningindeiarani wafuwami wohi dagüdi wakindihindani animbo asu ai ᅅgorü mafarahoayo ranahambo kokonda wakindeambui. 13 Ro sihamumbo hoafehapuri, nindou ranai sipsip mafarahoayo-mayo ra kokora hoeiareandi ana, ai ahandi sipsip ranahambo moani afindi hamindi hihifi-hihifindümbui ᅅga, asu ngiri amuri farifehe-koate burimayei ranaheimbo yahurai hihifi-hihifindu. 14 Mare yahurai ane sihamundi Ape sünambe amaru ai-amboani akidimondou ndahurai ranaheimbo hohoanimoayu refe farifehepoani yahu haya.”

Si hafi wandafi ai sihambo moaruwai hohoanimonduani nüngumandowora

15 “Asu si hafi wandafi ranai sihambo moaruwai hohoanimonduani ana, asu se ᅅgafi ahambo-so tükündafo sapo nine-moatükuni ai hüti sihambo ramareandi ra nafuindafindo. Asu rani-moatükuni ra moani dibo sihafandamboani

yangiri animbo randineandi sifahandi mbusümo. Ai sifahí hoafi ra himborayunini ana, asu se sifahí wandafi ranahambo aboedambo ngunindimboro sowarindifimbo-anafi. ¹⁶ Nga asu nindou ranai sifahí hoafi ra himbori-koatenduaní ana, asu se nindou maminduaní, yimbundafandaní yahurai ndowapindifí hawa ngafi. Rananimbo asu ai sapo nine-moatükuní tükumefeyo ranahambo anihondane mbiseimboyei. ¹⁷ Asu nindou ranai ahei hoafi himbori-koatenduaní Kraisindi nendimayei muŋguambo fandihindani ranaheimbo rani-moatükuní ranahambo hoafindafinduri. Bidifirani nindou ranai ahei hoafi ra himbori-koate himbosihimo-ndihoayuaní ana, ranahambo randihi hohoanimondeihiya nindou ranai Godimbo anihondümbofe-koate nindou asu nindou takis kaki semündü-randeimbi nahurai-ani, mbisei-amboane,” mehu.

¹⁸ “Ro sishamumbo anihondümbonanahi hoafayahí nda. Nine-moatükuní hifi ndanühi se kikiharündümo ranana asu God ai-amboani sünambe kikihindamündimbui. Asu nine-moatükuní se hifi ndanühi moani raru hiniŋgarundi ranana asu God ai-amboani sünambe moani hiniŋgindeambui. ¹⁹ Awi asukai sishamumbo hoafehapuri nda. Nini-simboaniyo nindou yimbu se hifi ndanühi nimbafanimbo nini-moatükunimboyo se refemboane safani hena ranahambo Godimbo didibafefineandi ana, rani-moatükuní ra wandí Ape sünambe amaru ranahandi warí süngu sifahanimbo tükündifepirimboe. ²⁰ Nga nindou yimbu-yafe, ŋgimiyei ranai wandí ndürinambo mamühayahindani ana, ro ranühi ahei mbusümo

nimboambo-anahi,” mehu.

Amboawi yaho hohoanimo

²¹ Raniyu asu Pita ai Sisasimbo-so tüküfi düdufi hoafiyundühi yahuya, “Adükari, asu wandi wandafi ai moaruwai hohoanimondupündunda nguwanı wambo ra, asu ro nüngunümbimbo ahambo amboawi mbısa hınıngımandihina? 7 ambefimbi ramandihiniyo?” mehuamboyu.

²² Asu Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Yowanı, 7ambe ramındeimbi asükai 7ambe ramındeimbi asükai 7ambe ramındeimbi aho ra. ²³ Nga God ngınındı hıfandarandı ranai ndahuriane. Adükari bogori nindou mamı ai ahandı ratüpurıyomo-rundeimbi nindou ranhamundi nını-moatükuniyo ahandı-mayo sowandümo marundi ra simogodühi tümara hu.

²⁴ Ai hapoadümo kakı nindou ahandı-mayo masowandümo ra dıdıboadoreandühi nımaru-ane, nindou mamı ahandı-mayo ten mirian (10,000,000) kakı semündümbımayu ranahambo sowaründümo tükümefundı.

²⁵ Nga asu nindou ranai moai kakı yahurai sıhendı asükaiyo simborı ahambo segodımbı. Ranımboyu asu bogori nindoumayu ranai nindou ranahambo hoafıyhüya, ‘Nindou ranahambo, ahandı aborüdü asu ahandı munğu moatükunı ra sahündürühi ranı fıhındı kakı simborı segodımbı mbısahümündı-amboane,’ mehu.

²⁶ Raniyu asu nindou ranai bogori nindoumayu ranahandı fıkmı yimündıho kare pusıre nımarümbı hoafıyuhüya, ‘Se awi wambo hıpoamborowandırühi hımboarınambo

yangiri hifandandiri. Nga awi ro sihafimayo munguambo moatükunî masahamîndîhi ra sihambo asükainda ndahanînimboyahi!' yahu hûti-hoafimayundo. ²⁷ Ranîyu asu bogori nindoumayu ranai nindou ranahambo hipoamborirûhi ahandî simborî segodîmbo-mayo ra hîniîngîre haya asu moanî aboedî koamarîheira mahu. ²⁸ Ranîyu asu ai nafîni huhündamboyu ahandî ñgorû afîndî mamî ratûpurîyafanî-rînandeimbi ai kaki akîdou simborî ahambo segodîmbo engoro ranahambo hoeimariri. Ranîyu asu ai ahambo mburûmündü haya amîndasûmohü fufure wamberamündühü hoafiyuhü yahuya, 'Se wandî-mayo ñgîmî kina simborî sûngu ra ndawandîri!' mehu. ²⁹ Ranîyu asu ahandî ñgorû afîndîmayu ranai ahandî fikîmî yimîndoho kare pusîre nîmarîmbo hoafiyundûhi yahuya, 'Se awi wambo hipoamborowandîrûhi himboarînambo yangiri hifandandiri, nga awi ro sihafimayo masahamîndîhi ra simborî hîhîrîndîhe ndahanînimboyahi,' mehundo. ³⁰ Nga asu ñgorû afîndî ai ahandî hoafi himborî-koate refembo moei mehu. Ranîyu asu ñgorû afîndambo serûmündü hu karabusîmariri mamî ahandî kaki akîdou ra dagadowanî anîmbo hîniîngîndirûmbui. ³¹ Asu ratûpurîyomo-rundeimbi bidîfirî ai rani-moatükunî ramefeyo ranahambo hoeiru houmbo ai ñgîniîndî hoafîmemo. Ranîyomo asu ai bogori nindoumayu ranahambo-so tüküyafu nîne-moatükunî tükûmefeyo ranahambo wataporîmbomarundi.

³² Raniyu asu bogori nindou ai ratüpurüyu-randeimbimayu ranahambo mborai yahundo hühüriri hoafi-yundühi yahuya, ‘Se ana nindou ratüpurüyafi-randeimbi moaruwai hamindanafi. Se wambo düdumefoandi asu ro afindi kaki se wandi-mayo masowandifi ranahambo i amboawi saheheya moani hiniñgimartheanini. ³³ Se sihafi mami ratüpurüyafani-rinandeimbi-mayu ranahambo hi-poamboroworühi amboawi safindosi sapo ro sihambo ramartheanini süngumbo,’ mehundo. ³⁴ Raniyu asu bogori nindoumayu ranai ahambo nginindirürühi karabusambe asübusi semindimbo koamarheiri. Ai karabusambe nüngumbo-animbo asu simbori saimbo ra dagadombui,” Sisas ra-mehu. ³⁵ Raniyu Sisas ai hoafi moendireandühi hoafiyuhü yahuya, “Moani mami yahurai safi wandi Ape sünambe amaru ranai nindou muñguambo sihamumbo randeapurumbui se sihamundi ngusüfoambe sihamundi wandafi ranahambo amboawi yaho-koateayomo ana,” mehu.

19

*Sisas ai nindowenihü nimorehi
semindihündambo hinñgife ranimbo
yamundimareandi*

(Mak 10:1-12; Ruk 16:18)

¹ Sisas ai rani hoafi wataporimbomandi ra moendire haya asu ai Gariri hifi ra hiniñgire haya Sudia hifina Sodan hoe ñgorü goesürini barhoei mahu. ² Rani-simboani nindou afindi safi ranai ahandi süngu maheia asu aheimbo

ranühi aboedi marearü. ³ Raniyomo asu Farisi nindou bidifiri ai Sisasimbo-so tüküyafu ahambo refi hoeifimbo yahomo houmbo düdururühi yahomoya, “Nindou mamí ahandí hohoanimo yangiri ahandí nimorehi hiningifembo ehu ana, asu sihefi ahinümbi hohoanimo ranahambo wanjeimandiyo?” mehomondamboyu. ⁴ Asu Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Awi se moai Baiborambe hoeirundiyo sapo hoafi ranai yare hoafiyowohüya ‘Weangurühi hondü Nafira-randeimbi ai nimorehi nindowenihí nafimarapiri,’ meho ra?” ⁵ Sapo God ai yare hoafiyuhü, ‘Ranimbohündambo animbo nindou ahandí hondi afindambo hiningindeapiri haya ahandí nimorehi raní díbo mamí tapeimbi nimbafeihí asu yimbu ai moani mamí tükündafine nimboambo-yafe,’ mehu. ⁶ Asu ngiri ai yimbundafe, nga ai fi mamananafe. Sapo God ai mamambere hiningimareandi ra asu nindou ai yükürübi fepoani,” mehupuri. ⁷ Raniyomo asu Farisi nindou ai Sisasimbo düdururühi yahomoya, “Nimboe asu nindowenihí ranai ahandí nimorehi ranahambo moei-yaho hiningife ranahambo Mosesindi ahinümbi hohoanimo ranambe yare hoafiyohüya ‘Se sihafí nimorehi hiningarowandi ana, ahambo moei yahombo sürü pando dabado,’” mehomondamboyu. ⁸ Asu Sisas ai asükaiyu simbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Se afindafindeimbanemo ranimboane asu Moses ai sihamundi nimorehi hiningifembo hohoanimo ranahambo moani yare himboana wamarapuri. Nga asu horombo hondü mungu-moatükuní God

ai nafirandambe ana hohoanimo yahurai moai yangoro. ⁹ Asu ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou mamĩ ai ahandĩ nimorehĩ ra nindowenihĩ ŋgorũ-dĩbo hoanepoanĩ, ŋga ai moanĩ hoanŋire haya nimorehĩ ranahambo moei yahu hinĩngire haya, asu ai nimorehĩ ŋgorũ asemũdu ana, nindou ranai nimorehĩ semĩndĩ hohoanĩmomayo ra moaruwaimbo-reandũhani.” ¹⁰ Sisasiĩmbo sũngururũ-rundeimbĩ ai ahambo hoafiyomondowohũ yahomoya, “Asu nindowenihĩ nimorehũhĩfembo hohoanimo yahurai rawefeyo ana, asu nindowenihĩ nimorehũhĩfe-koate ra aboedane,” mehomondamboyu. ¹¹ Asu Sisas ai simborĩ hoafiyuhũ yahuya, “Ndanĩ hoafĩ nda muŋguambo nindou ranahamumbo hoafiyowohũyopoanĩ, ŋga nindou sapo ahamumbo God ai ranĩ ŋginĩndĩ masagapuri ranahamumboane hoafĩ ra. ¹² Ŋga ranipoanĩmbo hohoanĩmomboane nindou ai sapo nimorehĩ semĩndĩ-koate anĩngo ra. Nindou bidifirĩ ra nimboe sapo ai moanĩ yahurai niŋgombo boagirĩ ai masahũpurĩmĩndei, asu nindou bidifirĩ ra nimboe nindou ai ahamumbo moanĩ-poanĩmbo mbĩnũnguwa seihehi timoefĩ kamarĩhori. Asu nindou bidifirĩ ai moanĩ God hĩfandarandĩ ranahambo hohoanĩmombo yangĩrĩwambo ranĩmboane nimorehĩ semĩndĩkoateyomo arundĩ. Nindou dũdi ndanĩ yamundĩfe hoafĩ ra semĩndĩmboayu ana, ai moanĩ mbĩsemũdu-wamboane,” mehupurĩ.

Sisas ai nĩmoakĩdĩboubombo-hũndambo

*didi bafimayu**(Mak 10:13-16; Ruk 18:15-17)*

¹³ Raniyei nindou ai Sisas sowana nimoakidibou ra fufurühmündi-hündürü tükümehindi, ai aheimbo ahandi warı nandearühi didi bafimbifindura sei hehi. Nga asu ahambo süngururü-rundeimb+memo ranai nindou ranaheimbo nginindimarundüri. ¹⁴ Nga asu Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Nimoakidibou ra ndühi aheimbo hinngirihindura wambo sowana mbisühüsi, nga ngiri güdüwuri. Nga God nginindi hifandarandi ra nindou nimoakidibou ndahuraiyei-ane,” mehu. ¹⁵ Raniyu ai aheiwami warı nandehandüri mbura asu ndamefiyu.

*Nindou hoarifi napo afindeimbi**(Mak 10:17-31; Ruk 18:18-30)*

¹⁶ Nindou mamı ai mamımbou Sisasımbou-so tükümefiyu. Ai ahambo düdufi hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, ro yangiri koadürümbo nıngombo ra semındımbou mbısambo asu nini aboedi moatükuni ramandıhea?” mehundo-amboyu. ¹⁷ Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ra nımbou wambo nini-moatükuni ai aboedayo ranahambo hoafiyafühi düduwefoandir-a? Aboedi mami-yangirani moanı aboedayu. Se gedühi aboedi yangiri nıngombo hohoanımondafühi ana, se moanı sapo ahınümbi hohoanımomayo munğu ranımbou kıkıhısafındandıfi,” mehundo-amboyu. ¹⁸ Asu nindou-mayu ranai düdufindühi yahuya, “Nıne ahınümbi hoafi rana?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Se nindou hifokoefepoanı, se

nimorehi sisihimopoani, se hūmbuhūnipoani, se nindou ŋgorūmbo tikefehefe papi hoafipoani, ¹⁹ se sihafi meapembo ndondondiwapirūhi ahafe hoafi himborindafi, se sihafi wandafi mamimbo ŋgusūfo pandoworū sihafi fimbo ŋgusūfo pararowandi nou,” mehuamboyu. ²⁰ Asu nindou hoarifi mayu ranai simbori ahambo hoafiyundūhi yahuya, “Ro muŋguambo rani ahinūmbi hoafi ranahambo himboriya süŋguriheambo-ana. Asu ŋgorū ninimoatükuni ramandihe-a?” mehundo-amboyu. ²¹ Asu Sisai ahambo hoafiyundūhi yahuya, “Asu se moani aboedi nindou hondū niŋgombo mbisafombo ana, se ŋgafi sihafi muŋgumoatükuni masihoefi ra nindou ŋgorūmbo fufundawandūhi rani-fihindi kaki ndowandifi mbunda, nindou moaruwai napokoate-mayei ranaheimbo kaki ra dabadūri. Ranimbo asu se sūnambe napo afindeimbi-ndamboya. Ŋga asu se mborai wandi süŋgu,” mehundo. ²² Raniyu asu nindou hoarifi mayu ranai rani hoafi ra himboriyu haya afindi hohoanimo kapeihi ndamefiyu sapo ahandi napo afindi ranimbo wambo.

²³ Raniyu asu Sisai ahambo süŋgururū-rundeimbimbo hoafiyupurūhi yahuya, “Ro nda sihamumbo anihondūmboana. hoafehapuri, nindou napo afindeimbi ranai God ŋginindi hifandarandi ranambe kefoefembo ana, awi tinjūmbi safane. ²⁴ Asūkai ro sihamumbo hoafehapuri nda, kemor, adūkari ninihondi hos nahurai, ranai ana hoeari kakimbo nūr ambe akidou rani nafi kefoefembo ana, ahambo

tĩjũmb-ane, ŋga nindou napo afĩndeimbi ai God ŋgĩnĩndĩ hifandarandĩ ranambe kefoefe hifombo tĩjũmbĩ safane,” mehupurĩ. ²⁵ Asu ahambo sũngururũ-rundeimbi ai ranĩ hoafi ra hĩmborĩyomo houbombo asu ranĩmbo mahepũnafundi. Ranĩyomo asu ai ahambo dũdururũhĩ yahomoya, “Asu nindou dĩdĩ ai refe ana, aboedambomandĩfi?” mehomondamboyu. ²⁶ Sisas ai ahamumbo hĩmboarĩ pareapurũhĩ sĩmborĩ hoafi yuhũ yahuya, “Ndanĩ moatũkunĩ ranana nindou ai refembo tĩjũmbĩ safane, ŋga God ai refembo ana, muŋgu-moatũkunĩ ra tĩjũmbĩyopoanĩ,” mehuamboyu.

²⁷ Ranĩyu asu Pita ai hoafi yuhũ yahuya, “Awi se ndũhĩ hĩmboyaifi, ro muŋguambo moatũkunĩ rarĩhu kokosĩfoarĩhu hohu sĩhafĩ sũngufemboanefĩ, ŋga nĩnĩ takĩnĩ mandahumĩndefa?” mehuamboyu. ²⁸ Sisas ai ahamumbo hoafi yupurũhĩ yahuya, “Ro sĩhamumbo anĩhondũmbo-anahĩ hoafehapurĩ nda, hifi sĩmborĩ tũkũfemboayo ranĩ sihi Nindou Hondũ ranai sũrũhoeyoweimbi nĩmarĩ fondĩ ranĩwamĩ nĩmanduanĩ, asu wambo sũngurundĩrĩ-rundeimbi se-amboanĩ mamĩ nĩmarĩ fondĩ 12 ranĩwamĩ nĩmandĩmboemo 12 mamĩsĩrĩ Israerĩhũndĩ ranaheimbo hifandĩyondũrĩmbohũnda. ²⁹ Rananĩmbo asu nindou muŋguambo dĩdĩyeyi ai ahei worĩ, akohoandĩ, rehĩ mamĩ, hondafĩndĩ, nĩmorĩ, asu nũmbũrĩ ra wambohũnda rarĩhi hĩnĩŋgarĩhindĩ ana, asu ai 100 yimbumbondĩhi ndahũmũndihĩ asu aheimbo yangĩrĩ koadũrũmbo nĩŋgombomayo ra God ai dagadũrĩmbui. ³⁰ Ŋga nindou

afɪndɪ dɪdɪyei ai haponda adũkarɪmbofemboayei ana, sũngunambo ai akɪdoumbo-ndahimboyei, ŋga asu nindou afɪndɪ dɪdɪyei ai haponda akɪdoumboehindɪ ana, asu ai sũngunambo adũkarɪmbo-ndahimboyei,” mehu.

20

Wofɪ hɪsɪ nũmbũrambe ratũpurɪyomorundeimbɪ nindou kafeefe hoafɪ

¹ Sisas ai hoafɪyuhũ yahuya, “God ŋgɪnɪndɪ hɪfandarandɪ ranana sapo nindou mamɪ nũmbũrɪ aharambũrɪ nahurai-ane. Ranani asu ai siambe hamɪndɪ hu nindou ahandɪ wofɪ hɪsɪ nũmbũrɪ ranambe ratũpurɪmbo masepurɪmũndu. ² Nindou ranai ratũpurɪyomorundeimbɪ rani-babɪdɪmbo mamamɪ si mamamɪ kakɪ ra ai segopurɪmbo hoafɪ mamũhɪru houmbo asu ahamumbo ahandɪ nũmbũrɪ ranambe ratũpurɪmbo koamarɪhepurɪ. ³ Asũkaiyu ai hũfɪhamɪndɪ ŋgɪnɪndɪyuambe safɪ huane nindou bɪdɪfɪrɪ ai maketambe moanɪ ratũpurɪ-koate burɪmemonda hoeimareapurɪ. ⁴ Raniyu asu ai ahamumbo hoafɪyupurũhũya, ‘Seamboanɪ ŋgomo wandɪ wofɪ hɪsɪ nũmbũrɪ ranambe ratũpurɪndɪmo. Ŋga ro sɪhamumbo kakɪ ndeara segopurɪmbo-mayo rani-sɪmogodũhɪ ndahapurɪmboyahɪ,’ mehupurɪ. ⁵ Raniyomo asu ai ratũpurɪmbo mahomo. Hũfɪnɪmbo asũkaiyu nɪmbambe safɪ ai hu mamɪ rani-sũngumareandɪ. ⁶ Ndeara nɪmbambe hondũ hu hoeireapurani nindou bɪdɪfɪrɪ ai moanɪ ratũpurɪ-koate ranũhɪ yaru manɪŋgomondamboyu. Raniyu asu ai ahamumbo dũdureapurũhũ yahuya,

‘Se ra nimboe moani ndanühi ratüpurî-koate hüfihamîndî gebuai afîndî ra manîngomo rana?’ mehuamboemo. ⁷ Asu ai ahambo hoafiyomondühi yahomoya, ‘Yihoefimbo nindou ai ratüpurî saikoate-memo-ndamboanefî anîmboefî,’ mehomondamboyu. Asu ai hoafiyupurühü yahuya, ‘I refe anasi, se-amboani ngomo wandî nûmbûrambe ratüpurîndîmo,’ mehupurî. ⁸ Ndeara bidîfirana kinîni hoafambe nûmbûrî aharambûrî bogorî-mayu ranai ahandî ratüpurîyomo-rundeimbimbo bogorîmbofi hîfandapurî randeimbi-mayu ranahambo hoafiyuhü yahuya, ‘Ratüpurîyomo-rundeimbi nindou ranahamumbo mborai mbîsafîpurî hawa ahamundî kaki ra dabapurî. Nindou bidîfirani süngunambo hondü ratüpurî masahapurî ranhamundî fihî pîndafî hawa ngafî weanğurühî ratüpurîmemo ranhamundî fihî tûndowandî,’ mehundo. ⁹ Ranîyo asu nindou ndeara nîmbambe hondü peyomo houmbo ratüpurîmemo ranai kaki mamamîru masowandümo. ¹⁰ Ranîyomo asu nindou weanğurühî peyomo houmbo ratüpurîmemo ranai-amboani kaki semîndîmbo tükümefundî. Ndanana ro afîndî safî ndahumîndemboyefî yahomo houmbo. Nga asu ai-amboani moani mamî yahurai kaki mamamîru masowandümo. ¹¹ Ranîyomo ai kaki ra sowandümo houmbo asu ratüpurî masagapurî nindoumayu ranahambo ‘Kaki ranîmbo nimboe ndahurai masawamunî,’ yahomo houmbo ñînepomemo. ¹² Ai yahomoya, ‘Nindou süngunî se ratüpurî masagapura moani bodîfombo

yangiri ratupurimemo-anemo asu se ahamumbo kakiri ra yihoezimbo masawamuniri nahurai masabapuriri. Roana siambe peyefiri hohu hufuniri gebuai ra ratupuriri tiririfomayefiri hufihamindiri kikirihunduhiri, mehomondamboyu. ¹³ Numburiri aharamburiri ai nindou ngorümayu ranahambo simboriri hoafiyunduhiri yahuya, ‘Wandafiri, se himboriyafiri, ro sihamumbo moai moaruwai dibo ninunguritheapuriri, nga waniri. Asu sapo sihiriri moai mamiri si ratupurimbo weanguruhiri mamiri si ratupuriyowohü, kakiri mamamife semindimbo hoafiri mamiri süngurihundiyo? ¹⁴ Haponda hamindiri se sihafiri kakiri ra ndowandifiri hawambo ngoafinambo ngafiri. Sapo ro kakiri sihamumbo masahapuriri yahurai nindou sünguniri ratupurimemo ranahamumbo amboaniri segopurimbo saheheamboyahiri masahapuriri. ¹⁵ Awi wandiri kakiri ra ro hohoanirimomayahiri süngu refembo ra wanimandiyo? Rani-moatükuniri ranana ai moaniri wandiri moatükuniri yangirane. Ro sapo aboediri moatükuniri ramaritheanda asu se ranimbo wambo garibrowandirühüyafiri?’ mehu.” ¹⁶ Sisai ai ndeara hoafiri moendifembo yahumbo hoafiyupuruhiri yahuya, “Nga nindou didiyei ai haponda adükarimbo-femboayei ana, süngunambo ai akidoumbon-dahimboyei, nga asu nindou didiyei ai haponda akidoumboehindiri ana, asu ai süngunambo adükarimbo-ndahimboyei,” mehu.

Ngimimbo Sisai yifimbo ranimbo wataporimbomandiri

(Mak 10:32-34; Ruk 18:31-33)

17-18 Sisas ai Serusarem+nambo hafuhüyu ai ahandi süngururü-rundeimbi 12 memo ranahamumbo ahamundihoari bogo hoafiyupurühi yahuya, “Awi se h+mbor+yomo. Haponda sih+ri nda Serusarem ngoaf+nambo hahifühanefti, nga ranühi an+ambo Nindou Hondü ranai God+ambo sihou-rundeimbi bogori nindou asu ah+nümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou ranahamundi warüh+ndi+fimbui. Ranan+ambo asu ai ahambo yif+ambo pap+hoafi+ndür+amboemo. ¹⁹ Ranan+ambo asu ai ahambo nindou amuri ranahei warambe hin+ng+indurumboemo. Ranan+ambo asu nindou amuri ranai ahambo nindou h+amboahü t+k+f+nambondi+hor+ habudihü ahambo ndüfuri ndüfuri+boadüwur+amboemo. Asu ahambo ni+mi keimbi kari+hendeimbi+fihi pandüwur+amboemo. Nga asu randife hayambondoani süngunambo ng+mi sindu mbunda asükaindu yang+ri+ bot+ndi+fimbui,” mehupuri.

*Sems Son ai adükar+mbofembo masafani
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Raniyo asu Sebedindi ni+morehi ahandi ni+mori yimbu bab+di Sisas+ambo-so tüküfe ahandi hanji+foani peyo yiri kak+re ni+mar+ambo ai mami+moatükuni rambireandi yaho haya düdumareri. ²¹ Raniyu asu Sisas ai ahambo düdureandühi yahuya, “Ni+morehi ra se ni+ni+moatükuni+mboya+fi rana?” mehundo-amboyo. Asu ai ahambo si+mbor+ hoafiyondowohü yahoya, “Se wambo randi+heamboya+hi mbisaf+ndi+ri se bogori+mbofeyoani asu

wandi n̄imori yimbu nda s̄hafi wari-hondün̄i n̄imari, s̄hafi kadüdan̄i n̄imari rambohünda,” mehoamboyu. ²² Raniyu asu Sisas ai t̄ñir̄ifo ahambo tüküfemboayo ranimbo n̄imori yimbumbo hoafiyup̄irüh̄i yahuya, “Se-ana moai fifir̄ineandi se n̄ini-mboyafani düduef̄ineandi ranimbo. Se ra ro t̄ñir̄ifo sem̄ind̄imboyahi ra mandowand̄ifaniyo?” mehup̄iramboyafani. Asu ai s̄mbor̄i ahambo hoafiyaf̄inandowohü safaniya, “Yini, ro rand̄ihoamboyeh̄isi,” masafani. ²³ Sisas ai ahafan̄imbo hoafiyup̄irüh̄i yahuya, “Yini, wandi t̄ñir̄ifo ndowand̄imboyafanīsi. Nga asu ro s̄hafan̄imbo hoaf̄indahap̄iri, düdi wandi wari-hondün̄i n̄imari asu kadüdan̄i n̄imari rambo ra ñgir̄indahi, nga wani. Fondi ranana wandi Ape ai nindoumbo did̄iboadoramünd̄i hin̄iñgimareandane,” mehu. ²⁴ Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi 10 memo ranai rani hoafi ra himbor̄iyomo houmbo asu ai apodoho yimbumefani ahafan̄imbo ñgin̄ind̄imarup̄iri. ²⁵ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo mam̄i gugureapur̄i mbura hoafiyup̄irüh̄i yahuya, “Se awi ranahambo fifir̄umbo-anemo, ñgorü s̄rambeah̄indi-mayei ranahei bogori nindou ranai ana nindou ranaheimbo ñgin̄indi h̄ifand̄irundür̄ihanemo. Rananemo asu ahei adükari nindou ranai-amboani ñgin̄indi aheimbo h̄ifandarundür̄i. ²⁶ Nga awi ndahurai hohoan̄imo ndanana s̄hamund̄i mbusümo yangor̄ipoani, nga wani. S̄hamund̄i mbusümo nindou mam̄i ai adükari-mbofe tüküfembo hohoan̄imoayu

ana, asu ranai nindou s̄hamundi ratüpur̄iyu-randeimbi nindoumbofi mbününgu-wamboane. ²⁷ Asu nindou mam̄i ai s̄hamundi mbusümo ro horombon̄poedi nindou-anah̄i yahu anüngu ana, nindou ranai s̄hamundi moan̄i ratüpur̄iyu-randeimbi nindoumbofi mbününgu-wamboane. ²⁸ Sapo rahurai ane Nindou Hondü aiana h̄fiñambo makusu ra ahambo nindou ai far̄hefimboyupoan̄i. Nga ai nindou af̄ind̄i ranaheimbo aboedambo-fendür̄imbo-hündamboyu ȳfiñambo makusu,” mehu.

Sisas ai nindou yimbu h̄imboat̄har̄i aboed̄mareap̄ri

(Mak 10:46-52; Ruk 18:35-43)

²⁹ Ran̄iyomo ai Seriko ngoafi h̄ninḡiru hou mahomonda, asu nindou af̄ind̄i safi ranai Sisas̄imbo süngumar̄hor̄i hei. ³⁰ H̄imboat̄har̄i nindou yimbu ranai naf̄ik̄im̄i n̄mar̄fan̄i h̄imbor̄iyafandane, Sisas ai mahuwamboyafan̄i, asu ai hoafi puküna kar̄hoef̄ineandühi hoaf̄iyafandühi safan̄iya, “Defit̄ind̄i ahuir̄i! Adükari, se ȳhoeh̄imbo h̄ipoambo-rowamun̄i,” masafan̄i. ³¹ Nindou af̄ind̄i ranai ahafan̄imbo se moan̄i yafambe k̄ik̄ihand̄fan̄i sei hehi nḡin̄ind̄i hoaf̄imehüp̄ri. Nga asu ai moan̄i puküna ham̄ind̄i hoafi kar̄hoef̄i-neandühi hoaf̄iyafandühi safan̄iya, “Defit̄ind̄i ahuir̄i! Adükari, se ȳhoeh̄imbo h̄ipoamborowamun̄i,” masafan̄i. ³² Ran̄iyu asu Sisas ai ranühi nḡin̄in̄imareand̄i. Asu ai ahafan̄imbo düdureap̄rüh̄i yahuya, “Ro s̄hafan̄imbo nin̄i nününgufep̄rīmboyahi asu se ran̄imbo hohoan̄imoayafana?” mehup̄ramboyafan̄i.

³³ Asu ai simbori ahambo hoafiyafi-nandowohü safaniya, “Adükari, se yihoehi himboari aboedi birihawamuni semboanehi hohoani-moayehi,” masafani. ³⁴ Raniyu asu Sisas ai ahafanimbo hipoamboreapiri haya wari ahafandi himboarambe pamareapira moani mamani rani-simboani himboari aboedi birimarhoayopira himboariyafandühi, asu ai Sisasindi süngu mahafani.

21

Sisas ai bogori nindou nahurai Serusarem ngoafambe tüküme fiyu

(Mak 11:1-11; Ruk 19:28-40; Son 12:12-19)

¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi Serusarem ngoafikimi akimi tiferundühiyomo asu ai ndeara Betfage ngoafambe Orif Nimi Wafukimi tüküme fundi. Ai ranühi tüküyafundühiyomo Sisas ai ahandi süngunerir-nandeimbi ranahafanimbo hoafi rani bitapire horombo koarhepirühi yahuya, ² “Ngoafi akimi anango ranihünda ngafani nimehünou hoeindineandani dongi mamani ahandi nimirani dibo wofifihi kife hinngifimbi-mayo ra fufurindi-heneapiri mbundina wambo sowana ndowandifani dügufani. ³ Asu nindou ngörü ai ranahambo nini hoafi hoafinduanani ana, asu se hoafindafandühiya, ‘Adükari ai ranahambo hoafimayu-amboanehi,’ mbisafandani animbo asu ai moani rande hinngindeandani amboani ndowandifani dügufani,” mehu. ⁴ Rani-moatükuni ranana sapo horombo Godindi hoafi hoafiyu randeimbi ai hoafimayu simogodühi

tüküfemboyo ramefeyo. Sapo ai yare horombo
hoafiyuhüya,

⁵ “Saion nindou ranaheimbo hoafindafindürühi
animboya,

‘Awi se ndühi himbondei s̄hehi adükar̄i bo-
gor̄i nindou ranai s̄heimbo sowana asüfu!

Aiana moani himboar̄i hoafendühi dongi
ran̄iwam̄i n̄imarü haya asüfu.

Asu aiana dongi n̄imorī mam̄i ran̄iwamani
n̄imarü haya asüfu,” meho. *Sekaraia 9:9*

⁶ Ran̄iyafan̄i asu ahambo süngur̄iner̄i
r̄inandeimb̄i ai hafan̄i Sisas ai hoaf̄imayup̄r̄i
ran̄i-süngu ramar̄ineand̄i. ⁷ Ran̄iyafan̄i asu ai

dongi hond̄i n̄imorī kameih̄i ra sowap̄ind̄ifan̄i
hüfan̄i ahafand̄i hoear̄i ra ahafewam̄i nand̄ine
h̄in̄iḡmar̄ineap̄ra asu Sisas ai ran̄iwam̄i far̄ifi

mamaru. ⁸ Ran̄iyei nindou af̄ind̄i saf̄i ranai
ahei war̄i hoandar̄i hoear̄i fufur̄ühümündi
naf̄in̄i kor̄imar̄ihinda asu b̄id̄if̄ir̄i ai n̄im̄i
war̄i emündi kameih̄i hutühümündi naf̄in̄i
kor̄imar̄ih̄i hei. ⁹ Nindou af̄ind̄i b̄id̄if̄ir̄i ranai

Sisas̄ind̄i han̄gifoani kefoehi hehi hei asu b̄id̄if̄ir̄i
süngun̄imayei ranai hoaf̄i puküna kar̄ihendühi
hoaf̄iyehü seiya,

“Defit̄ind̄i ahur̄i, ranahambo h̄ih̄ifi-
h̄ih̄if̄indahündo!

God̄ ai ahambo aboed̄i aboed̄i-
mb̄ir̄iramboane ai Adükar̄ind̄i
ndür̄inambo asüfu ranahambo.

God̄ind̄i ndür̄i adükarane mb̄isefomboane,” ma-
sei. *Buk Song*

118:26

¹⁰ Sisas ai Serusarem ḡgoafambe tükümeſiyua asu
ḡgoafi adükar̄i ranai hep̄ün̄i k̄ik̄ir̄andühi nindou
ranai düduyahindühi seiya, “Nindou düdi rana?”

masei. ¹¹ Nindou afɪndɪ-mayei ranai hoafɪyeyihɪ seiya, “Nindou ndanana Nasaretɪhündɪ Gariri hɪfɪhündɪ Godɪndɪ hoafɪ hoafɪyu-randeimbɪ nindou Sisas ani,” masei.

Sisas ai Godɪndɪ worambe kefuai mahüfu
(Mak 11:15-19; Ruk 19:45-48; Son 2:13-22)

¹² Sisas ai Godɪndɪ Worɪkɪmɪ hüfu nindou ranühi sesɪ napo kakɪfihɪ sɪmborɪ sɪseyei wakɪrɪhindühɪ nɪnoumayei ranaheimbo bukürümafoarearü. Ranɪyu ai kakɪ sɪsefe rambo fondɪyo asu nindou bɪdɪfɪrɪ ai wupufo nɪmarɪmombo sɪseru-rundeimbɪ nɪmarɪ fondɪ ra hɪhɪrɪmafoareapuri. ¹³ Ranɪyu ai hoafɪyundürühü yahuya, “Sapo Baiborambe sürü mapaiaro ra yare hoafɪyohü yahoya, ‘Wandɪ worɪ ranana dɪdɪbafɪfe worane mbɪseimboyei,’ mehu. Nga asu se worɪ nda nɪmboe hümbuhünɪ nindouyei dɪbonapɪfe worɪmbo-arɪhinda?” mehupuri. ¹⁴ Nindou hɪmboatɪhari asu nindou tɪɲari moaruwaimbɪ ranai Godɪndɪ worɪ ranambe tükümehinda Sisas ai aboedɪmareandürɪ. ¹⁵ Godɪmbo sesɪ sɪhou-rundeimbɪ bogorɪyomo asu ahɪnümbɪ hohoanɪmo yamundu-rundeimbɪyomo ranai hoeirundane, Sisas ai hepünɪfeimbɪ moatükunɪ ramareanda asu nɪmoakɪdɪbou ai puküna hoafɪ karɪhehindühɪ Godɪndɪ worɪ ranambe seiya, “Defɪtɪndɪ ahuirɪ ranahambo hɪhɪfɪhɪhɪfɪmboani,” maseiamboemo asu ai ranɪmoatükunɪ ranahambo ɲgɪnɪndɪmemo. ¹⁶ Ranɪyomo asu ai Sisasɪmbo düdururühɪ yahomoya, “Se nɪne-hoafɪ ai hoafayei ra hɪmborɪyafai?” mehomondamboyu. Asu Sisas

ai simbori ahamumbo hoafi yuhü yahuya,
 “Anihondane, ro ra himboriyamboanahi.
 Asu se moai hoafi Baiborambe mengoro nda
 hoeirundiyo? Sapo ai yare hoafiyowohü yahoya,
 ‘God, Se nimori akidibou asu
 akidibou hondü titihündi ranahei yafambe
 boaroworani animbo
 asu ai Sihambo adükarani sei ndorih
 hoafimbeyai-amboane,’ meho ra,” *Buk
 Song 8:2*

mehu. ¹⁷ Ranıyu Sisas ai ahamumbo yare
 hinıngıreapuri haya Betani ngoafına ranühi
 apombo mahu.

*Sisas ai hoafımayua nımi fik süfuri nahurai
 nımbımayo*

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Hapoadumbo siambe hondü Sisas ai
 adükarı ngoafına hıhırifi nafi huhüyu asu
 ai wembombomayu. ¹⁹ Ranıyu ai huhünda
 nafıkimı fik nımındı ranai manıngowa hoeire
 haya ranı sowana mahu. Asu moai nımındı
 ranıfihı fik hısı ranai kiaro, nga moanı
 emündı yangırı manıngowa hoeimareandı.
 Ranıyu asu ai nımı ranahambo hoafıyuhü
 yahuya, “Nımı ndanımbafı ndanı se ngırı
 asükaindafı hısındafı,” mehua, asu nımı ranai
 moanı mamıhari hoafı nıngoambe nımbımayo.
²⁰ Ranıyomo asu ahambo süngururü-rundeımbı
 ranai ai ramareandı ranahambo hoeiru houmbo
 hepünafundühı düduyafundühı yahomoya,
 “Nüngumareandamboyo fik nımındı ranai
 moanı yahurai nımai hamındı nımbımayo
 rana?” mehomo. ²¹ Ranıyu Sisas ai simbori

ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro sïhamumbo anihondümböanahi hoafehapuri, asu se anihondümböndündühi moani yimbu hohoani-mo-koateayomo ana, seamboani ro nimi ndanahambo ramarïheandi nou randumboemosi. Nga se hifi wafu ndanahambo hoafindimöndühiya, ‘Se firïhoefi hawa sïhafihoari hanifi sirïwara himo peyafi,’ ehomo ana, ra ai randifemboe. ²² Asu se anihondümböru houmbo ninimöatükunimboyö sïhamundi didibafife ra hoafemo ana, asu se rani-möatükunï ra ndowandümböemo,” mehupuri.

*Sisasimbo düdi nginindi masagado yahomo houmbo düdumefundi
(Mak 11:27-33; Ruk 20:1-8)*

²³ Sisas ai Godindi worimayo ranambe kefuai hu tüküfi nindou bidiframbo hoafi yamundeandürühi manïngu. Raniyo asu Godimbo sesi sïhou-rundeimbi bogori nindouyomo asu nindouyei bogori nindouyomo ranai ahambo-so tüküyafu düdururühi yahomoya, “Nüngu-nahurai nginindiyo se yahurai nda sowandifi hawa ndani-möatükunï refembo rana? Nindou düdi sïhambo nginindi yahurai ra masaganin-a?” mehomöndamboyu. ²⁴ Asu sïmborï Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro-amboani sïhamumbo awi mamï düdufe düdundaheapurimboyahi. Asu se wandi düdufe ranahambo hoafi weindaharundi ana, sïhamumbo nine-nginindi ro sahamindi hehea rani-möatükunï rarïhe arïhandi ranahambo hoafindahapurimboyahi. ²⁵ Asu dagüdamboe

Son h+moni nindou hundü+yo rambo hohoan+mo masemüdu rana? Ran+moatükun+ ra God+ndi-mayo tüküfemboyo asu nindouyei-mayo tüküfemboyo?” mehupuramboemo. Ran+yomo asu ai ahamund+hoari bogo s+mbori hoafi+yomondüh+ yahomoya, “Nini hoafi s+hiri ra hoafi+mandefa? Asu s+hiri ahambo hoafi+yahundowohüya, God+ndi-mayo tüküfemfeyo ane asefi ana, asu ai s+mbori s+hefi+mbor+ rande hoafi+ndümunüh+ya, Nimboe refe ana, asu se Son+mbor+ an+hondümbofe-koatememoa? mbüsü düdündüfimun+mbui. ²⁶ Asu s+hiri rar+hu hoafi+yefüh+, Ran+moatükun+ ra nindou-yafe-mayo tüküfemfeyo ane, asefi ana, asu nindou ranaheimbo y+h+mbor+nd+hur+mboyefi, nimboe sapo nindou ranai Son+mbor+ya, Aiana God+ndi hoafi hoafi+yu randeimbi nindoumayu ani aseimbohünda,” mehomo. ²⁷ Ran+yomo asu ai Sisas+mbor+ hoafi+yomondüh+ yahomoya, “Ran+moatükun+ ra ro moai fi+fi+ri+hundi,” mehomondamboyo. Asu ai ahamumbo s+mbor+ hoafi+yuhü yahuya, “Roamboan+ ro ng+ri s+hamumbo hoafi+ndahapuri dagüdamboe ro hohoan+mo ra saham+ndi hehea ran+moatükun+ rar+he ar+handi ra,” mehu.

Sisas ai af+ndi mam+ ranahandambo n+mor+ yimbu ranahand+ kafeefe hoafi hoafi+mayu

²⁸ Sisas ai yahuya, “Asu haponda se ra nünguru hohoan+moyomondüh+yomoa? Mam+mbor+ nindou mam+ ai nindowenihi n+mor+ yimburapiri henüngumboyo. Ai hu ahandi amongo n+mor+mayu ranahambo hoafi+yundüh+ yahuya, ‘Wandi n+mor+ nda, se ngafi wofi

hisi nümbürü ranambe ratüpurîndafi,' mehu. ²⁹ Asu nîmori ai yahuya, 'Ro ratüpurîmbo moei samboanahi,' mehu, nga asu süngunambo hohoanîmoyu hoeireanda mayoa ai ratüpurîmbo mahu. ³⁰ Raniyu asu afîndi ai akîdambo sowana hu mamî hoafi yahurai yare hoafîmayundo. Asu nîmori ai yahuya, 'Yîni Ape, ro ngamboyahi ranî ratüpurîmbo,' mehu, nga asu süngunambo ai moai hu. ³¹ Nîmori yimbu ranai nahanîyu sapo afîndi ai hoafîmayu süngu hîmboriyu haya ramareanda?" mehuamboemo. Asu nindou ai hoafîyomondühi yahomoya, "Amongo nîmori ai," mehomondamboyu. Sisas ai hoafîyupurühi yahuya, "Ro sihamumbo haponda hoafehapurînda, Nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi asu nîmorehi nindowenihi birabîriyei rîhündeimbi ranai sihamumbo ngasündîhipurî hehi ai boatei God ngîniîndi hîfandarandi ranambe karefoehindi. ³² Nga nîmboe Son sihamumbo sowahi tüküme fiyu ra ai sihamumbo sapo nafi aboedi süngumbeyafunda yahumboyu nafuimayupurî. Nga asu se moai ahambo anîhondümborüwuri. Nga asu nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi-memoyomo, asu nîmorehi nindowenihi birabîriyei rîhündeimbi ai yangîriyei ahambo anîhondümborüwuri. Rani-moatükunî ra se hoerundiî, nga asu se moai süngunambo yaru ni ngomo hohoanîmoyomondanî wanî asu ahambo anîhondümborüwuri," mehu.

Nindou moaruwai wofî hisi nümbürü

*hifandimarundi kafeefe hoafi
(Mak 12:1-12; Ruk 20:9-19)*

³³ Sisas ai hoafiyuhî yahuya, “Awi se ŋgorü kafeefe hoafi ranahambo hîmborîndîmo. Mamîmbo nindou mamî hîfî aharambûrî ai wofî hîsî hîfoare mbura ginîrimayu. Asu nûmbûrî ranambe wofî hîsî ra boboeyo-rambohûnda hîpîrî nafîmarandî. Asu nûmbûrî ranambe nîmoamo hafo gîgûdîyo rambohûnda yibadî ŋgerîra hafu hînîŋgîmareandî. Ranîyu asu ai muŋgu-moatûkunî ra raraore mbura nindou kaki semîndîmbo ratûpurîyomorundeimbî ranahamundî warambe hînîŋgîre haya, ŋgorü hîfîna angunî mahu. ³⁴ Ndeara wofî hîsî ranai sûfiyoanî nindou ranai ratûpurîyomo rundeimbî ranahamumbo nindou nûmbûrambe ratûpurîmemo ranahamumbo sowana koamarîhepura mahomo wofî hîsî ra semîndîmbo. ³⁵ Ranîyomo asu nindou wofî hîsî nûmbûrambe ratûpurîyomondûhî manîŋgomo ranai nindou ahandî koamarîhepura mahomo ranahamumbo mbumarîpundûmo. Ŋgorûmbo bubururî, ŋgorûmbo hîfokoarûwurî asu ŋgorûmbo nîmoeinambo-marurî. ³⁶ Ranîyu asûkaiyu nindou ranai ahandî ratûpurîyomorundeimbî bîdîfirî afîndî safî koarîhepurane, nindou nûmbûrambe manîŋgomo-memo ranai ahamumbo mamî horombo bîdîfirambo ramarûpurî nou yahurai ramarûpurî. ³⁷ Ranîyu nindou ranai bîdîfirambo hondû ahandî nîmorî ranahambo ahamumbo sowana koamarîheirû. Ranîyu ai yare hoafiyuhû yahuya, ‘Nindou ranai awi wandî nîmorî

ranahambo ndondüwurühi ahandi hoafi
 himborindi'mboemosi,' mehu. ³⁸ Nga asu
 ai ahandi nimori ranahambo hoeirüwurühi
 ahamundihoari yahomoya, 'Nimori ndanana
 sapo nümbüri aharambürü'ndi nimor-ani. Awi
 sihirü ahambo haponda hifokoandihurühi
 animbo asu sihirü ahandi-mayo napo
 ra fufundi'humündefomboane,' mehomo.
³⁹ Raniyomo asu ai ahambo mburündümo
 nümbürambeahindi himborani pirüwuri
 houmbo houmbo hifokoamarüwuri." ⁴⁰ Sisas
 ai yare düdufihü yahuya, "Asu wofü hisi nümbürü
 aharambürü ai asükaindu tükündüfihü ra, nindou
 ahandi nümbürü hifandimarundi ranahamumbo
 nüngumandeapura?" mehuamboemo. ⁴¹ Asu
 ai hoafiyomondühi yahomoya, "Nindou
 moaruwai ranahamumbo nindou ranai hifokoa-
 ndeapurümbui. Rananimbo asu ai nindou
 bodimondambo ahandi nümbürü ra dagapuranü
 asu ai hifandundühi wofü hisi süfi-ambe
 nindou ranai nümbürü aharambürü'mbo bidifirü
 dabudomboemo," mehomo. ⁴² Raniyu asu Sisas
 ai ahamumbo hoafiyuhüya, "Awi, se moai hoafi
 Baiborambe apenüngo ra hoeirundiyo? Hoafi ra
 yare hoafiyowohüya,
 'Worimbörü-rundeimbi nindou ai worimbombo
 kambohoanü moaruwai ra moanü yaru
 moei yahomo masihoemo,
 asu kambohoanü ranai moanü ndorühoeimbi
 hamindi kambohoanü'mbofe tüküme'feyo.
 Rani-moatükunü ra Adükari ai ramareandane,
 ünga rani-moatükunü ra ro hoeirühunda
 aboedi hamindane, asefi,' *Buk Song*
118:22-23

meho. ⁴³ Ranimboane asu sihamumbo hoafehapuri, ‘God nginindi hifandarandi ranamboani sihamumbo saihündi-mayo ra ndemündü haya asu nindou didiyei ai hisi aboedi hifandarandambe tükufembohünda ranaheimbo dagadürimbui. ⁴⁴ Nindou düdi ai kambohoani raniwami pirayu ana, ai munğuna hürühümbo yagudümbui. Asu kambohoani ranai nindou ranahandi wami pirayo ana, ranambo ndüninderimboe,” mehu. ⁴⁵ Raniyomo asu Godimbo sesi sihou-rundeimbi nindou bogoriyomo asu Farisi nindouyomo ranai Sisasindi kafeefe hoafi ranahamboya ‘Yihofomboani yare kafaore hoafayu,’ yahomo fifirimarundi. ⁴⁶ Raniyomo asu ai ahambo mbuimündümbo yahomo houmbo hohoanimomemo. Nga asu ai nindou afindi ahambo wakireri menğoro ranaheimbo yihimbomarundürü, nimboe sapo ai Sisasimboya, Ai Godindi hoafi hoafiyurandeimbi nindoumbofimboani masei ranimbo wambo.

22

Sisas ai nimorehi semindi simboani sesesimbo kafeefe hoafi hoafimayu

(Ruk 14:16-24)

¹⁻² Asu asüka Sisas ai kafeefe hoafinambo hoafiyundürüh-yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana ndahurai-ane. Mamimbo adükarü bogori nindou ai nimorehi semindi sesesimbo sesi raraore fikimi-fikimire masihendi ahandi nindowenihü nimirü ai nimorehi semindimbomayua. ³ Raniyu

ai nimarumbo ahandi ratupuriyomorundeimbi nindoumbo koamarhepuri nindou bidifirambo sesesi si ranifihitukundafundi yaho hoafiyopurimbo. Nga asu ranisimboani nindou ranai moai tukufembo hohoanimoyomo.

⁴ Raniyu asukaiyu ai ahandi ratupuriyomorundeimbi nindou bidifirambo koamarhepuri. Ai yare hoafiyuhü yahuya, 'Wandi sesesimbo si ranai ndeara nafiramindimboane. Burmakau anamindi asu ninihondi bidifiri wowondumbi wandi hifokoaru mandu didiboadiru nafiramindimboane. Nga se difomo nimorehi semindimbo sesesi ra sesimbo,' yahu hoafiyu koamarihendi.

⁵ Nga asu nindou ranai moai ahamundi hoafi himboriyomohou homo, nga wani. Nga ai ahamundi hohoanimomemo süngu ahamundi ratupurimbo bukürimefoundi. Nindou mamai ahandi nümbürinambo-ndefi, mamai ahandi stoa worinambofi raraomarundi.

⁶ Asu bidifiri ai nindou ranahandi ratupuriyomorundeimbi ranahamumbo mburüpundümo houmbo bubuhaiyomopurühi hifokoakomarüpuri.

⁷ Raniyu asu bogori nindou-mayu ranai ranimbo ngusüfoambe moaruwairirühiyu ahandi ami ranahamumbo koamarhepura ai homo nindou hifokoaru rundeimbi-memo ranahamumbo hifokoako-foarupurühi ahamundi ngoafi ra hai kamandu kamandu marundi.

⁸ Raniyu asu ai ahandi ratupuriyomorundeimbi ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, 'Wandi nimorehi semindimbo sesesi si ranai ndeara nafiramindimboanesi, nga asu nindou fandifembo hoafimayah ranai moei mehomo,

nga ngiri wandi worambe difomo. ⁹ Nga haponda se ngomo munguambo bogori nafi ranihunda munguambo nindou hoeindundühi ana, hoafindimondani nindou afindi safi wandi sesesimbo si ranühi ai mbifandund-amboane!' mehuamboemo. ¹⁰ Raniyomo asu ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranai munguambo nafi bogori ra homondühi munguambo nindou hoeirüpurühi gugurimarundi. Nindou bidifiri aboedi, bidifiri moaruwai kapeihi, ranai mungu fandafandambo nimorehi semindi sesesimbo fondi ra nindou yangiri güremareandi.

¹¹ Raniyu bogori nindou ai nindou mafandandi ranaheimbo himboasafimbo huwane nindou mam ranai sesesimbo hombo hoeari yihuruyimindi-koate mamaruwa hoeimariri. ¹² Raniyu asu bogori nindou ai ahambo düdurirühi yahuya, 'Wandafi, se ra nününguyafaomboyafi sesesimbo sihi hombo hoeari yihuruyimindi-koate tükümefoandi ndana?' mehundoa asu nindou ranai moani hoafi-koate siri yare mamaru. ¹³ Raniyu bogori nindou ai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, 'Nindou ranahambo yiri warü hüputüpundümo houmbo weindani nimbü nimaro-ambe pinduwuri. Rananimbo ai heindühi yahafi hitimbirandamboane,' mehu." ¹⁴ Ndeara Sisas ai hoafiyuhüya, "Nindou afindimboyo fandifembo hoafimayondüri, nga asu moani yimbu mam yangiri ranaheimbo dibonimayondüri," mehu.

Takis kaki sai hohoanimo ranahambo

*Sisasimbo dūdumarithorì**(Mak 12:13-17; Ruk 20:20-26)*

¹⁵ Farisi nindou ai homo Sisas hoafayu ranahambo n+nì dūdufe hoafì s+h+rì hoafìndefühì ranambo yirūmondìhurìmbo yahomo fifrìmarundi. ¹⁶ Raniyomo ai nindou ahamumbo sūngurìpurì-rundeimbi asu Herotìndì sūngururū-rundeimbi bidifìrì ranahamumbo Sisas-sowana koamarìhoupurì. Ai homo Sisasimbo-so tüküyafu hoafiyomondohü yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, ro s+hambo fifrìhunìnimboanefì se anìhondümbö hondü hoafiyafì arandì ra. Nindou ai nìne-hohoanìmo hohoanìmoayeì ranahambo se afìndì hohoanìmo-koate seana Godìndì anìhondü hohoanìmo ranahambo yamundo randühanafì. Asu seana s+hafì hìmboahü muṅgua nindou simogodühaneì. ¹⁷ Ranana asu se yìhoefìmbo hoafiyafìmunì. Se ra ranìmbo nūṅguro hohoanìmoyafühìyafa? Romiyomondì nindou bogorì Sisar ranahambo takis kaki saimbo ra aboedìyo waniyo?” mehomondamboyu. ¹⁸ Nga asu Sisas ai ahamundi nìne-hoafì moaruwai fifrìrarundi ranìmbo fifrìreandì. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühì yahuya, “Awi seana nindou yimbu yafambeimbanemo! Se ra nìmboe wambo ṅgorū-sūngufendìrìmbo yahomo houmboemo rana? ¹⁹ Naha ndühì wambo kaki hoarì takisambe sìhefembo-mayo ra nafui-yomondìrì,” mehuamboemo. Asu ai ahambo kaki hoarì ra sowandümo homo nafuimemondo. ²⁰ Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Se ra dade ṅgusümboarìyo asu ndürìyo kaki ndanìfihì

apaiaro rana?” mehuamboemo. ²¹ Asu ai ahambo simbori yahomoya, “Adükari bogori nindou Sisar ranahandane,” mehomondamboyu. Asu Sisas ai hoafi yupurühi yahuya, “I awi refeanasi nine-moatükunî Sisarîndayo ahambo sihefemboane, asu nine-moatükunî Godîndayo ahambo sihefemboanesi,” mehuamboemo. ²² Ranîyomo asu ai ranî hoafi ra himboriyomo houmbo hepünafundühi ahambo ranühi yaru hinîngîrîwuri houmbo ndamefundî.

*Nindou yifihündî botife hoafi ranimbo Sisasimbo düdumemondo
(Mak 12:18-27; Ruk 20:27-40)*

²³ Mamî ranî sihi Sadyusi nindou bidifiri ai Sisas sowana tüküme fundî. Ranî nindou ana ngiri nindou yifihündî botîndife-ndandî yahomo rundeimbi nindouyomo. ²⁴ Ranîyomo asu ai Sisasimbo düdurüwuruhî yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, Moses ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Nindou mamî ai nimori-koate yifinduanî ana, asu ahandî akidi ai ahandî-mayo nimorehi kai ra ndemündî haya yifimayu ranahandî fondühi farihefembohünda ahandî nimori ra amongoandî nimorimbiyuwamboane,’ mehu. ²⁵ Horombo yihoefti mbusümo apodoho mamî 7 ranai manîngomo. Amongo hondü ai nimorehi ra semündü haya nimori mbuimîndî-koate yifiyuhüyu asu ai nimorehi ahandî ra ranikimî akidîmayu ranahambo hinîngîmareandî. ²⁶ Ranikimî akidîmayu amboanî yahurai amongo hondü ai ramefiyu nou ramefiyu. Ranîyu asu ai

ranikimî akidî ngorü mbusümondî amboanî ngorü yahurai ramefiyu. Moanî mamî yahurai yangirî homo-homombo bidifiranî akidî hondü 7-mayu ranahandîfihî tümareandî. ²⁷ Ndeara bidifiranambo hondü nîmorehî ranai yifîmayo. ²⁸ Nga asu süngunambo nindou yifîhündî yangirî botifembo si tüküfeambe ra nîmorehî ranai nindou dadî nîmorehimanda? Apodoho-mamî ranai sapo ahambo munguambo masowandümo anesi,” mehomondamboyu. ²⁹ Asu Sisas ai ahamumbo sîmborî hoafiyuhü yahuya, “Awi seana hîhîndî hohoanîmombü nindou-anemo! Awi seana nîmboe sapo Baiborambeahîndî hoafiyoy asu Godîndî ngîndîyo ra fifirîfekoate-wambo ranîmboanemo. ³⁰ Nindou yifîhündî botehîndî ana, ai sapo sünambeahîndî nendî sünambe amarîmo yahurai tükündahîndühî anîmbo asu ai ngîrî nîmorehî nindowenihühî ndahîndî, nga wanî. ³¹ Asu sapo nindou ai yifîhündî botife ranîmbo ra, awi se moai God ai Bukambe sîheimbo hoafîmayundürî ra hoeirîhîndîyo? ³² Sapo ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Ro-ana Abrahamîndî God-anahî, Aisakîndî God-anahî, asu Sekopîndî God-anahî!’ mehu. Aiana yangirî nüngumbî nindou-yafe God-ani asu ai yifîhündî-yafe Godîyupoanî,” Sisas ra mehu. ³³ Nindou afîndî ranai ranî hoafî ra hîmborîyeyi hehi Sisasîndî yamundîfe hoafî ranîmbo mahepûnahîndî.

Nîne ahînümbî hohoanîmo bogorayo rana-hambo hoafîmayu

(Mak 12:28-31; Ruk 10:25-28)

34 Rani hoafi nambo Sisas ai Sadyusi nindou ahamundi hoafi kikimareapuri. Raniyomo asu Farisi nindou ai rani hoafi ranahambo himboriyomo houmbo ai mamühi gugurimefundi. 35 Raniyu asu nindou mamü ahamundi mbusümo ahinümbi hohoanimo fifireandeimbi ranai mamü düdufe Sisasimbo randihini hoeindihini yahu-haya düdumariri. 36 Ai ahambo düdurirühi yahuya, “Yamundo-randeimbi nindou, naha ahinümbi hoafi ranaiyo moani adükari hamindayo?” mehuamboyu. 37 Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Adükari sapo sifahfi God ranahambo, sifahfi ngusüfo muḅguambo, sifahfi hohoanimo muḅguambo, yifiafi muḅguambo ranambo ngusüfo pandowori.’ 38 Rani ahinümbi hohoanimo ranane ai weangurühididi asu moani adükari hamindayo. 39 Asu ḅgorü ahinümbi hoafi adükari rani-kiminindi ra ndahurai-ane, ‘Se ḅgunindambürü ranaheimbo ngusüfo pandowandürü sapo se sifahfi fimbo rawarowandi nou.’ 40 Mosesindi muḅguambo ahinümbi hohoanimo aho ranane asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou-yomondi yamundi-fe hohoanimo ranane muḅguambo ranana yimbu adükari ahinümbi hoafi ra nimindühane,” mehu.

*Sisas ai düdi Kraisyayu yahu haya düdumefiyu
(Mak 12:35-37; Ruk 20:41-44)*

41 Farisi nindou ai guguriyafu marimonda Sisas ai ahamumbo düdufipurühi yahuya, 42 “Se ra Kraisimbo nunguru hohoanimoyomondühiyomoa? Ai ra dadi

amoao mamiyomondambe-ahindiyua?" mehuamboemo. Asu ai simbori hoafiyomondühi yahomoya, "Ai-ana Defitindi amoao-ambeahindani," mehomondamboyu. ⁴³ Asu ai ahamumbo düdureapurühi yahuya, "Asu nününgufemboyo Yifiafi Aboedi ranai Defitimbo hohoanimo ngusüfoambe horimarera asu ai Krai ranahambo Adükar-ani mehundoa? Defit ai yare hoafiyuhü yahuya,

⁴⁴ 'Adükari Ai wandi Adükariambo yare hoafiyuhü yahuya,

"Wandi wari hondüni ndanühi ndando nimandifi ngafimbo

asu sünguna shambo hürütümbi nindou shafi yirumbo hoarehi hinngindheamboyahü,"

Buk Song 110:1

Defit ra-mehu. ⁴⁵ Defit ai Krai ahambo Adükari yahundo marandane. Asu nüngufimboyu Krai Ai Defitindi ahuirayu rana?" mehupuri. ⁴⁶ Asu nindou mam ai-amboani moai Sisasindi düdufe hoafi ranimbo simbori hoafiyundo, nga wani. Raniyomo asu ai rihünda peyomo houmbo ahambo düdufembo ahinirurühi asu ai moai ahambo mam düdufe amboani düduyafundo rundi, nga wani.

23

Sisas ai ahinümbi hohoanimo yamundurundeimbü asu Farisi nindou ranahamundi hoafi ranimbo ahini hoafimayu

(Mak 12:38-39; Ruk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ahambo wakireri menjoro ranaiyei asu

ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranaiyomo aheimbo wataporimbomarandüri. ² Ai yare hoafiyundürühü yahuya, “Ah+nümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi asu Farisi nindou-anemo ai siheimbo yamundifembo Mosesindifondi kosiründümo houmbo aningomo. ³ Ran+mbohündambo animbo asu se himborindei süngundhindi ninimoatükunimboyo ai se rarhi yahomo houmbo hoafemondüri ranimbo. Nga asu se nime-moatükunimbo ai rawarundirasüngu randhimboyei, nga wani. Aiana hoafi yangirane ai rarhi rarhi-emo, nga asu ai ahamundihorifembo ana, ngirirandundi. ⁴ Ahamundi ah+nümbi yamundife hoafi ra tñümbi moatükunane. Ai-ana nindou amuriyei daboahamindiwami nimboreimbi moatükunimbo ai mbisahümündia yahomo houmbo hüputüpuründümo nandundühanemo. Asu aiana ahamundihorifembo ngirirakidou amboani nimboreimbi moatükunimbo ai manandundirarahambo semindimbo moai farihouwuri, nga wani. ⁵ Nindou ai yihoeifimbo hoeimbirihimuni yahomondühanemo ai nindou himboahü munğumoatükunimbo ra yaru arundi. Ai didibafife wadagi adükari güdu mburu yihururündümo arundi. Asu ai ahamundi hoeari rani himborifihimoani rani-poanimbo yihuru yihurumarundi. ⁶ Aiana nimarifondimbo aboedühi nimarimboane hohoanimoyomo arundimbo afindimbo sesesimbo si simboanane asu Suda-yafe rotu wori ranambe diridühi nimarimbo-anemo hohoanimoemo. ⁷ Aiana nindou ai ahamumbo nindou afindimbo fandifeambe yihoeifimbo hihifimbirihümuni,

yahomo asu yihoeffimbo yamundu-rundeimbi nindou-anemo mbisahümüni mbirihündi, yahomombo-anemo hohoanimo yomo arundi. ⁸ Nindou ai sheimbo yowan yamunde-randeimbi nindou mbisahindürimboyei, nga wan. Seana moani mam apodoho apodoho mam yangiranei, nga shei Yamunde-randeimbi Nindou aiana moani mam ai yangirani anügu. ⁹ Asu se nindou mam hifi ndanühinda ranahambo ahinindi horühi hoafindeihiya 'Ape' mbiseimboyei, nimboe sapo shei Ape mam yangirani sünambe amaru. ¹⁰ Asu nindou ngorü sheimbo hoafindeihiya 'Yamundo-randeimbi' mbiseimboyei, nimboe sapo shei yamunde-randeimbi Krais yangirani. ¹¹ Nindou düdi ai shei mbusümo nindou adükari hamindi anügu ana, asu ai shei ratüpuriyu-randeimbi nindoumbofi mbünüguwamboane. ¹² Nindou düdi ai ahandi hoari nindou adükaranahi ehu ana, ahandi ndüri hifinambo gadimboe. Nga asu nindou düdi ai ahandi hoari hifinamboareandi ranai ana ahandi ndüri adükari ndimboe."

Sisas ai ahamundi yimbu yafambe moaruwai hohoanimo yaru arundi ranimbo hoafimayu (Mak 12:40; Ruk 11:39-52; 20:47)

¹³ "Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, hipoanimo embou-anemo. Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana nindouyei ngusumboarühi God nginindi hifandarandi ranahambo yipur papiru hiningiru arundi. Asu se sishamundi hoari

amboani moai ranambe kefoau homo-rundi. Asu asukai se moai nindou didiyei ai ranambe kefoefembo yifiraye ranaheimbo hiniŋiwura kefoehi hūsi, ŋga nafī gūrarundi.

¹⁴ [Ahinūmbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimoembou anemo. Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana sapo nimorehi kai animboei ranaheimbo wosihoafori hoafiyomo-ndündürühanemo asu se ahei wori kosaründimo. Rananemo asu se nindou ai hoembiri himuna yahomo houmbo Godimbo moani geduhi didibafiyomonduhi homo arundi. Raninimbohündambo animbo süngunambo sihamundi tiriifo ra moaruwai hamindi tükündifepurimboe!]

¹⁵ Ahinūmbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo se boboharindūmo! Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana botiwami hoe hanjifo-süngu homo arundane asu hifi-süngu homo arundane ra nindou mamī sihamundi süngurapuri randeimbi tükife niŋgombo kokombohündambo-anemo. Nindou ranai sihamundi süngurapuri-randeimbi nindou tüküfiyuwanane asu randüwuranī ai haiambe nafī gadūmbui sapo se-amboani rawefundi nou. Ranani nindou ranai se rarundanī ahandī moaruwai hohoanimo sihamundi moaruwai hohoanimo ranahambo ŋgasündearandi.

¹⁶ Nindou himboatihari nindou amurambo nafī nafuimbo-memo, se hipoanimoembou-anemo! Seana nindou yamundundūhiya, Nindou düdi ai ninimboyu dabarifihi Godindi wori ranahambo dukare

ranifihî dabarefiyu ana, ra moanane. Nga asu nindou düdi ai gor Godîndî worî ranambe engoro ranifihî dükare dabarefiyu ana, asu ai ranî-moatükunî refembomayu ra anîhondümbö rambîreandamboane yahomo arundî. ¹⁷ Seana himboatîharî hohoanîmo-koate nindou-anemo! Nîni-moatükunîyo ai moanî ahînümbî moatükun-ayo, gor ranaiyo asu Godîndî worî ranîyo? Gor ai Godîndî worambe yaŋgoromboane asu Godîndî moatükunî hondü nahurai tükefeyo. ¹⁸ Asu asükai seana yamundundühîya, Nindou düdi ai sesî sîhefe hasîhonî ranahambo dükare ranifihî dabarefiyu ana, ra moanane. Nga asu nindou düdi ai sapo sesî sîhefe hasîhonî ranîwamî sesî asîhefeyo ranahambo dükare ranifihî dabarefiyu ana, asu ai ranî-moatükunî refembomayu ra anîhondümbö rambîreandamboane yahomo arundî. ¹⁹ Awi seana nindou himboatîharanemo! Nîni-moatükunîyo ai moanî ahînümbî moatükunayo, sesî asîhefeyo ranaiyo asu sesî sîhefe hasîhonî ranîyo? Sesî, sesî sîhefe hasîhonî ranîwamî yaŋgoromboane asu sesî ra Godîndî yaŋgîrî tükefeyo. ²⁰ Ranîmboane asu nindou düdi ai sesî sîhefe hasîhonî ranahambo dükare dabarefiyu ana, munġu moatükunî ranîwamî engoro ranahambo kameihî ranifihî dabarîfihani. ²¹ Asu nindou düdi ai Godîndî worî ranahambo dükare ranîfihî dabarefiyu ana, asu God ai worî ranambe anüġu ranîfihî kameihî dabarîfihani. ²² Asu nindou düdi ai sünü ranahambo dükare ranîfihî dabarefiyu ana, asu ai sapo Godîndî nîmarî hîfandîmbo fondî asu

ai mare fondi raniwami amaru ranahandi-ihĩ kameihũ dabarĩfihani.

²³ Ahĩnũmbĩ hohoanĩmo yamundu-rundeimbĩ nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hĩpoanĩmboembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana muŋguambo akĩdĩbou sesambefembo moatũkunĩ wambifĩ nahurai ranane se yimuŋgurũdũmo mburu asu 10 ranahandi ŋgorũ bĩdĩfirĩ ra Godĩmbo yĩboboru asĩhoemo. Ŋga asu seana adũkarĩ ahĩnũmbĩ hoafĩ bĩdĩfirĩ ranahambo ana se hĩnĩŋgĩrumbo-anemo. Sapo rani-moatũkunĩ hoafĩ ranana ini ra, nindou muŋguambo ranaheimbo mamĩ simogodĩ hohoanĩmombo hohoanĩmo, nindou ŋgorũmbo hĩpoambo hohoanĩmo, asu anĩhondũmbofe hohoanĩmo ranane. Godĩmbo nĩnĩ-moatũkunĩyo 10 ranahanda mamĩ bĩdĩfirĩ yĩbobofe sĩhefe ahĩnũmbĩ hoafĩ ra se hĩnĩŋgĩndumboemo, ŋga adũkarĩ moatũkunĩ hohoanĩmo hoafĩmayahĩ ranamboanĩ se sũŋgundu ndundi. ²⁴ Seana hĩmboatĩhariyo hefe nindou ŋgorũmbo nafĩ nafuimbo nindou-anemo! Seana hĩmboafifĩ ranahamumbo sĩmindĩ hoe ranambe foerĩmonda hũrũhoupurũhanemo, ŋga asu kamer nĩnĩhondĩ adũkarĩ ra kameihũru sĩrĩfoarundũhanemo! ²⁵ Ahĩnũmbĩ hohoanĩmo yamundu-rundeimbĩ nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hĩpoanĩmboembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana sesĩ hĩpĩrĩ napo ra hĩmboranĩ moanambũhĩ ranane popoaiarĩhoemo, ŋga asu wagabe ragu ana hũmbuhũnĩ hohoanĩmo asu moanĩ sĩhamundĩ fi ranahambo hohoanĩmo ranĩmboane foafusafu hĩnĩŋgĩrundani tũkũra piareandi. ²⁶ Farisi

nindou seana himboatihari nindouanemo! Awi se hipiri ranambe ra, wagabe ragu rani boatei popoaindihomondani animbo asu himborani moanambühi ranamboani kameihi aboedi himbondimboe! ²⁷ Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimboembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana yifambe ranahambo yihuruyo hiningifeyoani aninggo yahurai-anemo! Ranane sapo yifambe ranai moanambühi himborani ranai aboedi himboyo haya aninggo, nga asu ragu wagabe ranana yifi hambohamindi fisingarümbi moaruwai ranai mamikariyombo foerimboane. Se sihamundi fiambe ragu ra moani yahurai hamindanemo! ²⁸ Yahurai-anemo se-amboani fi moanambühi nindouyei himboahü mbumundi nindou himboemo, nga asu sihamundi fiambe ragu ranana yafambe yimbumbi hohoanimo asu moaruwai hohoanimo ranambo güre pireapurimboane.

²⁹ Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimboembou-anemo! Awi se-ana yafambe yimbumbanemo! Se-ana Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi ranahamundi yifambe nafiru arundi. Asu nindou aboedi mbumundi manimboei-maye ahei yifambe-wami se yihururu hiningiru arundi. ³⁰ Asu rananemo se yaru hoafiyomondühya, 'Ro horombo sihefi amoao mami maningomo ranambe mbanimboefi-mbonana ngiri ro Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou ranahamumbo

hifokoefembo farihēhupuri.’ ³¹ Asu se rani hoafi yaru hoafemo ranana asu se maru sapo nindou didemo Godindi hoafi hoafiyomorundeimbimbo hifokoamarupuri ranahamumbo nahurai-anemo weindahi nafuiayomo.

³² Refe ana, awi koe se nine-moatükuni sihamundi amao mamai ai ramarundi ranifih randu ngomo nafindundümo! ³³ Awi seana amoasiranemo! Seana moaruwai amoasirindi nimori hondanemo! God ai sihamumbo papife hoafinduanise haiambe gadimboemo. Nüngundu se ranahambo mafēbou-a?

³⁴ Ranimboane asu se himborindimo nda. Ro sihamumbo sowana Godindi hoafi hoafiyomorundeimbi nindou, fifirundeimbi nindou asu yamundu-rundeimbi nindou ranahamumbo koandihēheapurimboyahi. Rananimbo

asu se bidifiri hifokoandupurimboemo, bidifirambo nimifih hifokoefemböhünda pandupurimboemo, bidifirambo Godindi worambe bubundupurimboemo. Asu bidifirambo ngorü ngoafihündi heboadupuri houmbo wandupuri ngomo ngorü ngoafihü tükündafundi. ³⁵ Ranimboane asu nindou mbumundi hifi ndanühi manimboei ranaheimbo hifokoamarundüra yifimayei, rani müngu moatükuni ranahambo se hütiyomo. Sihamundi hüti sünguyo sapo nindou ai mbumundi hohoanimo süngurihindeimbi Eberindi sirambeahindi peyo haya ho hombo Sekaraia sapo Berekiandi nimorimayu ranahandifihitümareandi ranahambo hifokoamarüwuri.

Se Godindi wori asu sesi sihefembo fondi mbusümo ranambeyo hifokoamarüwuri.

Raniḡbohündambo aniḡbo siḡhamundi-wami tiḡriḡfo ranai nanḡopuriḡboe. ³⁶ Ro siḡhamumbo aniḡhondüḡboanahi hoafehapuriḡ nda. Nindou hiḡfokoaru marundiḡ ranahambohünda tiḡriḡfo afḡndananiḡbo God ai nindou haponda aniḡḡboei aheiwamiḡ nandeandürümbui.”

*Sisas ai Serusarem ḡgoafiḡ ranahambo ho-
hoaniḡmomayu*

(Ruk 13:34-35; 19:41-44)

³⁷ “Serusaremḡhündiḡ, Serusaremḡhündiḡ, se Godḡndiḡ hoafiḡ hoafiḡyomo rundeimbiḡ nindou ranahamumbo hiḡfokoarḡhipurühiḡ asu se Godḡndiḡ hoafiḡ semḡndiḡ hombo nindou siḡheimbo sowana koamarḡhepurḡ ranahamumbo hiḡfokoefepuriḡḡbo safombo niḡmoeinambo-riḡhüpurḡ marḡhündiḡ! Ro siḡhafiḡ mbusümo nindou aniḡḡboei ranaheimbo wagiḡdemḡndḡndürühiḡ warḡ gabudiḡfoefendürḡḡbo afḡndiḡ ho-
hoaniḡmomayahḡ kakaroko hondḡ ai ahandḡ weihoandiḡ mbanendiḡ hoareharamḡndḡndürḡ nou. ḡga asu se wambo moai refembo raro-safḡndḡriḡ, ḡga moei masafiḡ. ³⁸ Asu se hiḡmborḡndei. God ai Ahandḡ worḡ siḡheiḡ mbusümo hiḡniḡḡḡmareandiḡ asu moaniḡ fondariḡḡboe. ³⁹ Ro nda siḡheimbo hoafehandürḡ, hapondanambe ana se ḡḡriḡ asükai wambo hoeindḡhindḡriḡ, ḡga ḡgo ḡḡombo süḡḡunambo aniḡḡbo se randḡhi hoafḡndeiḡya, ‘God, Se nindou ai Adükariḡndḡ ndürḡna tükefiyu ranahambo aboediḡ aboediḡndḡworḡ,’ mbiḡseimboyei,” mehu.

24

Sisas ai Godindi wori ra biriboemboe yahu haya wataporimbomarandi

(Mak 13:1-2; Ruk 21:5-6)

¹ Sisas ai Godindi wori ranambeahindi tüküfi haya huwane asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo sowana mahomo Godindi wori worimbomarundi ra nafuiyondowohü hoafiyondombohünda. ² Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Yini, ro anihondumbo-anahi nda hoafehapuri. Se haponda muṅguambo moatükuni ra hoeirundai? Ngiri nimoei nda süngunambo ana rande atüboaki-atüboakindo gafuwani hoeindundi, nga muṅguambo nimoei ra hifini pindihimboeyi,” mehupuri.

Sisas ai ahambo süngururürundeimbimboya tihirifo tükündifemboe yahu hoafimayu

(Mak 13:3-13; Ruk 21:7-19)

³ Sisas ai Orif Nimi Hifi Wafuambe nimiru ane asu ahambo süngururü-rundeimbi ai yangiri hafomo ahambo-so tüküme fundi. Raniyomo asu ai düduyafu hoafiyomondühi yahomoya, “Se yihofimbo hoafiyafimuni nünḡu-simboani rani-moatükuni ra tükümandife? Asu nini-moatükuni boatei tükündifeyoani hoeimandihu sapa se kosimboayafi ranane asu ndeara bidifiranambo si tüküfemboayo ranane ranahambo fifirindihumboyefi?” mehomondamboyu. ⁴ Raniyu asu Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Awi se hibadumbo nindou ai sishamumbo wosihofori hoafindeimboeyi. ⁵ Nga

nindou afɪndɪ ai tükündafu wandɪ ndürɪ dükandu hoafɪndɪmondühɪ anɪmboya, ‘Ro nda Kraisanahɪ!’ mbɪsɪmondühɪ anɪmbo ai nindou afɪndɪ ranaheimbo wosɪhoafɪ hoafɪndɪmondanɪ ai anɪhondümbondɪhimboyei. ⁶ Se yifiarɪ hoafɪ asu yifiarɪ yafui hoafɪ hɪmborɪndɪmboemo. Nga asu se ranɪ-moatükunɪ ranahambo hɪbadümbɪ, nga hepünündafumboemo ranɪmbo. Ranɪ-moatükunɪ ra tükündɪfemboesɪ, nga asu ranɪ-moatükunɪ tükefeyo ranahambo ndeara bɪdɪfɪranambo si ane yahopoanɪ, nga awi wanɪ. ⁷ Hɪfɪ hɪfɪ ranai sɪmborɪ yifiarɪndɪmboe. Asu adükarɪ bogorɪ nindou mamɪ ahandɪ nendɪ ranai ngorü adükarɪ bogorɪ nindoundɪ nendɪ ranɪ-babɪdɪ sɪmborɪ-sɪmborɪndɪmboemo. Hɪfɪ bɪdɪfɪrɪ ranɪfɪhɪ sesɪ ai wanɪndohü asu hɪfɪhe ranai tükündɪfendamboe. ⁸ Munguambo moatükunɪ ra tükefeyo ranana moanɪ nɪmorehɪ ai nɪmorɪ wakemɪndɪmbo asübusɪ boatei asemɪndo yahurai boatei-ane tükefeyo. ⁹ Rananɪmbo sɪheimbo mbundüründümo tɪŋrɪfombɪ moatükunambe sɪndündürühɪ hɪfokoandündürɪmboemo. Rananɪmbo munguambo hɪfɪndɪ nindou ai wandɪ sünguna sɪhamumbo yɪboarukondühüpürɪmboyei. ¹⁰ Ranɪ-sɪmboanɪ nindou afɪndɪ ranai ahei anɪhondümbɪ hohoanɪmo ra hɪnɪngɪndɪhindühɪ, asu ai ahei ngunindɪ ranaheimbo nindou amurɪ hürütümbɪ nindouyei warühɪndɪhindürühɪ asu aheihoarɪ amboanɪ sɪmborɪ yiboarukofirɪndeimboyei. ¹¹ Rananɪmbo asu Godɪndɪ tɪkai hoafɪ hoafɪyomo-rundeimbɪ nindou afɪndɪ ranai tükündafundühɪ anɪmbo asu ai nindou afɪndɪ ranaheimbo wosɪhoafɪ

hoafindimondani anihondümbondihimboyei.
 12 Raniñihî animbo asu sapo moaruwai hohoanimo ranai afindi tükündifeyohü nindou ñgorümbo hipoambofeihî ñgusüfo pefe hohoanimo ranai akidoundimboe. 13 Nga asu nindou düdi ai nini-moatükunî ahambo tükefeyo ranahambo moanane yahu kikiñihiramündî anüñgu ai ñgu ñgumbo bidifiranî si tüküfiyuambe ranana ai aboedambondifimbui. 14 God ñginiñdî hifandarandî Aboedi Hoafi ranahambo muñguambo hifi ranüñhî nindou muñgu ranaheimbo weindahî bokarihefendüranî animbo asu ndeara bidifiranî si ra tükündifemboe.”

*Moaruwai hamindî moatükunî tükündifemboe
 (Mak 13:14-23; Ruk 21:20-24)*

15 “Asu moaruwai moatükunî niñgombomayo sürühoeimbî fondi ranahambo moaruwaimbondeambui ranahambo Godindî hoafi hoafiyu-randeimbî nindou ahandî ndürî Danier ai wataporimbomarandî ra se hoeindumboemo. (Nindou düdi ai ndani hoafi ra hoeifemboayu ranai hoafi ranahambo ndore fifirimbireandamboane.) 16 Rani-simboanî animbo nindou didiyei ai Sudia hifambe animboei ranai hifi wafunambo niñmai mbifeohindamboane. 17 Rani-simboanî ana sapo nindou ahandî worikimî amaru ranai ahandî napo worambe kurayo ranahambo hanî semindimbo hihiniñgindeambui. 18 Asu nindou düdi ai ahandî nübürambe anüñgu ranai ñgiri ahandî hoearî masihendi ra semindimbo hihirindifi ñgu, ñga wani. 19 Rani-simboanî

nimorehi didiyei ai nitori furumbaye-ane asu nimorehi nitori titi simindeimbaye ranane ranaheimbo moaruwai hamindi tukundifemboe. ²⁰ Se Godimbo didibafindimo rananimbo asu se ngiri afindi ngisihari tukufeyoambe ane asu moani nimarimbo si ranambe ane ra se ngiri feboundi! ²¹ Rani-simboani tihirifo afindi tukundifemboe. Horombo God ai hifi sunu nafimarandambe peyo haya ho hombo hapondani tufefeyombe ana, moai afindi tihirifo ndahurai tukufeyo. Nga sungunambo rani simboani ana moani mungunambo tihirifo afindi hamindi moatukuni animbo tukundifemboe. Asu randife hayambo ra sungunambo ana ngiri asukaindo tihirifo yahurai tukundifeyo. ²² Nga asu God ai rani-simboani ranahambo bodifombofe kikihiyimindi-koatembembonana munguambo nindou ranai ngiri aboedamboyahindi. Nga asu God ai munguambo nindou sapo ranaheimbo wandanei yahu dibonimayunduri ranimbohundambo wambo animbo asu hapondani ana God ai rani si ra awi bodifombonde kikihindamundumbui. ²³ Rasimboani nindou bidifiri ai sihamumbo hoafiyehuya, 'Se nduhi himboemo, nga Kraisi ana ini nda!' mbisei-anane, asu 'Ai ana ini gogu ra!' mbisei-anane ra se nindou ranahei hoafi anihondumbo-ndundurimboemo. ²⁴ Nimboe sapo nindou bidifiri ai tukuyafunduhi woshihoafori hoafindimonduhuya, 'Ro Kraisanahi,' asu 'Ro Godindi hoafi hoafiyarhandeimbi nindou-anahi,' mbi-simbo-memo. Asu ai hepunifeimbi moatukuni nafuindimonduhi rani-poanimbo nginindi

nafuimbo ratüpurî ratüpurîndîmboemo. Ai nindou sapo God wandanei mehu ranaheimbo amboanî ndahurîmîndefîmbo mbîsîmboemo, nga ngîrîndîmo. ²⁵ Ranî-moatükunî ranahambo ro horombonamborîhe hoafîmehapurane, nga se ranahambo himborîndîmo. ²⁶ Asu nindou ai randîhi hoafîndeihiya, ‘Hoeirîhi, Krais-mayu ranai ana nîmî wohî furîkoate-reandî hîfûhani anüngu,’ mbîseianî asu se ranîni ngomboemo, nga wanî. Asu nindou ai randîhi hoafîndeihiya, ‘Aiana dîbo ndanambe ndanüngu nda,’ mbîseianî wanî asu se ranahambo anîhondümbondumboemo, nga wanî. ²⁷ Nga Nindou Hondü ranai ana, sapo wabürüsü sünü muᅅgu ranîfîhi hüfîhamîndî süfuanîpoedî ngu hafuanî si boakîboadeamboe yahurai-anîmbo nindou himboahü tükündüfimbui. ²⁸ Sapo nahanühîyo nindou ai yîfîyo haya yîfî nîmoko ranai moanambühî engoro ana, ranühî koahoeimbî ranai hei gugurîhindühanei.”

*Nindou Hondündî kosîmbo si
(Mak 13:24-27; Ruk 21:25-28)*

²⁹ “Ranî tîᅅîrîfombü moatükunî si ranai ndeara muᅅgundoanî anîmbo nîmehünou, hüfîhamîndî ai nîmbîraᅅînderühî asu amoamo ai ngîrî sindu. Mupui ai sünambeahîndî firîbadîyîboai pütapîndowohü asu muᅅguambo ngînîndî moatükunî sünambe anîᅅgo ranai fîfîmîndîmboe.

Aisaia 13:10; 34:4

³⁰ Ranî-sîmboanî anîmbo Nindou Hondü ai tüküfembo nafuimbo moatükunî ranai

sünambe weindahî tükündîfemboe. Asu hîfî ndanühündambo munḡuambo sirîhündî nindou ranai arasîranîndeimboyei. Asu Nindou Hondü ai sünambeahîndî mburüḡaiwamî nüḡumbo ahandî ḡḡîndî asu adükarî hîmboamupuimbo-randeimbî moatükunî ndemündü haya ra dîbonde kuduani ranahambo hoeindîhimboyei. ³¹ Rananîmbo fufuḡî afîndî ranai hoafîndîmboe. Rananîmbo asu ai ahandî sünambeahîndî nendî ranhamumbo yimbuyimbu hîfî ra hîmboranîpoedî nindou munḡu God ai wandanei mehu gugurîfendürîmbohünda koandîhepura ḡgomboemo.”

Hoandasüfo nîmîndî ranahambo yamundîfe hoafî

(Mak 13:28-31; Ruk 21:29-33)

³² “Asu se hoandasüfo nîmîndî türüfoarundühî hohoanîmondîmo. Ranî nîmî ranai ahandî düdüdü ranîfîhî hoehoai tütükîyohü emündü aforo ana, se fîfîrundî sapo ranana ndeara hoemboane. ³³ Mamî ranî-süḡumbo anîmbo asu se hoeindundani munḡuambo ranî moatükunî ranai tükündîfeyoanî hoeindundühî rananîmbo se Nindou Hondü ai ḡḡîrî amîtata kudu, ḡḡa yipurî kîmani anüḡu, ra fîfîrîndumboemo. ³⁴ Ro sihamumbo anîhondümbaanahî hoafehapurî nda. Bîdîfîrî nindou hîfî ndanühî anîmboei yîfîhai-koateayei-ambe anîmbo ranî-moatükunî ranai tükündîfemboe. ³⁵ Sünü hîfî ranai ana awarîndîhoemboe, ḡḡa asu wandî hoafî ranana ḡḡîrî awandîhoayo, ḡḡa wanî.”

Nindou mamî aiamboanî moai Adükari ai tüküfembo si ra fifireandî

(Mak 13:32-37; Ruk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Nga asu Nindou Hondü ai tüküfembo si ranînambo nindou mamai-amboanî moai fifireandî. Asu ranî si tüküfemboayo ra sünambeahindî nendanemo asu Nîmorî aiani ra moai fifirundî. Nga moanî Afîndî ai yangîrani ranî-moatükunî ranahambo fifireamboayu.

³⁷ Nindou Hondü ranai tüküfembo si ranana Noa nünquambe ra simboanî nahuraindîmboe.

³⁸ Sapo horombo hohoambu ai tüküfe-koateyoambe ranî-simboanî ra nindou ai moanî sesi sahüsi hoe simîndei asu nîmorehî nindowenihî anamîndühîyahi heimbo bidîfîranî hondü ranambe Noa ai botambe aboeda kamefuendî.

³⁹ Ranî-simboanî ra nindou ranai ranî-moatükunî tüküfemboayo ranahambo moai fifîrîhindî, nga ai moanî sirî mbîrowohî ratüpurîyei hei-ane asu hohoambu ranai tüküfehü aheimbo pare gogomaramîndîndürî. Moanî yahurai-anîmbo sünguna Nindou Hondü ai tüküfiyuambe tükündîfemboe.

⁴⁰ Ranî-simboanî ana nindou yimbu ai nümbürambe ratüpurîndafandühî nîmbafandanî anîmbo, nindou ngorümbo nderümündühî asu ngorü ai moanî rande bodîboadiranî nünqumbui.

⁴¹ Nîmorehî yimbu ai mbanî hîrîndafihî nîmbafeanî anîmbo asu ngorümbo ndemüduanî asu ngorü ai moanî rande bodîboadeandanî nîngomoe.

⁴² Awi se hîbadümbo nîngomo, nga nîni-simboanîyo sîhamundî Adükari ai tüküfemboayu ra se moai fifirundî. ⁴³ Awi se randu hohoanîmondîmo. Worî aharambürîyu

haya hümbuhüni nindou ai nini-simboaniyu ahandi worambe hümbuhünimbo tüküfemboayu ra fifirareandi ana, nindou ranai ngiri apu. Nga ai hümbuhüni nindou worambe tükündüfimbui mbüsü haya yangiri günde nimandü ngumbui. ⁴⁴ Ranimbohündambo animbo se-amboani munguambo si aho ra hibadundühi nafindündümo nimandimo. Nga Nindou Hondü ranai tüküfembo ranahambo se mitaniründümo houmbo hidibo-hidiboyomondambeanimbo moani ai sübundamündü tükündüfimbui.”

*Nindou ratüpuriyafanirinandeimbi aboedi asu moaruwai ranahafandi kafoefe hoafi
(Ruk 12:42-46)*

⁴⁵ “Asu düdi ratüpuriyu-randeimbi kaowori hohoanimokoate didiboadre-randeimbi fifireandeimbi nindouayua? Nindou ranai ana sapo ahandi bogori nindou-mayu ranai ahamboya, ‘Se nindou ratüpuriyomo-rundeimbi bidifiri-memo ranahamumbo hibadapuri,’ yahu haya kafoariri hinngimariri ranani sapo ai ahamumbo sesi segopurimbo simboani yibobofe segopurimbohünda. ⁴⁶ Nindou ranahandi bogori nindou ai worambe tüküfi hoeirirani asu nindou-mayu ranai sapo ahandi bogori nindou ai refembo hoafimayu süngu rawareandi ranana nindou ranai moani hihifi-hihifimbiyuwamboane! ⁴⁷ Ro nda shamumbo anihondumboanahi hoafehapuri, bogori nindou ranai nindou ranahambo ahandi munguambo moatükuni ranahambo hifandimbo bogorimbondiri hinngindirümbui. ⁴⁸ Nga

asu nindou ranai, moaruwai ratüpur+yu-randeimbi nindouayu ana, asu ai ahandi fimbo rande hoaf+nduhü an+imboya, Wand+ bogori nindou ai ng+ri+ awi n+mai tükündüfiyu mbüsümbui. ⁴⁹ Ranan+imbo asu ai ahandi mam+ ratüpur+yomo-rundeimbi-memo ranahamumbo piyu haya bubuhaindüpurühi asu sesi dedü wak+indeandühi bia ra ndümündi, nindou bia sim+indi+mo-rundeimbi rani+babi+di hoanguhü rarandu wak+indeambui. ⁵⁰ Ranan+imbo asu mam+ simboan+ sapo ratüpur+yu-randeimbi-mayu ranai ahandi bogori nindou ranai tüküfemboayu ra mitan+ramündü haya hid+ibo-hid+iboyuambe an+imbo tükündüfimbui. ⁵¹ Ranan+imbo asu ahandi bogori nindou ai ahambo ki+bodi+r+indir+ mbunda asu nindou wos+hoafori hoaf+yeimbi ranambendir+imbui. Ranan+imbo asu ai ranambendi+fihi heindühi yahafi sis+inder+imboe.”

25

Yihoar+fambor+ 10 ranahei kafeefe hoafi

¹ “Rani+simboan+ ana God ng+in+indi sünambe hi+fandarandi ra ndahurai an+imbo tükünd+femboe. Mam+imbo yihoar+fambor+ 10 ranai nindou mam+ n+moreh+ semündü haya masüfuwa asu ai ahei ram hai ra fufurühümündi hehi ahambo naf+n+ nafaar+fiho fihambo mahei. ² Hondahüyahindeimbi+mayeri (5) ranai moan+ hohoan+mo-koateyei, nga asu ngorü hondahüyahindeimbi+mayeri (5) ranai aboedi fi+fir+hindeimbi+yei. ³ Sapo n+moreh+ hohoan+mo-koate-mayeri ranai ahei ram ra

sahümündi, nga asu moai ram hoe bidifiri fuihümündi. ⁴ Nga asu nimorehi diboadore fifirihindeimbi-mayei ranai ahei hoe hipirimayo ranambe hoe fuihümündihî ahei ram diboadorîhi masahümündi. ⁵ Ranîyei asu sapo nindou nimorehi semündümbi-mayu ranai nîmai tükufe-koatemayuwamboyei asu aheimbo yapombo himbo-marandüramboyei moanî rarîhi yapombo boarîhehi hehi kurîmayei. ⁶ Ranîyo hombo nîmbi mbusümondühî nindou mamî ranai mîngiyowuhü yahuya, 'Sapo nindou nimorehi semündümbi-mayu ana nda! Nga asu se ahambo sühüsi nafaorîhorî fihîrîhorîmîndei!' mehu. ⁷ Ranîyei nimorehi-mayei ranai muᅅgu botîyahindühî ahei ram hai ra yimundîfembo didiboadomafandîhündî. ⁸ Ranîyei asu nimorehi hohoanîmo-koateyeimbi-mayei ranai nimorehi aboedî fifirihindeimbi-mayei ranai hoafîyeihü seiya, 'Awi se yîhoefîmbo ndühî sîhei-mayo hoe bidifiri fuisehi, nga yîhoefî ana hümaraso,' maseiamboyei. ⁹ Asu nimorehi aboedî fifirîhi-rîhündeimbi ranai hoafîyeihü seiya, 'Yowanî, ᅅgîrî ndehündî. Hoe ndanana sîheimboane asu yîhoefîmboane ra ᅅgîrî sîmoᅅgoründamîndîmunî. Nga awi hîhîrîndahi ᅅgei stoa worambeahîndî se-amboanî sîheipoanîmbo pemîndei,' masahündüramboyei. ¹⁰ Asu ranîyei hohoanîmo-koate nimorehi-mayei ranai stoanambo hoe pemîmbo hîhîriyahi mbahei nou ranambo amoᅅgonîmbo nindou nimorehi semündümbi-mayu ranai tükümeᅅiyu. Ranîyei asu hondahüyahindeimbi nimorehi nafîrîhümündimbü-mayei ranai nimorehi

semindimbo sesesi fondi-mayo ranambe nindou-mayu rani-babidi kefoehi mahüsi. Raniyo asu ranambe kefoefe hombo yipuri ra pamaiaro. ¹¹ Raniyei asu süngunambo hondahüyahindeimbi nimorehi bidifiri-mayei ranai tükümehindi. Raniyei asu ai rarihi pukuna hoafiyehü seiya, ‘Adükari, Adükari, se yihofimbo yipuri sübüdhawamun digifo,’ sei hoafimayei. ¹² Raniyu asu nindou ranai simbori aheimbo hoafiyundürühi yahuya, ‘Ro siheimbo anihondümboanahi hoafayahi, se ngiri keboehindi, nga roana moai siheimbo fifiriharu,’ mehundüri.” ¹³ Sisas ai ndeara hoafi moendireandühi yahuya, “Awi se hibadumbo, nga moai se Nindou Hondü ai tüküfembo si ane asu rani simboanane ra fifirundi,” mehu.

Nindou ngimi ratüpuriyomorundeimbi ranahamundi kafeefe hoafi

(Ruk 19:11-27)

¹⁴ Sisas ai asukai hoafiyuhü yahuya, “Rani si tüküfe simboani ranana ndahurai-ane. Mami simboani nindou mamai ahandi wori ra hiniñgife hefe ngörü hifina hombo mehu. Raniyu asu ai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ahamumbo mborai yahupuri mbura ahandi muñguambo moatükun ahamundi warambe hiniñgimareandi. ¹⁵ Nindou-mayu ranai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamundi ngusüfo nginiñdi küru hohoanimoemo rani simogodühi kaki hoari ra ahamumbo yibobore yibumareapuri. Nindou ngörumbo 5,000 kaki hoari sagado. Ngörumbo 2,000 kaki hoari sagado.

Asu ŋgorü-mayu ranahambo 1,000 kaki hoari ra sagado marandi. Raniyu asu ai ahamumbo yare hiniŋgireapuri haya ŋgorünamefiyu. ¹⁶ Ratüpuriyu-randeimb+ nindou sapo 5,000 kaki hoari masemüdu-mayu ranai nimehünou kaki ranambo kaki semindi ratüpurambe sihai haya ratüpuriyuhü rani-fihindi 5,000 asükaiyu raniwam+ masemüdu. ¹⁷ Asu mam+ yahurai safi nindou sapo 2,000 kaki hoari masemüdu-mayu ranai kaki rani-fihindi 2,000 asükaiyu raniwam+ masemüdu. ¹⁸ Nga asu nindou sapo 1,000 masemüdu-mayu ranai ahandi bogorindi kaki ra semündü hu hifambe kakir+hai mbura hifambe di+bo samboare hiniŋgimareandi. ¹⁹ Nindou ranahamundi bogori-mayu ranai anguni hu gedühi nüŋgu nüŋgumbo asu ai ŋgoafina hi+hi+fi hu tüküme fiyu. Raniyu asu ai ahandi kaki nindumbo yi+bobomareapuri-mayo ranahambo nindou rani babidi+mba hoafi di+boadondi+heapuri yahu haya. ²⁰ Nindou 5,000 kaki masemüdu-mayu ranai tüküfi ahandi bogori nindou-mayu ranahambo 5,000 ŋgorü-mayo ra masagado. Asu ai ranahambo hoafiyundühi yahuya, 'Adükari, se wambo 5,000 kaki masowandiri, nga awi se nda hoeiro. 5,000 kaki-mayo se masawandiri rani-fihindi ro ŋgorü 5,000 kaki masahamindih+ nda,' mehuamboyu. ²¹ Asu ahandi bogori nindou-mayu ai hoafiyuhü yahuya, 'Se aboedi ham+ndi ramarowandi. Seana aboedi asu an+hondumbo hondü ratüpuriyafi-randeimbanafi. Seana moani akidou moatükuni di+boad+ro-randeimbanafi. Nga asu rani+mbohündambo an+mba hapondani

ana sɪhambo ro adũkarɪ moatũkunɪ hɪfandɪmbo amboanɪ bogorɪmbondɪhe hɪnɪŋgɪndɪheanɪnɪmboyahɪ. Asu se mborai sũhũfɪ ranahambo rodɪbo hɪhɪfɪ-hɪhɪfɪnde,' mehundo. ²² Ranɪyu asu nindou 2,000 kaki masemũndu-mayu ranai-amboanɪ tũkũfi ahandɪ bogorɪ nindou-mayu ranahambo hoafɪyundũhɪ yahuya, 'Adũkarɪ, se wambo 2,000 kaki masawandɪrɪ, ŋga awi se nda hoeiro. 2,000 kaki-mayo se masawandɪrɪ ranɪ-fɪhɪndɪ ro ŋgorũ 2,000 kaki masahamɪndɪhɪ nda,' mehuamboyu. ²³ Asu ahandɪ bogorɪ nindou-mayu ai hoafɪyuhũ yahuya, 'Se aboedɪ hamɪndɪ ramarowandɪ. Seana aboedɪ asu anɪhondũmbo hondũ ratũpurɪyafɪ-randeimbanafɪ. Seana moanɪ akɪdou moatũkunɪ dɪboadɪro-randeimbanafɪ. Ŋga asu ranɪmbohũndambo anɪmbo hapondanɪ ana sɪhambo ro adũkarɪ moatũkunɪ hɪfandɪmbo amboanɪ bogorɪmbondɪhe hɪnɪŋgɪndɪheanɪnɪmboyahɪ. Asu se mborai sũhũfɪ ranahambo rodɪbo hɪhɪfɪ-hɪhɪfɪnde,' mehundo. ²⁴ Ranɪyu asu nindou 1,000 kaki masemũndu-mayu ranai-amboanɪ tũkũfi bogorɪ nindou-mayu ranahambo hoafɪyundũhɪ yahuya, 'Adũkarɪ, ro sɪhambo fɪfɪrɪheanɪnɪmboanahɪ. Seana nindou awi hɪmboarɪ handɪnɪ-yafeimbɪ ŋgɪnɪndɪ hamɪndanafɪ. Seana nɪne-moatũkunɪ se hɪfɪrowandeimbɪ-hũndɪyopoanɪ nũmbũrambeahɪndɪ sesɪ ra yimũŋgurandɪfɪ arandɪ. Asu nindou amurɪ ai nɪnɪ-moatũkunɪ maŋgɪrɪyo bubufoarhindeimbɪhũndane seana sesɪ ra guguro arandɪ. ²⁵ Ranɪmboyahɪ asu ro sɪhambo yɪhɪmbombo sɪhafɪ kaki

ra sahamindi ha hifambe kakirihi dibo masamboariheandi. Sihafi munguambo kaki ini nda, nga se rando hoeindowandi,' mehundo-amboyu. ²⁶ Asu ahandi bogori nindou-mayu ai hoafi-yuhü yahuya, 'Awi se ana ratüpuriyafirandeimbi nindou moaruwai, ratüpurikoate yiiboaruko yiiboaruko-yafeimbi nindouanafi. Nindou ngörü ai ratüpuriyumbü ranahandi ro sesi yimungurahamindi asu nindou ai nine ahuri buburandeimbi ranahandambohündi ro sesi ra yimungurhamindi gugurihe arihandi ranahambo awi se wambo ndoro fifirwandirimbo-wamboyafi?' ²⁷ Asu awi refe anasi, se kaki wandi ra sapo kaki sihefe arandi worambe sihoefani animbo, asu ro tükündaheandühi amboani kaki bidifiri raniwami nandihe ndahamindimbohündisi. ²⁸ Haponda ahandi warambeahindi kaki ra ndowandümo mbundu nindou sapo 5,000 kakümbi-mayu ranahambo dabudo. ²⁹ Nga ai sapo nine-moatükuni simongori-maramüdu ranifihibi bidifiri pandeamboe. Nga asu nindou düdi ai nini-moatükuniyo ranahambo wanayu ana, asu ai nini-moatükuniyo ai akidou asihendi ra ahandi-mayo mungu fufuimndimboane. ³⁰ Nga yiiboaruko-yiiboarukoyumbü nindou ranahambo weindani hondü nimbini maroambe pinduwurü. Rananimbo ai ranambe nimandumbo heinduhü yahafi sisinderimboe,' " mehu.

*Nindou Hondü ai munguambo nindou ranahe-
imbo yibobondearümbui*

31 “Süᅅgunambo Nindou Hondü ranai bogorimbondüfi tükündüfihü ahandi sünambeahindi nendi rani-babidimbo ana, asu ai ahandi muᅅguambo moatükuni hifandimbo nimirari fondi raniwami nimandümbui.

32 Rananimbo asu muᅅguambo hifi rani-hündambo nindou ranai ahandi hanᅅifohü gugurindearümbui. Rananimbo asu nindou ranaheimbo sapo sipsip hifandirandeimbi nindou sipsip ᅅgorünini yibobore asu meme ᅅgorünini yibobore arandi nou rande yimbumbonde yibobondearümbui.

33 Randeandühi animbo ai sipsip ahandi warı hondüni hiniᅅᅅindearühi asu meme ahandi warı kadüdanı hiniᅅᅅindearümbui.

34 Rananimbo asu Bogorı nindou ai nindou ahandi warı hondüni amarei ranaheimbo hoafındundürühi animboya, ‘Se ana siheimbo wandı Ape ai aboedi-aboedimareandürane, ᅅᅅa se mborai sühüsi. Rananimbo asu se sühüsi God ᅅᅅinindi hifandirandi ranahambo sapo wandı Ape ai siheimbo semindimbo horombo hifi sünü hapoadumbo simborıyoambe raraore nafıramündü masihendi ra sahümundi.

35 Sapo ro wembomboyahani asu se wambo sesi masehindiri. Ro amındanıᅅomboyahani asu se wambo hoe simindimbo masehindiri. Ro nindou amuri tüküyaheandani asu se wambo sahümundihündiri sihei worınimarihındiri.

36 Ro hoearı-koate nimboahani asu se wambo hoearınambo yihurumarıhindiri. Ro anᅅünümboyahani asu se wambo hifandımarıhündiri. Ro karabusambe nimboahani asu se wambo

hei wakimafoarihindirî. Ro hoearî napo-koateyahanî se wambo hoearinambo wandî fi yihurumarihindirî,' mehu. ³⁷ Nindou mbumundî-mayei ranai ahambo simborî hoafindahindowohü animboya, 'Adükari, nüngu-sümboaniyo sihambo hoeirihunîna wembombomefa sesi masahunîni, asu sihambo hoeirihunîna amindaniñombomefa hoe simindimbo mafuihunîni ra? ³⁸ Nüngu-simboaniyo ro sihambo hoeirihunîna nindou amurimboyafo tüküyafoanda sahumindefinîni yihoeî worinirihunîni, asu hoearî-koateyafanî hoearî yihurumarihunîna? ³⁹ Asu nüngu-sümboaniyo ro sihambo hoeirihunîna anğünümboyaî asu karabusambe nimbafî randanî ro hefî wakimafoarîhunîna?' mbiseimboyei. ⁴⁰ Asu Bogorî nindou ai aheimbo simborî hoafînduhü animboya, 'Ro siheimbo anihondumbo-anahî hoafayahandürî, nîne-moatükunî se moanî ndürî-koateyeimbî nindou wandî ranahambo se ramarîhindî ranana wambo rîhündîrî rarîhi marîhündîrî!' mbüsümbui.

⁴¹ Rananimbo asu ai nindou ahandî warî kadüdanî animboei ranaheimbo hoafîndundürühî animboya, 'Se awarîhehindeimbî nindou-anei. Andai se wambo hinîngîrîhindîrî ragu ŋgei! Seana hai moanî yare koadürümbo horoweimbî God ai dîdîboadore nafamündü Satan asu ahandî nendî ranahamumbo hinîngîmareandî ranambe ŋgei! ⁴² Sapo ro wembomboyahanî ra se moai wambo sesi sehindirî. Ro amindaniñomboyahanî se moai wambo hoe simindimbo sehindirî. ⁴³ Ro

nindou amurimboyahe heheya tüküyahindani se moai wambo sahümündi-hündiri sihei worinirihindiri. Ro hoeari-koate nimboahani se moai wambo hoearinambo yihururihindiri. Ro angunimboya, karabusambe nimboaha raraorihanda se moai wambo farihelihindiri rihündi,' mbüsümbui. ⁴⁴ Asu ai-amboani simbori ahambo hoafindahindowohü animboya, 'Adükari, nungu-sümboaniyo ro shambo hoeirihuninani se wembomboyafi, hoeimbo amindaniñomboyafi, nindou amurimboyafo tüküyafo, hoeari-koate nimbafi, angunimboyafo asu karabusambe nimbafani ro shambo farihafenini-koatemayefa?' mbiseimboyei. ⁴⁵ Asu Bogori nindou ai aheimbo simbori hoafindühi animboya, 'Ro shaimbo anihondumbo-anahi hoafehandüri, se sapo moani ndüri-koateyeimbi nindou wandi ranaheimbo farihefendürimbo moei aseiranana asu se wambo amboani farihefendürimbo moei seihane!' mbüsümbui. ⁴⁶ Rananimbo asu nindou ndanai koadürümbo koadürümbo tñirifo adükari niñgoweimbi ranambe mbihei-amboane, nga asu nindou aboedi mbumundi-mayei ranai-animbo yangiri koadürümbo koadürümbo niñgoweimbi ranambe mbihei-amboane," mehu.

26

*Suda-yafe bogori nindou ai Sisaimbo
hifokoeffimbo hoafi fifirimarundi
(Mak 14:1-2; Ruk 22:1-2; Son 11:45-53)*

1 Sisas ai rani yamundife hoafi ra moendireandühi asu ahandi süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurüh yahuya, 2 “Se fifirumboanemo, nga awi asoungu God Israer aboedambomareandi hohoanmombo Si (Pasofa) tükündifemboe. Asu sesi sesimbo si ranambe animbo Nindou Hondü ranahambo hürütümbi nindou-yomondi warihündifimbui ahambo hifokoeffimbo-hündambo nimifihitikondüründimo pandüwurimboemo,” mehupuri. 3 Raniyomo asu Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindouyomo, asu Suda-yafe bogori nindouyomo ranai bogori hondü nindou Godimbo sesi sihai-randeimbi ahandi ndüri Kaiafas ranahandi adükar worambe mam gugurimefundi. 4 Raniyomo asu ai Sisasimbo dibo kikihiyimüdi hefi hifokoeffimbo yahomo houmbo hoafi ra fifirimarundi. 5 Asu ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Rani-moatükuni ra nindou afindi fandife sesesambe ana refepoani, nga asu nindou afindi ranai hoafi afindafindiindeih ngaofi moaruwaimbondihimboyei,” mehomo.

*Betani ngoafihü nimorehi mam ranai
Sisasindiwami fisiharümbi moatükuni
kamareando
(Mak 14:3-9; Son 12:1-8)*

6 Mam, Betani ngoafihü Sisas ai Saimonindi worambe mamaru. Nindou ranai horombo m+man+ho masimeiyu haya mamaru. 7 Sisas ai nindou ranahandi worambe sesüh nimaruanane nimorehi mam ranai ahambo sowana tüküme feyo. Ai nimoei hipirambe sanda

aboedi fisisjarümbi kaki afindifihî semîndi-weimbihündî ra semîndî haya tüküme feyo. Raniyo asu Sisas ai sesî fondi-mayo ranikîmi nîmaruambe ai sanda ra ahandî mbiro wafuambe kamareando. ⁸ Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai rani-moatükunî ramareandî ranimbo hoeiru houmbo nginîndî hoafiyomondühî düduyafundühî yahomoya “Nimboe nîmorehî ndanai sanda nda yatikirî-yatikirîra wakareandî? ⁹ Awi sanda ndanana kaki adükarîfihî animbo koarîhefihî kaki semîndî mburumbo nindou napo-koate-mayei ranaheimbo kaki ra saimboyosi,” mehomu. ¹⁰ Sisas ai fifireandî ahambo süngururü-rundeimbi ai nînimboe hoafîmemo ranimbo ra. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühî yahuya, “Se ra nimboe nîmorehî ndanahambo moaruwaimboarundî rana? Ai ana moani simbamîndî hamîndî moatükunîyo wambo ramareandî rananasi. ¹¹ Nindou napo-koateyeimbi ranai ana se babîdî muᅅguambo si ra nîboadeimboyei, nga asu roana ngirî se-babîdimbo muᅅguambo si ra nimboahi. ¹² Aiana sanda raniyo wandîwamî kamareandî sapo wambo samboefendîrimbo didîboadoreandühî. ¹³ Haponda ro sihamumbo anîhondümbu-anahî nda hoafehapurî, muᅅguambo hîfî ndanühî nîni ngoafîhüyo Godîndî hoafî ra wataporîmboayo ana, nîne-moatükunî ai wambo ramareandî ra ahandî hoafomböhünda wataporîmbondühî-ndühîmboyei,” mehu.

Sudas ai Sisasimbo bogorî nindouyomondi

*warüh#nd#hin#mboyah# mehu
(Mak 14:10-11; Ruk 22:3-6)*

¹⁴⁻¹⁵ Raniyu asu Sisasi#mbo süngururü-rundeimbi nindou mam# ahand# ndür# Sudas Iskariot ai God#mbo sihourundeimbi nindou bogori#memo ranahamumbo sowana hüfu düdufipurü# yahuya, “Se wambo nini#moatükun# mandaund#ri# ro Sisasi#mbo sihamundi warüh# yirümond#hinan# rana?” mehupuramboemo. Raniyomo asu ai ahambo kak# hoari# 30 ra tapuiyafu masabudo. ¹⁶ Raniyu rani#simboani piyu haya Sudas ai Sisasi#mbo ahamundi warüh# yirümofo hohoanimo tümarandi#.

*Sisas ai ahambo süngururürundeimbi bab#di
sesesi#sesi#ra masowasümo
(Mak 14:12-21; Ruk 22:7-14; Son 13:21-30)*

¹⁷ Adükari si bret yis pefe-koate wea#gurüh# tüküfeyoambe ran# simboani Sisasi#mbo süngururü-rundeimbi ai tüküyafu ahambo düdururüh# yahomoya, “Nahan#niyo sesesi#sesi#ra ro sihambo did#boardofembo se hohoanimoayafa?” mehomondamboyu.

¹⁸ Raniyu asu Sisasi# ai ahamumbo yare hoafi#yupurüh# yahuya, “N#goafi# adükari# ranüh# an#mbo n#gomo, nindou mam# ranahambo hoafi#nd#mondüh# an#mboya, ‘Nindou yamunde-randeimbi ai yare hoafi#yuhü-randeimbi ai yare hoafi#yuhü yahuya, “Wand# si ndeara tüküfemboane, n#g ro wambo süngurundi#-rundeimbi bab#di sihaf# worambe Pasofa sesesi#ndefo sefi#mboanefi#,” mbisi#mo,”

mehupuri. ¹⁹ Ahandi süngururü-rundeimbi-memo ranai moani mamî Sisas ai hoafi mayupuri süngu sapo sesî ra didîboadomarundi. ²⁰ Ndeara nimbambe Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi 12-memo rani-babidi sowasümondühi mamarimo. ²¹ Sesambe Sisas hoafiyuhü yahuya, “Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri nda. Sehündi mamî ai wambo hürütümbi-yomondi warühi yirümondandirimbui,” mehuamboemo. ²² Ahandi süngururü-rundeimbi ranai rani hoafi ra hîmboriyomo houmbo ngusüfoambe afîndi hohoanîmorapurühi asu ahambo ngorü ai düdufe, ngorü ai düdufeyomondühi yahomoya, “Adükari, royahi? royahi?” memo. ²³ Raniyu asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Nindou mamî wakirihu nîmarefimbo bret hîpirî mamî ranambe foare haya asesu ranai-anîmbo wambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümondandirimbui. ²⁴ Baibor ai Nindou Hondü ranahambo hoafimayo süngu ai yifîndümbui. Hîpoanîmboembou ani nindou düdi ai Nindou Hondü ahambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümoariri. Nindou ranai ana nîmboe hondi ai wakîmarîmîndo, nga ambemboyu!” mehupuri. ²⁵ Sudas sapo ai ahambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümoreimbi-mayu ranai hoafi karîhoeihü ahambo düdurirühi yahuya, “Nindou yamundo-randeimbi, awi se yaro hohoanîmoyafühi rombayahi safîmboyafi?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, “I sapo se hoafimayafi mbîsesî,” mehu.

*Adükarindi sesi Sisas ahandihoari
süngururürundeimbimbo masagapuri*

(Mak 14:22-26; Ruk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Ai mamî sowasümondühi nîmarîmombo Sisas ai bret bidifiri ra semündü Godimbo hîhîfirürî didibafifi mbura hifitire haya ahambo süngururü-rundeimbi ranahamumbo sagapurühi yahuya, “Ndanana wandi fi safane, nga sowandümo mburu sowasümo,” mehupuri.

²⁷ Ranîyu ai asükaiyu hipiri ra semündü haya Godimbo hîhîfirürî mbura sagapurühi yahuya, “Munguambo se hipiri ndanambe ndimindimo. ²⁸ Ndanana wandi horane, sapo Godindi hoafi femindi sihefe nginemindimbo moatükunane. Wandi hori ra nindou afindi ahei moaruwai hohoanimo-ambeahindi aboedambo-fembohünda kamefoendane. ²⁹ Ro nda sihamumbo hoafehapuri, ro wain hoe nda ngiri asükainda ndimindihî, nga awi nga ngambo wandi Ape nginindi hifandirandi ranambeyahi animbo ro simbori wain hoe ra se-babidimbo ndimindimboyahi,” mehu. ³⁰ Ranîyomo asu ai herü mamî herüyomo mburu Orif nîmî wafunambo mahafomo.

*Sisas ai Pitamboya, Ro moai ahambo fifirihini
mbüsümbui, mehu*

(Mak 14:27-31; Ruk 22:31-34)

³¹ Ranîyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ndanî nîmbokoanî ana munguambo se wambohündambo sihamundi anihondümbofe hohoanimo hinîngindumboemo. Sapo Baibor ai yare hoafiyowohü yahoya,

‘Ro sipsip hifandira-randeimbi nindou rana-
 hambo hifokoandihinani animbo
 asu sipsip ranai buküründe
 wakindihimboyei,’ *Sekaraia 13:7*
 meho süngu. ³² Nga asu süngunambo ro
 yangiri botindahe heheambo ana, Gariri
 hifinambo sihamundi wagabe ro boatei
 ngümboyahi,” mehupuri. ³³ Raniyu Pita ai hoafi
 karihoeihü Sisasimbo hoafiyundühi yahuya,
 “Munquambo nindou sihamböhünda ahamundi
 anihondümbofe hohoanimo hiningarundi
 amboani asu roana ngiri wandi anihondümbofe
 hohoanimo hiningindihendi,” mehundo. ³⁴ Asu
 Sisas ai Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Pita, ro
 nda sihambo anihondümboanahi hoafehanini,
 nimbokoani kakaro ai hoafi-koateayuambe
 animbo se rando hoafindafühi animbo
 ngimimbo ‘Ro moai Sisasimbo fifirihini,’
 mbisamboyafi,” mehundo. ³⁵ Raniyu Pita ai
 simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro sedi
 yifayahi amboani i ambe, nga asu ro ngiri
 randihe yahurai hoafindahi,” mehu. Raniyomo
 asu ahambo süngururü-rundeimbi-memo munqu
 amboani maru Pita hoafimayu süngu yaru
 hoafimemo.

*Sisas ai Getsemanih Godimbo didibafimayu
 (Mak 14:32-42; Ruk 22:39-46)*

³⁶ Raniyu Sisas ai ahambo süngururü-
 rundeimbi babidi nimi nübürü mamü Getse-
 manih hifomo tüküyafundühi hoafiyupurühi
 yahuya, “Awi se ndanühi nimanidmondani
 animbo asu ro gogu ranühi nga Godimbo
 didibafinda,” mehupuri. ³⁷ Ai Pita Sebedindi

nimori yimbuyafani ahamumbo sepurümündi haya mahu. Raniyu Sisas ai rani-simboani ngusüfo afindi hohoanimoyuhü asu ahambo afindi ngusüfoambe moaruwaimariri. ³⁸ Raniyu asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Afindi hohoanimo wandi ngusüfoambe amaro ranai afindi hamindi tüküfendirühane asu ai wambo borife pefendirimbo yangrayo. Nga awi se ndanühi nimandimombo ro-babidimbo moani himboari yangri hibadundi,” mehupuri. ³⁹ Raniyu asu ai akidou sühüfi hu ahandi mbiro ra hifini hifambe amofihü Godimbo didibafiyuhü yahuya, “Wandi Ape, nüngurihi refemboayo ana, moani yahurai tiriifombü hipiri wandi waminindi ra sowandifi raguanamboro! Nga asu rani-moatükuni refembo ra ro randihea sambo hohoanimoyahühi-yahipoani, nga moani se hohoanimoayafi süngu,” yahu didibafimayu. ⁴⁰ Raniyu asu ai hihirifi ahambo süngururü-rundeimbi ranahamumbo hoeireapurane ai yapomboyafu houmbo mapomo. Raniyu asu ai Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Nidou ngimi ra awi se nimboe moani bodifombo amboani ro-babidimbo himboari yangri hifandühi nimari-koatememoa? ⁴¹ Se moani hibadumbo didibafindimondühi nimandimo. Rananimbo asu nine-moatükuni sihamumbo moaruwai hohoanimo ranahambo süngu hühindeapurimboe. Sihamundi ngusüfo aiana refembo yaho, nga asu sihamundi fi ranane ai awi mbosihosirayo,” mehupuri. ⁴² Asükaiyu mamimbo Sisas hu didibafifihi

yahuya, “Wandi Ape, tɪŋɪrifombü hɪpɪɪ ndanai wambo gübüsifoefendiri-koateyowanɪ, asu ro rani-moatükunɪ ra asɪmɪndɪhɪ ana, sapo se nɪnɪmboyo refembo hohoanɪmoayafɪ rani-süŋgu refemboane,” mehu. ⁴³ Asükaiyu hɪhɪɪɪfi hu ahambo süŋgururü-rundeimbɪmbo hoeireapurane ai moanɪ mapomo. Ai moai ahamundɪ hɪmboarɪ ra yangɪɪɪ bɪɪhoai nɪŋgopurɪ. ⁴⁴ Ranɪyu asu Sisas ai asükaiyu ahamumbo yare hɪnɪŋɪreapurɪ haya ŋɪmɪmbo noure mamɪ weaŋgurühɪ hoafɪmayu hoafɪ yahurai hoafɪyuhü dɪdɪbafɪmayu. ⁴⁵ Asükaiyu ai ahambo süŋgururü-rundeimbɪ ranahamumbo-so tüküfi hoafɪyupurühɪ yahuya, “Awi se moanɪ fiharu apomondühɪyomoa? Awi Nindou Hondü ranahambo moaruwai hohoanɪmo-yomondeimbɪ nindou ranahamundɪ warɪhüfembo akɪmɪ tɪfɪreamboane. ⁴⁶ Botɪyafu houmbo mborai ŋgefo. Awi se hoeiru nindou mamɪ ndanai wambo hürütümbɪ-yomondɪ warühɪ yirümoyondɪrɪmbo ndanüŋgu,” mehupurɪ.

Sisasimbo mbumaründümo

(Mak 14:43-50; Ruk 22:47-53; Son 18:3-12)

⁴⁷ Sisas ai wataporɪmborandühɪ nüŋgu ane asu Sudas, süŋgururü rundeimbɪ 12-ambeahɪndɪ nindou mamɪ, ai tükümeɪfiyu. Godɪmbo sɪhou-rundeimbɪ bogorɪ nindouyomo asu Suda-yafe bogorɪyomo ranai nindou afɪndɪ safɪ ranahamumbo koamarɪhoupura pisao yihɪmɪndɪ asu nɪmɪharɪ adükarɪ ra fufuründümo houmbo Sudas babɪdɪmbo tükümeɪfundɪ. ⁴⁸ Nindou sapo Sisasimbo nindou

hürütümbi-yomondi warühi yirümo fimbo-
 mayu ranai nindou afindi ranahamumbo
 dibo hoafi hoafiyupurühi yahuya, “Nindou
 ro ahambo wakikihindühünani animbo aiani,
 nga se ahambo mbunduründümo,” mehupuri.
⁴⁹ Ranıyu asu nımai Sudas ai Sisasimbo-so hüfu
 hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi,
 karıhası,” yahuhü wakikihımarürı. ⁵⁰ Ranıyu
 asu Sisas ai simborı ahambo hoafiyundühi
 yahuya, “Wandafi, ranı-moatükunı ra se refembo
 asafi, nımai raro,” mehundo. Ranıyomo
 asu nindou afindi ranai tüküyafu Sisasimbo
 mburündümo mburu kikihısafı-marürındümo.
⁵¹ Ranıyu asu nindou mamı Sisas dıbo
 manüngu ranai sısirıfıhiyu ahandı pisao
 hoearambeahındı hüramündı nüngumboyu
 bogorı nindou, Kaiafas, ranahandı ratüpurıyu-
 randeimbi-mayu ranahandı hımbohoarı
 mafoafoareandı. ⁵² Ranıyu Sisas ai nüngumbo
 ahambo hoafiyundühi yahuya, “Pisao ra
 se sowandıfı koadürambe sando. Nindou
 muᅇguambo düdi ai pisao asowandümo ana,
 asu ai pisao ranambo yıfındımoemo. ⁵³ Asu ro
 wandı Apembo wambo farıhefendırimbohünda
 mıᅇᅇndahanı asu ai sünambeahındı nendı
 bıdıfırı ami 12 ᅇgasündeapureimbi ai
 koarıhefemboayu ra awı se moai fıfırowandıyo?
⁵⁴ Nga asu ranı-süngumbo ana, nüngunde
 sapo Baiborambe yare hoafıyowohüya, ‘Ranı-
 moatükunı ra moanı yahurai rambıfeyo-
 wamboane,’ meho ra yahurai tükümandıfea?’
 mehundo. ⁵⁵ Ranıyu asu Sisas ai nindou
 afındı ahambo mbuimündümbo tüküme fundı

ranahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Awi ro hühmbuhünümbi nindou meha ranimbo wambo mbuim+ndi+ndiri+imbo se pisao asu nimirari ra fufuründümo houmbo sifomomboemo? Ro af+ndimbo God+ndi worambe nimirimbo hoafi yamundi+handuri habodi mar+handi, nga ransi+simboani moai se wambo mburündümondiri.⁵⁶ Nga asu rani-moatükuni ramefeyo ra God+ndi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ai Baiborambe randifemboe yahu haya sürü pamareandi rani simogodüh+yo ramefeyo,” mehu. Asu munngu süngururü-rundeimbi ranai Sisasi+mbobo hini+ngirüwuri houmbo mafoar+hoemo.

Sisas ai kansiri+yomondi himboahü tüküfi hoafi didi+boadomareandi

(Mak 14:53-65; Ruk 22:54-55; Son 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Godimbo sihou-rundeimbi bogori hondü, Kaiafasiyu ahinümbi hohoanimo yamundurundeimbiyomo asu bogori nindouyomo ranai guguru mamüh+yafu mamarimo. Raniyomo asu nindou ranai Sisasi+mbobo mburündümo houmbo nindou guguri+yafu nimirimondüh+ worina sowaründümo mahomo. ⁵⁸ Pita ai ahambo süngumaruri hüfu, nga asu ai moai ahandi fikimi akimi papüh+fiyu, nga ai Kaiafas+ndi wori gin+ri-mayo ranambe kefuoi hüfu hifandi-rundeimbi-memo rani-babi+d+imbo mamaru. Ai nini-moatükuni Sisasi+mbobo tükümandifendo yahu haya rani himboasafomboyu. ⁵⁹ Godimbo sihou-rundeimbi bogori asu munnguambo Suda-yafe kansir ai Sisasi+mbobo hifokoefimbo-hündambo nindou ahambo tikefefehefembo papi-

hoafifimbo kokomarurü. ⁶⁰⁻⁶¹ Nindou afindî ai tüküyafundühi Sisasimbo tikefehefe papi-hoafifimbosi, nga asu ai moai nîne moaruwai hohoanimo ramareandî ra mamî amboanî ahambo hifokoefembo-hünda fifirirundi. Ndeara bidifiranambo hondü nindou yimbu ai botiyafine hafanî hoafiyafinandowohü safaniya, “Nindou ndanai yare hoafiyuhî yahuya, ‘Ro Godindî worî nda biriboadihe mbundîha asu moanî ngimî sihî yangirî asükainda fondîhe hinîngîndîheamboyahî,’ mehu,” masafanî. ⁶² Ranîyu asu Godimbo sîhou-rundeimbi-yomondî bogorî hondü ranai botîfi nüngumbo Sisasimbo hoafiyunduhü yahundoya, “Se moai nîni hoafî simborî nindou sîhambo papi-hoafîmarînanîni ranahafanîmbo hoafiyopîrimbo sîhawandiyo?” mehundo. ⁶³ Nga asu Sisas ai moai nîni hoafî ahambo simborî hoafiyundo, nga moanî ai sîsîkoate manüngu. Asükaiyu bogorî nindou-mayu ranai ahambo hoafiyundühi yahuya, “God yangirî nüngumbü-mayu ranahandî ndürînambo ro nda sîhambo hoafiyahanîni, nga hapo se nîmoamo nda dabarîfimbî hoafî simborî hoafîndafî. Se Kraîs, Godindî Nîmorîndafühî ana, haponda hamîndî yîhoefimbo hoafîndafîmunî,” mehundo-amboyu. ⁶⁴ Asu Sisas ai ahambo simborî hoafiyundühi yahuya, “Ndeara se ranî hoafî ra hoafiyafomboanafî. Nga ro sîhamumbo muᅅguambo hoafehapurî nda. Ngîrî amîtata Nindou Hondü ranai bogorîmbondüfi God muᅅguambo ngînîndeimbi ranahandî warîhondanî nîmandü asu ai mburüᅅgawamî

sünambeahindi kuduani hoeindüwurümboemo,” mehupuri. ⁶⁵ Ranıyu asu bogori nindou-mayu ranai ngusüfoambe hüfirürühi ahandi hoeari ra hireandühi hoafiyuhü yahuya, “Ai Godimbo tirifoefe hoafi hoafayu. Hapondani ana nindou ngorü ai Sisas ranahambo nıne hoafi hoafombo tüküfepoani, nga wani. Se ndeara ai Godimbo tirifoefe hoafi hoafımayu ra himborıyomombo-anemo! ⁶⁶ Asu se ra ahambo nınguru hohoanı moyomondühi yomoma?” mehupuramboemo. Asu ai simborı hoafıyomondühi yahomoya, “Ai ana sapo ai hıti ramefiyumbowambo yıfiyumbiyuwamboane,” mehomo. ⁶⁷⁻⁶⁸ Ranıyomo asu ai ahandi ngusümboarambe nguri tıfiyafundowohü bubumarüri. Asu nindou bıdıfırı ai pakarıhourühi hoafıyomondühi yahomoya, “Krais, se nindou düdi ai sıhambo harayunıni ranahambo Godındı hoafi hoafıyu-randeımbı nahurai hoafındafı,” mehomo.

Pita ai Sisasımbı Ro moai ahambo fıfirıhini, mehu

(Mak 14:66-72; Ruk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita ai weindanı ranı fıfırıni ginırambe nımaru-ane Godımbı sıhou-randeımbı bogori hondüdi ratüpurıyo-randeımbı mamı ranai ahambo-so tüküfe fıfo hoafıyohü yahoya, “Se-amboanı Sisas Garırıhündı ranı dıbomefoandane,” mehondoamboyu. ⁷⁰ Asu munıgıambo ahei fımbıoahü ai wanı yahuhüya, “Roana se wataporımbı arandı ranahambo moai fıfırıheandı,” mehu. ⁷¹ Ranıyu asu ai ginırı-mayo

rani nafitambekimi mapenüngu. Raniyo asu nimorehi ngorü ai hoeirerühi nindou burimemo ranahamumbo hoafiyohü yahoya, “Nindou aiyu Nasaretihündi Sisas rani dibo manüngu,” meho. ⁷² Asükaiyu Pita ai wani yahumbo hoafiyuhü yahuya, “Roana haponda dabareheandi, ro nindou ranahambo ana moai fifirihini,” mehu. ⁷³ Akidou hihini ngire safoareambo nindou ranühi burimemo ranai Pitambo-so tükümfundi. Ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Se ana ai-babidihindi nindou-anafi. Nga sihafi hoafi hoafayafi ranai Garirihündanafi yaho weindahimareanini,” mehomo. ⁷⁴ Raniyu Pita ai dabarifihi hoafiyuhü yahuya, “Ro tiki hoafindahani God ai wambo moaruwaimbom bireandira-mboane! Nga roana nindou ranahambo moai fifirihini,” mehu. Raniyo asu kakaro ranai hoafimayu. ⁷⁵ Asu Pita ai ngusüfo pumaramüdu sapo nine hoafi Sisas ai ahambo hoafimeindo ranahambo. Sapo ai yare hoafiyuhü yahuya, “Kakaro ai hoafikoateayuambe animbo se ngimimbo rando wambo hoafindafühiya, ‘Ro moai ahambo fifirihini,’ mbisamboyafi,” mehundo ranimbo. Raniyu asu Pita ai ginirambeahindi tüküfi haya afindi hamindi aran aranimayu.

27

Pairatimbo sowana Sisasimbo sowaründümo mahifomo

(Mak 14:1; Ruk 23:1-2; Son 18:28-32)

¹ Ndeara siambe hondü Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu Suda-yafe bogori

nindouyomo ranai Sisasimbo hifokoefimbo hoafi ra fifiri-marundi. ² Raniyomo asu Sisas ahambo hüputüpurihou sowaründümo hifomo Romi-yomondi Israer hifi hifanda-randeimbi bogori nindou ahandi ndüri Pairatindi warühi-marüwuri.

*Sudas ai yifimayu
(Ratüpurü 1:18-19)*

³ Asu Sudas sapo Sisasimbo hürütürümbi nindou-yomondi warühi-mariri ahambo papi hoafiyu hifokoefimbo hoafi ra himborimayu. Ranimboane ngusüfoambe afindi hohoanimoyuhü ai kaki hoari 30 ra hihire semündü hu Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu bogori nindouyomo ranahamumbo masagapuri. ⁴ Raniyu asu Sudas ai ahamumbo yare hoafiyuhü yahuya, “Awi ro hütiyahi moaruwai hohoanimomayahi. Ro nindou ai nini-moatükuniyo moaruwai refekoate ranahambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümomarihini,” mehuamboemo. Asu ai simbori ahambo hoafiyomondühi yahomoya, “Awi ro ranahambo ra nimboe mambi-sefiyo? Rani-moatükuni ra yihoefi moatükuniyo, nga sihafü moatükuni yangirane ranana,” mehomondo. ⁵ Raniyu asu Sudas ai kaki hoari-mayo ra Godindi wori ranambe pire haya ndamefiyu. Raniyu asu ai hu wofifihü kiarü ahandi fi ra ahandihoari hifokoamareandi. ⁶ Raniyomo asu Godimbo sihou-rundeimbi ranai kaki pimareandi ra fufuründümo houmbo hoafiyomondühi yahomoya, “Kaki ndanana

nindou hifokoamefiyu ranahandi hori takini kakane. Sapo sihefi ahinümbi hohoanimo süngumbo Godindi worambeahindi kaki gugurife sihefe arandi ranambe pefepoani,” mehomo. ⁷ Kaki ranahambo wataporimboru homo mamí nimindühiru sihoemo houmbo asu ai kaki ranambo hifi mamí ahandi ndüri Hifi Sospen Nafimbo Hifi pemayomo. Hifi ra angunpoedi nindou yifiyeiani hifi kefendürimbo hifane. ⁸ Ranimbohündamboane haponda hifi ranahambo rarhi dükarihindühya Nindou Hori Hifane, sei arihündi. ⁹ Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi mamí, Seremaia, ai hoafimayu simogodühi rahurai tükumefeyo. Ai yare horombo hoafireandühi yahuya, “Ai kaki hoari 30 ra masowandümo sapo Israer nindou bidifiri ai horombo hoafimayu süngu ai nindou ranahambo pemimbohünda. ¹⁰ Raniyo asu kaki ranambo Hifi Sospen Nafimbo Hifi ra pemimemo. Rani hoafi ra Adükari ai wambo randowandi mehu nou ane,” mehu. Asu moani anihondü rani yahurai safi tükumefeyo.

*Pairat ai Sisasimbo düdu düdumariri
(Mak 15:2-5; Ruk 23:3-5; Son 18:33-38)*

¹¹ Sisas ai Romi-yomondi bogori nindou, Pairat, ranahandi himboarühi manüngu. Raniyu asu Pairat ai ahambo düdurirühi yahuya, “Se ra Suda-yomondi adükari bogori nindouyafi?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ndeara raro hoafiyafomboanafisi,” mehundo. ¹² Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindouyomo asu bogori

nindouyomo ranai awi ahambo papi-hoafirürü+ hoangomosî, nga asu Sisas ai moai ninî hoafi akidou ahandî yahamo tüküfendo. ¹³ Raniyu asu Pairat ai ahambo hoafiyundühî yahundoya, “Awi se moai hoafi ra himboriyafiyoyosihambo ai papi-hoafaruninî ranahambo rana?” mehundo. ¹⁴ Nga asu Sisas ai simborî mamî hoafi akidou-amboanî hoafombo moai hoafiyu. Raniyu asu Romi-yomondî bogorî nindou-mayu ranai moanî adükarî hamîndî hepünife mahepünifiyu.

Pairat ai Sisasimboya Ai yifyumbiyuwamboane mehu

(Mak 15:6-15; Ruk 23:13-25; Son 18:38; 19:16)

¹⁵ Muᅅgu himbanî Pasofa adükarî si tüküfeyoambe, muᅅguambo nindou ranai nindou karabusambeahîndî hinîngifiyuwanî aboedühî tüküfembo hohoanîmoyei marîhündî. Ranahambo ana Romi-yomondî bogorî nindou ranahamboyo hoafiyeanî ai nindou ranahambo aboedühî koarîheirî marandî. ¹⁶ Rani-simboanî ana, muᅅguambo nindou ai fifirîhoreimbî nindou ahandî ndürî Barabas ai karabusambe manᅅgu. ¹⁷ Asu rani-simboanî nindou afîndî ranai guguriyahi mamareiamboyu Pairat ai aheimbo düdureandürühî yahuya, “Se ra nindou daboe ro ahambo karabusambeahîndî aboedühî koarîhefimbo hohoanîmoayeia? Barabasiyu asu Sisas ranahambo Kraisanî sei arîhündî raniyu?” mehu. ¹⁸ Nga Pairat Suda nindou Sisasimbo nga süfoambe moaruwairürühîyomo wandî warühîmarurü yahu haya ai ranimbo ndore fifirîmareandî.

19 Pairat ai nindou hoafi yiboboferambo wori safambe nimiru-ane, ahandi nimorehi ai hoafi koarihendühi yahoya, “Nindou ra nini-moatükuniyo ai refe-koatemayu ranahambo hoafi ana moai yangoro, nga se ahambo nini-nüngundorimboyafi. Hamani nimbokoani ro ahambo yafogoadinambo hoeirihini hehea hidiidimo apoyahühi afindi hohoani-momayahi,” meho. ²⁰ Nga Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu bogori nindou-memo ranai-yomo ai nindou afindi ranühi mengoro ranaheimboya “Se hoafindeiani animbo Pairat ai Barabasimbo aboedühi koarihairühi asu Sisasimbo hifokoambiriramboane,” yahomo houmbo aheimbo hohoani-mombo ngusüfoambe botimarundüri. ²¹ Asu Pairat ai nindou afindi ranaheimbo düdufindürühi yahuya, “Se nindou yimbu ra nindou daboyei ro ahambo karabusambeahindi aboeda koarihelimbo hohoani-moayeia?” mehundüramboyei. Asu ai simbori ahambo hoafiyahünowohü seiya, “Barabasimbo,” masei. ²² Asu Pairat ai hoafiyundürühi yahuya, “Asu refe ana, Sisasimbo Kraisi arihündi ranahambo ranüngumandihina?” mehuamboyei. Simbori mungu ai ahambo hoafiyehü seiya, “Nimifihitokoemündi pefimboani,” masei. ²³ Asu Pairat ai aheimbo düdufindürühi yahuya, “Nindou ndanai nini-moatükuni moaruwai ramareanda?” mehuamboyei. Asu ai moani puküna hoafi nimoamo karihendühi hoafiyehü seiya, “Nindou ranahambo nimifihitokoemündi pefimboani,” masei. ²⁴ Pairat ai ndare

hoireandane hoafi ranahambo wataporimboyo hombo ra wan+yowohü ai ro ngir+indahi, nga yifiari tükündüfhü hoafi afindi yagodomboe mehu. Ran+yu asu hoe fuiyamündi haya nindou ranahei h+amboahü war+ ahandi ra popoaifoareandühi hoafiyuhü yahuya, “Nindou ndani ahandi yifi ra i ro hütirühünipoani, nga rani moatükuni ra sheihoaranei,” mehu. ²⁵ Ran+yei asu nindou afindi munquambo ranai simbor+ ahambo hoafiyehü seiya, “Ai hüt yifimboayu rani-moatükuni ra yihofane asu yihoe fi n+mori ranahei ane!” masei. ²⁶ Ran+yu Pairat ai Barabasimbo aboeda koamar+heira aheimbo sowana mahu. Ran+yu asu ai Sisasimbo daboadan+ ndüfuri-ndüfuri+foarüwuri mehua ahambo n+mifih+ tokoemündü pefimbohünda ami-yomondi war+hümariri.

*Ami ai Sisasimbo tikifinamborüwurihi
tirifoefe hoafimarüri*

(Mak 15:16-20; Son 19:2-3)

²⁷ Ran+yomo asu Pairat+ndi ami ai Sisasimbo sowaründümo gafman+ yomondi wor+ ranambe mah+fomondamboemo, asu munquambo ami nindou ranai Sisasimbo wak+marüwuri. ²⁸ Ran+yomo asu ai ahandi hoear+ ra yim+ndi+bad+ houndowohüyomo asu hambur+ hoear+ hoandari+ ra magüdündo. ²⁹ Ran+yomo asu ai wofi+ t+hoari-t+hoarümb+nambo mbiroambe kiki+mafoarundi. Asu n+mihari+ sowandümo ahandi war+hondü warani waramberundühi yim+ndi+ho pus+ru n+mar+mondühi ahambo tikifinamborüwurihi hoafiyomondowohü yahomoya, “Suda-yafe adükari bogori,

karıhasou-anafı,” mehomondo. ³⁰ Raniyomo asu ai ahambo ŋguri tıfıyomondowohü ahandı warambeahındı nımıhari-mayo ra kosıründümo ahambo mbıhapırı kakımarüwuri. ³¹ Ai ahambo tıkıfınamborüwuri tırıfoefe hoafıyomondo mburumboemo asu ahandı fıhındı hamburı hoearı hoandarı-mayo ra yimündündümondühıyomo asu hoearı ahandı hondü ra sowandümo güdu hınıŋımarundo. Raniyomo asu ai ahambo nımıfıhı pefı hıfokoeffımböhünda sowaründümo mahomo.

Sisasımbı nımı keımbı karıhendeımbıfıhı tıkoründımo pamarüwuri

(Mak 15:21-32; Ruk 23:26-43; Son 19:17-27)

³² Ahambo sowaründümo hou homondühıyomo asu ai nındou mamı Sairınıhündı, ahandı ndürı Saimon, ranahambo hoeımarıhorı. Raniyomo asu ai nındou ranahambo Sisasındı nımı keımbı karıhendeımbı-mayo ra sowandıfındo yahomo houmbo hütı-hütımarurü. ³³ Raniyomo ai homo Gorgotahü tükümefundı. Gorgota ranahamboane ai mbıhapırı nahurai hıfı sei arıhündı. ³⁴ Ranı hıfıhüyomo ami ai Sisasımbı wain hoe hühütımbü moatükunı fandu yamundu mburu masabudo. Asu Sisas ai ranı-moatükunı ra sümündü hoeıreanda mayoa asu ai moai sümündü. ³⁵ Raniyomo ai ahambo nımı keımbı karıhendeımbıfıhı parüwuri hou asu ai ahandı-mayo hoearı ra ahamundı mbusümo sowandümo yıboborundümo hou ranambo ŋgorü ai mbısemündüa yahomo houmbo piraimemo. ³⁶ Raniyomo asu ai raraoyafu mburu ranühı

nimarimo Sisas ahambo yifimbiyu yahomo houbomo homo himboana wamaruru. ³⁷ Ahandi mbiro wafusifohu ahambo papi-hoafi suru papiru mburu tikorundimo pamarundi ranai yare hoafiyohu yahoya, NDANANA SISAS SUDAYAFE BOGORI ADUKARI NINDOUANI, yahomo paru hiningamarundi. ³⁸ Raniyomo asu ai nindou yimbu humbuhuniyafani-rinandeimbi ranahafanimo Sisas babidi ahandi fikimi pamarupiri. Ngoru Sisasindi warihondü warani paruwuri asu ngoru kadudu warani paruwuri marupiri. ³⁹⁻⁴⁰ Raniyei nindou afindi ranai hei ngasündihori hei rühündühi mbiro hirihirihündühi ahambo tirifoarhorühi hoafiyahündowohu sahündoya, “Sapo se Godindi wori ra birifoefe mburumbo moani ngimi sihi yangiri fondife hiningifembo mayafiyosi! Se Godindi nimoriyafühanasi, se sihafihorari yaro aboedamboyafosi. Se ndahoni nimi keimbi karihendeimbi-fihindi hifina foarefoao peyafisi!” sei hoafimehüdo. ⁴¹ Nindou ai ramehindi rani-süngu yahurai Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindou, ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi asu ranihündambo bogori nindou ranai-amboani yaru tikifinamborüwurühi tirifoarüwurühi yahomoya, ⁴² “Sisas ai nindou bidifiramboyu ai aboedamboreanduri marandi, nga asu ai ngiri ahandi fimbo ana aboedambondeandi! Awi aiana Israeri-yafe adukari bogorimbeipoani! Asu ai haponda nimi keimbi karihendeimbi rani-fihindi hifini akusifoendi ana, asu ro ahambo anihondumbo-ndihurimboyefi! ⁴³ Ai Godimbo

anihondümborirühi Ahandi nïmoranahi mehu. Refeanasî, awi sîhîrî hoeindîhu God ai ahambo farîhefimboayu ranahambo,” mehomondo. ⁴⁴ Asu nindou hûmbuhünîyafanî-rînandeimbi Sisasîndî fikîmî mapaiarîfanî amboanî ai mare moanî nindou bîdîfirî ai ramarîhorî nou yahurai rarînerî tirîmafoarînerî.

Sisas ai ndeara munğuna yîfîmayu

(Mak 15:33-41; Ruk 23:44-49; Son 19:28-30)

⁴⁵ Refe hayamboyo-ane hûfînimbo peyo haya hîfî munğuranaî nîmbî nîmarî ho ho hombo nîmbambe hondü hûfîwuyyuambe tükümefeyo. ⁴⁶ Hûfîwuyyuambe safî sîmogodühi Sisas ai puküna heiyuhü yahuya, “Eri, Eri, rema, sabaktani?” mehu. Ranî hoafi ra yare yahurai hoafiyowohü yahoya, “Wandî God, wandî God, se nîmboe wambo hîningîro-wandîrimboayafi?” meho. ⁴⁷ Nindou bîdîfirî ranühi manîmboei ranai ranî hoafi ra hîmborîyei hehi hoafîyeihü seiya, “Nindou ranai ana Erasî-amboani dükarîrî mîngayundo,” masei. ⁴⁸ Nîmai nindou mamî ahei mbusümo ranai pîpîyu hu worapoworapoyoweimbi moatükunî nou semündü mbura nîmîharîfîhi pare hîmondamündü mbura hühütîmbü wain hoe ranambe foare hüramündî haya Sisas ai ranî moatükunî ra mbîsümündü yahu haya segodîmbo mehu. ⁴⁹ Nğa asu bodîmondî ai hoafîyahündowohü seiya, “Awi, hoeindîhu mbundîhumbo Erasîa ai ahambo farîhefembo tükümandîfiyu wanîmandîyo,” masei. ⁵⁰ Ranîyu asu Sisas ai asükaiyu puküna heiyuhü ahandî yîfiafi hîningîrirühi nîmokomayu. ⁵¹ Ranîyo asu Godîndî worî

safambe hoeari yipuri nafitambehü mahetaro ranai nimoamo ngahi peyo haya hani hifini gebü türeandühi yimbu kikumareandi. Hifi ai fifimiyowohüyo munguambo nimoei ranai gübüdümarihoayo. ⁵² Yifambe ranai nafitambe tihoai-tihoairandühi asu Godindi nindou afindi horombo yifisafimayei ranai yangiri botiyahibotiyahi marihündi. ⁵³ Ai yifambe ra hinngirithi hehi Sisas yangiri asukaiyu botimefiyu ranisungunambo ai Sürühoeimbi Ngoafi adukari (Serusarem) ranina mahei. Ranio nindou afindi ranai aheimbo ranühi hoeimarhindüri. ⁵⁴ Ami-yomondi bogoriyu asu bidifiri amiyomo ranai ai-babidimbo ningomombo Sisasimbo himboanawarürühi maningomo ranai sapo hifiheyowohü asu munguambo moatükunü tükumefeyoa hoeimarundi ranimbo yihimboyomondühi hoafiyomondühi yahomoya, “Awi aiana Godindi Nimori hondüyo,” mehomö. ⁵⁵ Nimorehi afindi bidifiri Gariri hifi hinngirithi hehi Sisasimbo farhefimbo süngumarithori masühüsi-mayei ranai buriyei. Ai moai akimi papühüyahindi, nga moani anguni goagu safi nimboeimbo himboari papimayei. ⁵⁶ Nimorehi burimayei ranahei mbusümo ra ngörü Maria Makdarahündiyo, ngörü ra Maria Sems Sosepiyafandi hondiyo asu sapo Sebedindi nimorehiyo rarihi ai manimboei.

Sisasimbo Sosep Arimateahündi ai hongu ambe masiherü

(Mak 15:42-47; Ruk 23:50-55; Son 19:38-42)

⁵⁷ Ndeara nimbambe nindou napo afindeimbi ahandi nduri Sosep Arimateahundi-mayu ranai tukumefiyu. Nindou ranai-amboani Sisasimbo sungururi-randeimbi nindouyu. ⁵⁸ Ai hufu Pairatindi himboahu tukufi nungumbo Sisasindi yifinimoko ranahambo ndahamindi yahu haya dudumefindo. Ranayu asu Pairat ai Sisasindi yifi-nimoko ra Sosepimbo dabudo mehu. ⁵⁹ Sosep ai yifi-nimoko serumundu mbura simbori kifohi hoearifih pariri himondimariri. ⁶⁰ Ranayu ai ahandi hongu nimoei nginindambe simbori nafirihai hinngimareandi ranambe masheru. Ai nimoei yitifo afindi ra gugurihai nafitambembo gure pare mbura ndamefiyu. ⁶¹ Rani-yafe Maria Makdarihundi-mayo ranaiyo asu ngoru Maria-mayo ranaiyo ai hongu ra hangifohu mamarife. ⁶²⁻⁶³ Ngoru sina moani nimarimbo si tukufeyoambe Godimbo shou-rundeimbi bogoriyomo asu Farisi nindouyomo ranai Pairat babidi mamuh+yafu fandu nimarimo hoafiyomonduh yahomoya, "Nindou adukari, ro hohoanimoyefimboanefi hoafi mam sapo nindou woshihoafori hoafumbi-mayu ranai yare hoafiyuhuya, 'Ro ngimi sinda mbundha asu asukainda yangiri botindaheamboyahi,' mehu ra! ⁶⁴ Ranimbohundambo animbo asu se hoafindafani hongu ra ndore nginindi hifandiyo ho ngimi si ranuhi tukufemboane. Ranimbo asu ahambo sungururu-rundeimbi ranai ngiri ahandi finimoko ra dibo humbuhunimbo ndowandumo houmbo asu ai nindou ranaheimbo hoafindimonduhiya, 'Ai yifihundi yangiri botimefiyu,' mbisimo. Sungunambo woshihoafori

hoafi ranai asu horombo wosihoafori hoafimayu ranahambo ngasündeamboe,” mehomo. ⁶⁵ Ranıyo asu Pairat ai ahamumbo hoafıyupurühi yahuya, “Se hıfandıru-rundeımbı nındou bıdıfırı sowapundümo houmbo ngomo moanı hongu ambe ra ngınındı hamındı papı papındu hınıngındı,” mehupurı. ⁶⁶ Ranıyo asu ai ranıhünda botıyafu homo hongu ambe ranahambo yowanı yahomombo paru hınıngıru houmbo asu nındou bıdıfırambo hıfandıyo nımarımbı hınıngımarupurı.

28

*Sisas ai yıfıhüندی yangırı botımeıfyu
(Mak 16:1-10; Ruk 24:1-10; Son 20:1-18)*

¹ Moanı nımarımbı sı ranai muıguıyo ane, asu weıngurühi sıhı hapoadümbı sıambe hondü hüfıhamındı sıfo-koateyuambe, Maria Makdarahüندیyo asu ngorü Maria ranaiyo ai hongu Sisas yangurümbü-mayo ra hımbıambo mahafe. ² Ranıyo moanı nımai hamındı hıfıhe afındı ranai tüküfıhıyo, Adükarındı nendı ranai sünambeahındı kusü nımoı afındı nafıtambıhı mapaiaro ra gügürıhai sıhai hayambo ranıwamı mamaru. ³ Ai wabürüsü nahurıyowohüyo asu ahandı hoearı ranai moanı mburıngai kıfohı hamındı nahurı tükümeıfeyo. ⁴ Ranıyomo asu nındou hongu ambe ranahambo hıfındu manıngımo-memo ranai ahambo yıhımbımbı hıhamındarıyomondühi yıfı nahurı korımemo. ⁵ Asu sünambeahındı nendı-mayu ranai nımorehı yıbumefe

ahafembo hoafiyupirüh yahuya, “Se awi yihimbo-ndamboyafe. Ro siahafembo fifirihapirimbo-anahi, sapo seana Sisas nim keimb karihendeimbifih hifokoamefiyu ranahambo kokombo-anafe nda. ⁶ Aiana moai ndühi yanguru. Aiana sapo horombo hoafimayu süngu yangiri aboeda asukai botimefiyu. Awi naha fondi ai menguru nda hoeirine. ⁷ Nga se nimai ngafe ahambo süngururü-rundeimb nindou-memo ranahamumbo hoafindafinapurühiya, ‘Ai yangiri aboeda botimefiyu. Asu haponda ai Garirinambo horombofi siahamundi wagabe ahu, nga se ranühi animbo ahambo hoeindurümboemo!’ mbisafe. Hapoana ro siahafembo hoafiyahipirimbo-anahi,” mehupiri. ⁸ Raniyafe ai hongu ra hiningirine hena yihimboyafesi, nga asu ai hihifi-hihifi kameihü pipina Sisasimbo süngururü-rundeimbimbo hoafombo mahafe. ⁹ Moani nimai Sisas ai ahafembo-so tüküfi hoafiyupirühi yahuya, “Karihapisü,” mehupiri. Ai ahambo-so tüküyafine yitiharühi kikhirinandife henambo ahambo Adükarani safe hena hohoanimomefinando. ¹⁰ Sisas ai ahafembo hoafiyupirühi yahuya, “Se yihimbondamboyafe. Se ngafe wandi wandafi mamimbo hoafindafeani animbo asu ai Garirinambo ngifomo tükündafu ranühi animbo ai wambo hoeindundirimboemo,” mehu.

Nindou hifandu maningomo ranai hoafi sowandümo homo wataporimbomarundi

¹¹ Nimorehi yimbumefe ranai nafi mbahafe nou ranambo, bidifiri hifandu-rundeimbi

nindou ranai ŋgoafi adükari-mayo ranina homo bogori Godimbo sihou-rundeimbi nindou ranahamumbo munguambo watapori nĩne-moatükunĩ ahamundi himboahũ tükümeŋefeyo ranahambo watapori+mbomarundi. 12-13 Raniyomo Godimbo sihou-rundeimbi nindou bogoriyomo asu bogori nindou-memo ranaiyomo ai mamühi+yafu houmbo hoafi fifiri+marundi. Ai kaki afindi ra ami-memo ranahamumbo sabupurühi yahomoya, “Se randu hoafindi+mondühi animboya, ‘Nimbokoani ro yapomboyahu mboapoefi nou ranambo ahambo süngururü-rundeimbi ai tüküyafu hũmbuhünimbo ahandi finimoko ra masowaründümo,’ mbisimo. 14 Rani hifi bogori+mbofi hifanda-randeimbi ai rani hoafi ra himborinduanĩ asu ro ahambo bidifiri hoafindahundoani rananimbo asu se ŋgiri ranimbo tiŋiri+fo tükündifemboe mbisimo hou afindi hohoanimondimo,” mehomopuri. 15 Ranimboane ami-memo ranai kaki masabupuri-mayo ra sowandümo hou asu ai ahamumbo hoafimemopuri süngu yaru homo hoafimemo. Ranane asu rani hoafi ra Suda-yafe mbusümo hapondanambe amboani yanjorü wakareandi.

Sisas ai ahambo süngururürundeimbimboso tükümeŋefiyu

(Mak 16:14-18; Ruk 24:36-49; Son 20:19-23)

16 Sisasimbo süngururü-rundeimbi 11memo ranai Gariri wafunambo mahafomo sapo horombo Sisas ai ranühi ŋgomo mehupuri süngu. 17 Ai homo ahambo hoeirüwurühüyomo

asu ahambo ngusüfo parüwuri ho-
hoanimomemondo. Nga asu bidifiri ai ahambo
hohoanimo yimbumboruru. ¹⁸ Sisas ai akimi
ahamumbo-so sühüfi hüfu hoafiyupurühi
yahuya, “God ai wambo munguambo
nginindi sünambeahindiyo asu hifinindiyo
ra sendirimboani. ¹⁹ Ranimbohündambo
animbo asu se ngomo munguambo nindou
ranaheimbo ai wambo sünguyondiri-rambo
nindou tüküfemböhündambo randu ndundi. Asu
se aheimbo Apendi ndürinambo, Nimorindi
ndürinambo, asu Yifiafi Aboedindi ndürinambo
himoni hundüründündüri. ²⁰ Asu ro sihamumbo
hoafimehapuri ra munguambo moatükuni
süngufe hombohünda yamundündüri. Asu
ro se babidi nimboa ngambo bidifirani si
tükündifemboe,” mehupuri.

Godꞏndꞏ Hoafi
The New Testament in the Angor language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angor long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angor

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c500d379-d0cf-5c22-9613-91d7bcc63af3